

**Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Ústav ekonomie**

Vliv finanční krize na regionální zaměstnanost

Bc. Eliška Kudrnová

**Diplomová práce
2012**

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Eliška Kudrnová**
Osobní číslo: **E100404**
Studijní program: **N6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Ekonomika a management podniku**
Název tématu: **Vliv finanční krize na regionální zaměstnanost**
Zadávací katedra: **Ústav ekonomie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem diplomové práce je zhodnotit vliv finanční krize na regionální zaměstnanost a ověřit analýzy na regionu Orlickoústecko.

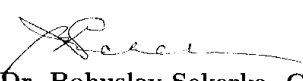
Diplomová práce bude obsahovat:

- analýzu finanční krize,
- analýzu zaměstnanosti,
- opatření ke stabilizaci vývoje regionu,
- ověření analýz na regionu Orlickoústecko,
- vyhodnocení výsledků a formulace závěru.

Rozsah grafických prací:
Rozsah pracovní zprávy: cca 50 stran
Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická
Seznam odborné literatury:

- BUCHTOVÁ, Božena. Nezaměstnanost: psychologický, ekonomický, a sociální problém. 1. vyd. Praha : Grada, 2002. 236 s. ISBN 80-247-9006-8.
DAVIES, H.: The financial Crisis. 1.vyd. Cambridge: Copyright. 2010. 229 s. ISBN 978-0-7456-5163-7.
DVORÁK, Pavel. Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize. 1. Vyd. Praha : C.H. Beck, 2008. 343 s. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-075-1.
MAGDOFF, Fred; FOSTER John Bellamy. Velká finanční krize : Příčiny a následky. 1.vyd. New York : Grimmus, 2009. 160 s. ISBN 978-80-902831-1-4.
SIROVÁTKA, Tomáš; MAREŠ, Petr. Trh práce, nezaměstnanost, sociální politika. 1. vyd. Brno : Masarykova Univerzita, 2003. 272 s. ISBN 80-210-3048-8. SEKERKA, Bohuslav. Makroekonomie. Praha : Profess Consulting, 2007. 488 s. ISBN 80-7259-050-2.
WOKOUN, René; MATES, Pavel. Management regionální politiky a management veřejné správy. 1. vyd. Praha : Linde, 2006. 351 s. ISBN 80-7201-547-8.

Vedoucí diplomové práce:

prof. RNDr. Bohuslav Sekerka, CSc.
Ústav ekonomie

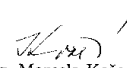
Datum zadání diplomové práce: 28. června 2011

Termín odevzdání diplomové práce: 30. dubna 2012

doc. Ing. Renáta Myšková, Ph.D.

děkanka

L.S.

doc. Ing. Marcela Kožená, Ph.D.

vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 20. července 2011

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracoval/a samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil/a, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl/a jsem seznámen/a s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako Školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 27. 4. 2011

Bc. Eliška Kudrnová

PODĚKOVÁNÍ:

Tímto bych ráda poděkovala svému vedoucímu práce panu prof. RNDr. Bohuslavu Sekerkovi, CSc za jeho odbornou pomoc a cenné rady, které mi pomohly při zpracování diplomové práce. Dále bych chtěla poděkovat JUDr. Simoně Davidové za poskytnuté materiály z pracovního úřadu Ústí nad Orlicí.

ANOTACE

Diplomová práce „ Vliv finanční krize na regionální zaměstnanost“ popisuje vývoj regionu v průběhu finanční krize na názorném příkladu. V jednotlivých kapitolách je rozebrán vývoj finanční krize, její příčiny a důsledky nejen ve světě ale i v České republice, vymezeny pojmy spojené s nezaměstnaností a popsán ekonomický vývoj největších firem v Orlickoústeckém regionu.

KLÍČOVÁ SLOVA

Finanční krize, sekuritizace, substandardní hypotéky, nezaměstnanost, region, zaměstnavatelé

TITLE

Influence of financial crisis on regional rate of employment

ANNOTATION

The thesis "The influence of financial crisis on regional employment" describes the development of the region during the financial crisis in the illustrative example. Each chapter is broken down development of the financial crisis, its causes and consequences not only in the world but also in the Czech Republic, defined terms associated with unemployment and economic development described by the largest companies in the region Orlickoústecko.

KEYWORDS

The financial crisis, securitization, substandard mortgages, unemployment, the region, employers

OBSAH

ÚVOD.....	11
1. ANALÝZA NEZAMĚŠTNANOSTI.....	13
1.1. TRH PRÁCE.....	13
1.2. DRUHY NEZAMĚŠTNANOSTI	15
1.3. REGIONÁLNÍ ASPEKT.....	17
2. REGIONALISTIKA	18
2.1. POJEM REGION	18
2.2. JEDNOTKY NUTS	19
2.3. REGIONÁLNÍ POLITIKA.....	20
3. ROZBOR FINANČNÍ KRIZE.....	22
3.1. HISTORICKÉ SKUTEČNOSTI.....	22
3.1.1. Gründerská krize	22
3.1.2. Velká hospodářská krize.....	23
3.1.3. Asijská a Japonská krize.....	25
3.1.4. Islandská finanční krize	26
3.2. PŘÍČINY FINANČNÍ KRIZE	28
3.2.1. Rok 2000 – internetová bublina	28
3.2.2. Hypoteční bublina	29
3.3. PRŮBĚH FINANČNÍ KRIZE	36
3.3.1. Počátek finanční krize – rok 2007	37
3.3.2. Vyvrcholení finanční krize - rok 2008	41
3.3.3. Světová recese – rok 2009	44
3.3.4. Následný vývoj – rok 2010- současnost.....	46
3.4. DOPADY FINANČNÍ KRIZE NA ČR.....	49
3.4.1. Předkrizová situace.....	49
3.4.2. Krizové roky v České republice	51
3.4.3. Vývoj nezaměstnanosti v ČR v období krize	56
4. REGION ÚSTÍ NAD ORLICÍ	59
4.1. VÝVOJ NEZAMĚŠTNANOSTI V REGIONU.....	60
4.1.1. Volná pracovní místa.....	62
4.2. NEJVĚTŠÍ ZAMĚŠTNAVATELÉ REGIONU.....	67
4.2.1. O EZ s.r.o.	67
4.2.2. Rieter CZ a.s.....	70
4.2.3. SOR Libchavy, spol. s.r.o.....	73
4.2.4. Korado, a.s.....	76
4.2.5. Iveco Czech Republic, a.s.	79
4.2.6. Saint-Gobain Vertex, s.r.o.	86
5. CELKOVÉ ZHODNOCENÍ	89
ZÁVĚR.....	92
POUŽITÁ LITERATURA	- 93 -

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Vymezení jednotek NUTS	19
Tabulka 2: Procento nezaměstnaných v letech 1929-1934	24
Tabulka 3: Největší světoví dlužníci	48
Tabulka 4: Výsledky průzkumu Hospodářské komory	52
Tabulka 5: Nezaměstnanost a volná pracovní místa (v tisících)	57
Tabulka 6: Hodnoty vybraných ukazatelů regionu Ústí nad Orlicí v letech 2005 a 2010	61
Tabulka 7: Srovnání počtu uchazečů a volných pracovních míst v regionu Ústí nad Orlicí ...	65
Tabulka 8: Věková struktura uchazečů v regionu Ústí nad Orlicí	66
Tabulka 9: Kvalifikační struktura zaměstnanců společnosti Iveco Czech Republic, a.s.	83

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Vývoj indexu Nikkei 225	26
Obrázek 2: Vývoj úrokových sazeb na Islandu	27
Obrázek 3: Vývoj indexu NASDAQ	29
Obrázek 4: Vývoj míry zadluženosti v USA v letech 1971-2005 (v % HDP)	31
Obrázek 5: Vývoj HDP a zadluženosti USA v letech 1971-2005 (v bilionech USD)	32
Obrázek 6: Struktura zadluženosti v USA v letech 1975 a 2005	32
Obrázek 7: Vývoj prodejní ceny domů v USA.....	33
Obrázek 8: Vývoj počtu prodaných domů v USA.....	33
Obrázek 9: Objem peněz uložených v CDO	34
Obrázek 10: Proces sekuritizace.....	35
Obrázek 11: Schéma průběhu finanční krize.....	36
Obrázek 12: Vývoj úrokových sazeb v USA	39
Obrázek 13: Vývoj kurzu CZK/USD	40
Obrázek 14: Struktura záchranného plánu pro USA	44
Obrázek 15: Zisky amerických bank za jednotlivá čtvrtletí roku 2008 a 2009	45
Obrázek 16: Vývoj veřejného dluhu USA od roku 1900	47
Obrázek 17: Dluh veřejného sektoru, nefinančních podniků a domácností (v tis. Kč).....	50
Obrázek 18: Roční přírůstek dluhu vs. HDP v ČR (v mld. Kč)	50
Obrázek 19: Výsledky průzkumu hospodářské komory v oblasti propouštění	53
Obrázek 20: Mezičtvrtletní změna HDP v %	55
Obrázek 21: Vývoj HDP meziročně v %	55
Obrázek 22: Míra nezaměstnanosti v ČR v období 2002-2012.....	56
Obrázek 23: Region Orlickoústecko.....	59
Obrázek 24: Míra registrované nezaměstnanosti v regionu Orlickoústecka v letech 2005-2010	62
Obrázek 25: Vývoj počtu volných míst a uchazečů o zaměstnání v regionu	63
Obrázek 26: Struktura uchazečů o práci v regionu Ústí nad Orlicí.....	64
Obrázek 27: Vývoj tržeb ve firmě OEZ, s.r.o.	68
Obrázek 28: Průměrný počet zaměstnanců ve firmě OEZ, s.r.o. v letech 2006-2010	69
Obrázek 29: Výsledek hospodaření firmy OEZ Letohrad ve společnosti 2006-2010.....	69
Obrázek 30: Počet zaměstnanců ve společnosti Rieter CZ, a.s.	71
Obrázek 31: Výsledek hospodaření společnosti Rieter CZ, a.s.	72
Obrázek 32: Rozdělení zaměstnanců ve společnosti Rieter CZ, a.s. podle vzdělání	72
Obrázek 33: Výsledek hospodaření společnosti SOR Libchavy s.r.o. v letech 2006-2010	74
Obrázek 34: Počet zaměstnanců ve společnosti SOR Libchavy s.r.o. v letech 2005-2010.....	74
Obrázek 35: Počet prodaných autobusů ve společnosti SOR Libchavy, s.r.o. v letech 2006-2010	75
Obrázek 36: Výsledek hospodaření firmy KORADO, a.s. v letech 2005-2010.....	77
Obrázek 37: Průměrný počet zaměstnanců ve firmě KORADO, a.s. v letech 2005-2010.....	78
Obrázek 38: Počet vyrobených kusů deskových radiátorů v tis. ks ve společnosti KORADO, a.s.	79
Obrázek 39: Výsledek hospodaření společnosti Iveco Czech Republic, a.s. v letech 2006-2010	80
Obrázek 40: Průměrný počet zaměstnanců ve společnosti Iveco Czech Republic	81
Obrázek 41: Počet vyrobených autobusů ve společnosti Iveco Czech Republic, a.s.	82
Obrázek 42: Výsledek hospodaření společnosti AVX Czech Republic, s.r.o.	84
Obrázek 43: Průměrný počet zaměstnanců ve společnosti AVX Czech Republic, s.r.o.	85
Obrázek 44: Výsledek hospodaření společnost Vertex, s.r.o. v letech 2006-2010	87
Obrázek 45: Průměrný počet zaměstnanců ve společnosti Vertex, s.r.o. v letech 2006-2010	88
Obrázek 46: Počet propuštěných zaměstnanců v jednotlivých firmách	89

SEZNAM ZKRATEK

CDO	Collateralized debt obligations (zajištěná dluhová obligace)
CDS	Credit default swap (swap úvěrového selhání)
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
EU	Evropská unie
FED	Federální rezervní systém
HDP	Hrubý domácí produkt
MMF	Mezinárodní měnový fond
NUTS	Nomenklatura územních statistických jednotek
SOX	Sarbanes – Oxleyův zákon
USA	Spojené státy americké
USD	Americký dolar

ÚVOD

Tématem mé diplomové práce je finanční krize a její vliv na regionální zaměstnanost. I přesto, že finanční krize nabrala na síle na podzim roku 2008, tedy téměř před čtyřmi lety, jedná se stále o aktuální téma, i z toho důvodu, že na finanční krizi navázala krize dluhová, která v dnešní době sužuje skoro celou Evropu.

Finanční krize začala v roce 2008 ve Spojených státech, kdy vyšly na povrch machinace největších amerických bank a neuvěřitelná zadluženost amerických domácností. To byl ovšem pouze začátek. Finanční krize se přelila přes oceán do Evropy, kde způsobila problémy mnoha státům, firmám i domácnostem. Firmy pocíťovaly snížení poptávky, musely omezovat výrobu, snižovat náklady ve všech oblastech, což souviselo s propouštěním zaměstnanců. Lidé ztratili práci, neměli dostatek finančních prostředků, tudíž nepoptávali takové množství komodit jako dříve, a to se projevovalo poklesem poptávky po výrobcích firem. Jednalo se o začarovaný kruh.

S finanční krizí byl neodmyslitelně spojen pojem hromadné propouštění, kterého se obávala většina obyvatel. Řadoví dělníci, kteří vysokou měrou přispívali k růstu regionální nezaměstnanosti, byli v nejhorší situaci, jelikož byli propouštěni s úbytkem zakázek, který nastal během krize. Všechny regiony v republice byly tímto způsobem zasaženy a v této diplomové práci se blíže podíváme na region Ústí nad Orlicí.

Pro zpracování tohoto tématu jsem se rozhodla z několika důvodů. Jednak proto, že finanční krize je ožehavé téma a já jsem se chtěla dozvědět o této problematice co nejvíce nových informací z různých zdrojů a jednak mě zajímala situace v našem regionu, jelikož mě v nejbližší době čeká důležitý úkol, najít si zaměstnání, a tato diplomová práce by mi měla přinést přehled o situaci na trhu práce v našem regionu.

Cílem práce je popsat vliv finanční krize na regionální zaměstnanost a názorně popsat situaci v regionu Ústí nad Orlicí na vývoji největších firem sídlících v této oblasti.

Ke splnění hlavního cíle je nutné splnit následující dílčí cíle:

- definovat základní pojmy související s nezaměstnaností a regionalistikou
- popsat světovou finanční krizi, její příčiny, průběh a následky,
- nastínit dopad finanční krize na Českou republiku,
- představit region Orlickoústecko a popsat vývoj nezaměstnanosti v průběhu krize,
- zhodnotit vývoj jednotlivých firem a celou situaci v regionu.

K dosažení stanovených cílů byla použita metoda popisu problému a komparace ekonomického vývoje mezi jednotlivými firmami. O problematice finanční krize bylo napsáno mnoho české i zahraniční literatury a já osobně jsem se snažila zaměřit nejenom na knihy ale také na články z novin a časopisů z toho důvodu, aby se práce stala atraktivnější a já se mohla dozvědět nové poznatky a zajímavosti, které nebyly v knihách uvedeny.

1. ANALÝZA NEZAMĚSTNANOSTI

Nezaměstnanost představuje historicky i v současnosti jeden z nejsledovanějších a nejdiskutovanějších jevů tržního hospodářství. S problémem nezaměstnanosti se setkáváme dnes a denně, protože významně ovlivňuje ekonomickou situaci státu, regionů i domácností. Nezaměstnanost nemá pouze ekonomický význam, ale také ovlivňuje psychiku člověka, který si může bez práce připadat méněcenný, uzavírat se do sebe a vytěšňovat své okolí.

Na pracovních úřadech je evidováno mnoho obyvatel, kteří by rádi pracovali, poctivě si shání zaměstnání, ale bohužel v krizových dobách, kdy na jedno pracovní místo připadá několik uchazečů, se člověku šance zmenšují.

S tématem nezaměstnanosti je spjat trh práce, který sehrává v ekonomice klíčovou roli.

1.1. Trh práce

Trh práce je jedním ze vzájemně propojených segmentů tržního hospodářství. Vývoj na trhu práce je pod vlivem stejných tržních zákonitostí jako ostatní trhy, ale má řadu specifických rysů, které jsou projevem výjimečnosti výrobního faktoru práce.

Z kvantitativního hlediska lze práci charakterizovat pomocí množství vynaložených hodin pracovníků a z kvalitativního hlediska tvoří práci úroveň všeobecného a odborného vzdělání, profesní struktura a všeobecné podmínky kulturní vyspělosti obyvatelstva. Práce je také součástí technologické úrovně výroby, je tedy jedním z dílčích činitelů technického pokroku.[50]

Práce je jedním ze zdrojů, ale neexistuje sama o sobě. Práci konají lidé, kteří jsou nositeli schopnosti pracovní síly. Předmětem tržní transakce na trhu práce je koupě a prodej výrobního faktoru práce za cenu, kterou je mzda. Vztah nezaměstnanosti a výše mzdy se stal jedním z prvních analyzovaných vztahů při úvahách o nezaměstnanosti.[3]

V tomto oboru je velice důležité definovat slovo nezaměstnaný a od toho odvodit definici nezaměstnanosti. Ne každý člověk, který nemá práci je nezaměstnaný.

Podle definice Eurostatu se za nezaměstnané považují všechny osoby 15-ti leté a starší, které ve sledovaném období souběžně splňovaly tři základní podmínky:

- a) byly bez práce, což znamená, že nebyly ani v placeném zaměstnání ani nebyly sebezaměstnané,
- b) hledaly aktivně práci formou registrace na úřadu práce, hledáním práce přímo v podnicích, využíváním inzerce nebo hledáním zaměstnání jiným způsobem,

- c) byly připraveny k nástupu do práce, což znamená, že byly k dispozici okamžitě nebo nejpozději do 14 dnů pro výkon placeného zaměstnání nebo sebezaměstnání. [31]

Pokud osoby nesplňují alespoň jedno ze tří kritérií, jsou klasifikovány jako zaměstnané nebo ekonomicky neaktivní.

Definice nezaměstnanosti je založena nejen na tom, že osoba, která je schopna pracovat, je z této možnosti vyřazena, ale i na tom, že hledá nové zaměstnání a nespokojuje se s tímto vyřazením.

Nezaměstnanost se vyjadřuje ukazatelem míry nezaměstnanosti, který se spočítá podle následujícího vzorce:

$$n = \frac{N}{L} * 100 (\%) \quad (1)$$

Kde **n** je míra nezaměstnanosti, **N** počet nezaměstnaných a **L** celkový počet ekonomicky aktivního obyvatelstva, tedy těch, kteří pracují nebo se ucházejí o místo.[3]

Teorie dobrovolné nezaměstnanosti

Existence a příčiny nezaměstnanosti patří po dlouhá desetiletí ke sledovaným problémům. Neoklasická ekonomie dospěla k teorii dobrovolné zaměstnanosti, která vychází z následujících bodů:

- z chápání nabídky práce a poptávky po práci,
- subjekt nabízející práci je v pozici volby mezi vynakládáním práce a volným časem,
- na rozhodování subjektů má vliv reálná mzdová sazba.

Dobrovolná nezaměstnanost znamená, že člověk upřednostňuje volný čas před konáním práce, která je oceněna mzdou, za kterou nejsou ochotni podstoupit vynakládání práce. Takto nezaměstnaný člověk může mít nabídky pracovních příležitostí, ale stále aktivně hledá jiné nabídky, lepší z hlediska platového ohodnocení.[3]

Délka trvání dobrovolné nezaměstnanosti závisí na tom, jaké alternativní příležitosti nezaměstnaní mají. Jednou z nich je i podpora v nezaměstnanosti, je logické, pokud je tato podpora nízká a doba jejího poskytování krátká, jsou nezaměstnaní motivováni k tomu, aby si našli rychle nové zaměstnání, i když nebude podle jejich představ.

Teorie nedobrovolné nezaměstnanosti

Nedobrovolná nezaměstnanost je vyvolána existencí nepružných mezd. Dochází k situaci, kdy existují takové subjekty, které při ceně na trhu jsou ochotny uskutečnit tržní transakci, ale nemohou, čili jsou při dané mzdové sazbě ochotni pracovat, ale neexistuje pro ně pracovní příležitost.[3]

Jednoduše řečeno nezaměstnaní hledají práci za takovou mzdu, která na trhu práce převládá, ale nemohou ji najít. Příčinou nedobrovolné nezaměstnanosti jsou překážky, které brání poklesu mezd, jako například odbory, pokud si jako jeden z hlavních cílů určí prosazování vysokých mezd. Nedobrovolná nezaměstnanost má pro člověka horší následky než ta dobrovolná, jelikož člověk chce přijmout práci za často i nízkou mzdu, ale tuto práci přesto nenachází.[8]

1.2. Druhy nezaměstnanosti

1. Frikční nezaměstnanost

Frikční nezaměstnanost vzniká v důsledku neustálého pohybu osob mezi pracovními místy, což je způsobeno propouštěním osob z důvodu vzniku a zániku firem. Může se jednat i o případ, kdy si osoby hledají první zaměstnání po ukončení školní povinnosti. Změny ve frikční nezaměstnanosti mohou být také způsobeny strukturou pracovního trhu, malou informovaností o nabídce a poptávce volných míst nebo také strukturálním nesouladem mezi těmito dvěma veličinami, může se jednat jak o personální strukturu, tak o geografickou strukturu.[32]

Frikční nezaměstnanost ale není vnímána jako závažný problém, jelikož nezaměstnaní vždy po určité době pracovní místo naleznou. Jedná se spíše o normální koloběh života, jen malé procento lidí vydrží ve své první práci celý život, a tak lidé z jedné práce odcházejí, posouvají se v hierarchii organizace výše nebo nacházejí uplatnění u konkurence, či u firem v jiném odvětví.

2. Strukturální nezaměstnanost

Tato nezaměstnanost postihuje některá odvětví či výrobky a je vyvolána klesající poptávkou po určité produkci statků. Pokud tato poptávka klesá, snižuje se i výroba těchto statků, což znamená klesající poptávku po práci v tomto odvětví. Útlum v jedněch odvětvích je spjat s růstem výrob v jiných odvětvích, tudíž nezaměstnanost, která vzniká v důsledku

útlumu některých výrob, je však charakteristická tím, že uvolňovaná pracovní síla nalézá na trhu práce možnost uplatnění na pracovních místech vyžadujících jinou kvalifikaci.[3]

Strukturální nezaměstnanost může být podmíněna existencí určitých bariér v pohybu pracovní síly, například dopravní omezení nebo bydlení, a je hlavním faktorem ovlivňujícím regionální rozdíly v míře nezaměstnanosti na trhu práce.[3]

Tento typ nezaměstnanosti trvá déle než frikční nezaměstnanost, jelikož lidé musí získat novou kvalifikaci nebo se musí přestěhovat do nové oblasti, kde jsou volná pracovní místa.

Strukturální a frikční nezaměstnanost, které jsou složkami přirozené míry nezaměstnanosti, se v makroekonomické literatuře nazývají rovnovážnou nezaměstnaností.[31]

3. Cyklická a sezónní nezaměstnanost

Cyklická nezaměstnanost je spojena s cyklickými fluktuacemi ekonomiky, čili rozdílem mezi skutečnou a přirozenou mírou nezaměstnanosti a tedy i rozdílem mezi skutečným a potenciálním produktem.[31]

V jiných literaturách se hovoří o nezaměstnanosti z nedostatečné poptávky, což znamená, že poptávka po práci je ve vztahu k její nabídce nedostatečná.[32]

Sezónní nezaměstnanost je důsledkem sezónní fluktuace poptávky po práci, například v dřívějších i dnešních dobách je tento typ velice rozšířen ve stavebnictví, kdy v zimě dělníci při velkých mrazech zůstávají doma a vrací se na stavby až při akceptovatelném počasí.

Sezónní nezaměstnanost je pokládána za složku frikční nezaměstnanosti, a z toho důvodu je i součástí přirozené míry nezaměstnanosti.[31]

4. Skrytá nezaměstnanost

Tato nezaměstnanost je formou, kdy si nezaměstnaná osoba nehledá práci a ani se neregistruje na pracovním úřadě. Jde především o osoby, které již rezignovaly na hledání pracovního místa, nebo si volná místa shánějí mimo pracovní úřad, sami na vlastní pěst.

5. Neúplná nezaměstnanost

V tomto typu jde většinou o to, že pracovníci nepracují na plné úvazky nebo nevyužívají plně svoje schopnosti a kvalifikaci. Tato nezaměstnanost se většinou rozšiřuje v dobách, kdy je vysoká míra nezaměstnanosti, a lidé jsou nabíráni na zkrácené úvazky nebo se dělí o jedno pracovní místo s další osobou, aby se podařilo vysokou míru nezaměstnanosti snížit, a samozřejmě je to výhodné i pro zaměstnavatele, jelikož se jim snižují mzdové náklady.[32]

6. Nepravá nezaměstnanost

Pokud hovoříme o nepravé nezaměstnanosti, zahrneme tam osoby, které jsou sice nezaměstnané, ale nesnaží se hledat práci a jde jim pouze o to, aby získali co nejvíce peněz z podpory v nezaměstnanosti. Musíme sem ovšem zařadit i osoby, které jsou registrované jako nezaměstnaní, ale pracují nelegálně, na černo, a tím pádem získávají jak podporu od státu, tak i vydělané nezdaněné peníze.

1.3. Regionální aspekt

Vytváření a nabídka pracovních míst je velice ovlivněna regionálním aspektem. Jak všichni víme, například v Praze je o několik stovek volných míst více než v jiných regionech. A právě při boji proti nezaměstnanosti se klade důraz na řešení této nerovnováhy mezi regiony. K prioritám boje proti tomuto stavu je podpora regionů postižených recesí a regionů, které patří k těm méně rozvinutým. Mělo by se zabránit hromadné migraci, kdy se lidé budou stěhovat do velkých měst za prací, jelikož ve svém regionu nemohou najít pracovní uplatnění.

Nyní si vyjmenujeme několik nástrojů podpory:

- podpora růstu příjmů a poptávky v chudších regionech pomocí přesunů v rozpočtech z národní na regionální úroveň,
- přesun významných veřejných úřadů a institucí z bohatších do chudších regionů, aby se zde podpořila zaměstnanost jak přímo, tak i nepřímo,
- vytváření nových pracovních příležitostí usnadněním přístupu kapitálu do regionu, stimulace investic a rozvojových projektů a redukce výrobních nákladů v chudších regionech prostřednictvím podpor a daňových úlev,
- investice do infrastruktury a rozvoje podnikatelských služeb,
- zvýšení kvantity a kvality informací o požadavcích trhu práce uvnitř regionu.[32]

2. REGIONALISTIKA

Regionalistika, která je jinak nazývána jako regionální vědy, představuje rámcový a souhrnný vědní obor, jehož práce spočívá v konceptualizaci regionů a regionálních struktur, ve vývoji lokalit a regionů. Při empirickém zkoumání aplikuje regionalistika vypracované koncepty na regiony, aby v nich nastudovala prostorové vazby, jevy a procesy. Hlavní metodou tohoto empirického zkoumání je metoda prostorové analýzy, která se opírá o matematiku a statistiku.[23]

Jinak řečeno regionalistika je vymezena jako obor vědního poznání, který má teoretickou i empirickou vrstvu a svého poznání dosahuje vědeckou metodou.

Regionalistika integruje poznání mnoha vědních oborů, nejprve vychází z geografie a jejich vybraných úsekových disciplín, poté v prvním kroku připojuje vědy, které se zabývají prostorem jako přirozeným prostředím života lidí, čili ekologii a demografii, a v druhém kroku připojuje vědy, které pojímají prostor jako kulturní a sociální prostředí života lidí, tedy ekonomii, sociologii, právní, správní a politické vědy.[23]

2.1. Pojem region

Region lze vymežit z mnoha různých hledisek. Nejobecnější výklad, který můžeme nalézt je „krajinný celek různého řádu, správní celek, okrsek, rajon“. My si zde nyní uvedeme základní definice regionu z různých hledisek.

- a) Současní teoretici urbanismu definují region jako účelově vymezené území, jehož hranice jsou dány významnými funkčními vazbami anebo společnými charakteristikami fyzikálními, přírodními, klimatickými, ekonomicko-sociálními, etnickými, jazykovými atd.
- b) V teorii socioekonomické geografie je region chápán jako území na zemském povrchu s od ostatních odlišnou, ale vnitřně konzistentní strukturou buď fyzických prvků, nebo socioekonomických prvků a jejich rozvoje.[51]
- c) Z hlediska regionální politiky můžeme region popsat jako specifický územní celek, který má za účelem dosažení vyšší efektivity jeho řízení přiděleny potřebné pravomoci.
- d) Z geografického hlediska se akceptuje skutečnost, že region je součástí geografického prostoru a je charakterizován komplexem přírodních a socioekonomických prvků, vazeb a prostorů, jejichž specifickým rozmístěním se odlišuje od okolních regionů.

- e) Na základě účelového hlediska rozeznáváme dva typy regionů, *administrativní*, které pokrývají celé území státu a existují mezi nimi vztahy podřízenosti a nadřízenosti v oblasti správní činnosti, a *účelové*, jež se vymezují pro řešení určitých problémů, a tyto dva typy jsou konkrétně vymezovány na základě stejnorodosti či rozdílnosti aktivit či jevů odehrávajících se na jeho území.[30]

2.2. Jednotky NUTS

V Evropské unii se pro vzájemná porovnání využívá tzv. nomenklatura územních statistických jednotek – NUTS. Při vymezení zmíněných jednotek se dbá na to, aby řádově vyšší územní celky byly tvořeny určitým počtem nižších jednotek, a také se sleduje jejich rozloha z pohledu praxe platné v Evropské unii.[30] Vymezení NUTS má zásadní význam jak pro statistické potřeby EU, tak pro regionalizační činnost a potřeby regionální politiky na úrovni Evropské unie.

V následující tabulce 1 si rozdělíme jednotlivé úrovně NUTS a je důležité vědět, že pouze regiony NUTS II a NUTS III mají přímou vazbu na strukturální fondy EU, od kterých získávají finanční prostředky.

Tabulka 1: Vymezení jednotek NUTS

NUTS I	<ul style="list-style-type: none"> • Územní jednotka typu velkých oblastí daného státu. • Nejrozsáhlejší regionální srovnávací jednotkou. • Reprezentován teritoriem celého členského státu EU. • Obvykle je tvořen několika jednotkami v úrovni NUTS II.
NUTS II	<ul style="list-style-type: none"> • Jednotka řádově nižší, většinou odpovídá úrovni středního článku územně správního členění státu. • Rozloha se pohybuje v počtu obyvatel mezi 1-2 miliony. • Má přímou vazbu na strukturální fondy EU.
NUTS III	<ul style="list-style-type: none"> • Rozloha územní jednotky se pohybuje mezi 1000-3000 km². • Velikost z hlediska počtu obyvatel se pohybuje mezi 200 000 – 400 000.
NUTS IV	<ul style="list-style-type: none"> • Pro účely regionální politiky EU není nutné vymezení uvedených jednotek. • Představují úroveň okresů, případně mikroregionů.
NUTS V	<ul style="list-style-type: none"> • Je nejmenší jednotkou. • Odpovídá zpravidla úrovni obcí.

Zdroj: upraveno podle [30]

2.3. Regionální politika

Regionální politika v první řadě představuje soubor opatření a nástrojů, s jejichž pomocí má dojít ke zmírnění nebo odstranění rozdílů v ekonomickém rozvoji regionů, především zahrnuje opatření, která napomáhají k růstu stupně ekonomické aktivity v území, v němž se projevuje vysoká nezaměstnanost a projevují se v něm velmi malé naděje na přirozený ekonomický růst.[30]

Jiná literatura definuje regionální politiku jako koncepční a výkonnou činnost státu a regionálních orgánů, jejímž cílem je:

- a) přispívat k harmonickému a vyváženému rozvoji jednotlivých regionů,
- b) snižovat rozdíly mezi úrovněmi rozvoje jednotlivých regionů,
- c) podporovat hospodářský a sociální rozvoj jednotlivých regionů, zejména pokud jde o aktivaci jejich nedostatečně využívaného hospodářského a sociálního potenciálu.[23]

Regionální politika se provádí:

- *na státní úrovni* - má především selektivní charakter, se zaměřením na předem vymezené regiony a zajišťují ji příslušné ústřední orgány státní správy
- *na regionální úrovni* – zabezpečují ji orgány regionální samosprávy, jež má celoplošný charakter a zaměřuje se na vnitroregionální problematiku

Základním cílem regionální politiky je efektivní a vyvážený rozvoj všech částí státu a aktivace jejich nedostatečně využívaného potenciálu, především pokud jde o hospodářský rozvoj a životní podmínky obyvatel, možnost pracovních příležitostí, zvyšování kvalifikace a dostupnost nejdůležitějších služeb.[51]

Nástroji regionální politiky jsou prostředky, pomocí nichž dochází ke konkrétnímu naplňování stanovených cílů a zásad regionální politiky, a rozdělují se do dvou základních skupin:[30]

- a) nástroje makroekonomické povahy
  - jsou to především instrumenty a postupy zaměřené na přilákání kapitálu do postiženého regionu
  - jejich využití je značně omezené, jelikož se střetávají s dalšími národohospodářskými cíly

- hlavními makroekonomickými nástroji jsou fiskální politika státu, monetární politika státu a státní protekcionismus

b) nástroje mikroekonomické povahy

- jejich hlavním úkolem je ovlivňovat rozhodování ekonomických subjektů o jejich prostorové lokalizaci
- mají podobu účelově poskytovaných finančních půjček ze státního, regionálního nebo místního rozpočtu, které jsou určeny na relokaci kapitálu a relokaci pracovní síly
- jejich prostřednictvím se má stabilizovat místní a regionální trh práce.

3. ROZBOR FINANČNÍ KRIZE

3.1. Historické skutečnosti

Všechny finanční krize, které se odehrály v našich dějinách, mají vždy něco společného. Většinou vycházejí ze stejných příčin a následky mají v konečném důsledku také podobné, i když se šíří v různých rozměrech.

Krize v roce 2008, kterou v mé diplomové práci popisuji, má s historickými fakty společné body. V těchto jednotlivých podkapitolách se budu snažit tyto body najít a vysvětlit souvislosti.

3.1.1. Gründerská krize

Gründerská krize začala v roce 1871, po prohrané prusko-francouzské válce, a byla spojena s válečnými reparacemi. Prusko se stalo zakládajícím státem Severoněmeckého spolku, který vznikl 1. června 1867. A právě tomuto Severoněmeckému spolku vyhlásila Francie 19. června 1870 válku, ve které bohužel neuspěla a musela zaplatit reparace ve výši 5 miliard franků a podstoupit Německu tři departmenty. Tato částka odpovídala 22% francouzského hrubého domácího produktu, respektive zhruba jedné třetině německého HDP.[27]

Tato situace je jedním z mnoha případů, jak může vzniknout měnová expanze, která vede vždy k velkému podnikatelskému a průmyslovému rozvoji.

Definitivní vítězství a zpráva o vysoké válečné náhradě probudily hospodářství a nastalo období neuvěřitelného hospodářského vzestupu. Začala prosperovat všechna průmyslová odvětví, stavebnictví, obchod i bankovníctví. Tato euforie se samozřejmě nevyhnula ani burze, což znamenalo, že do podzimu 1871 si akcie připsaly průměrně 20 %. Zatímco v období let 1790 až 1870 bylo v Německu založeno jen 300 akciových společností, vyrostlo za pouhé dva následující roky přes 780 nových akciových společností.[77]

Postupné splácení francouzských reparací významně zvýšili likviditu německého kapitálového trhu. A právě tento přebytek peněz na trhu vyvolával velké množství burzovních spekulací. Počet akciových společností stále rostl a tím i počet nových společností na burze, v roce 1871 jich bylo 104. Díky těmto skutečnostem byl v roce 1872 německý trh na druhém místě po Velké Británii, ale před USA.

V květnu 1873 začal pád akcií na vídeňské burze. Jenom 8. května se zhroutilo asi 100 podniků, které byly kótovány na burze a kurzové ztráty dosáhly 300 miliónů zlatých. To byla

předzvěst katastrofy, která přišla následujícího dne. 9. května 1873, kdy došlo k pádu celého trhu.[77]

V červnu začaly krachovat banky, a protože Rakousko mělo úzké obchodní styky s Německem, řetězová reakce bankrotů se přenesla do zahraničí. Německo a také sousední Rakousko nezadržitelně směřovaly do hluboké recese. Během tří let po vídeňském krachu bylo v Německu zlikvidováno 180 podniků, které byly předtím s velkou slávou uvedeny na trh. V září tohoto roku začaly krachovat banky v Americe, světová finanční krize byla na světě, a musela být zavřena newyorská burza, která byla koncem září znovu otevřena.[27]

Tato finanční krize neměla dlouhodobý charakter, trvala pouze několik měsíců, i přesto ale recese, která následovala, trvala šest let.

Gründerská krize se považuje za matku všech krizí, poněvadž podobné rysy lze nalézt u všech následujících krizí, jejichž základem byla peněžní expanze. Rozdílem je pouze to, že v roce 2008 byla finanční krize způsobená úvěrovou expanzí a centrální banky se zasloužily o to, aby nezkrachovalo tak velké procento bank, jako v roce 1873.

3.1.2. Velká hospodářská krize

Pro pochopení situace ve třicátých letech si musíme ujasnit pár historických fakt. Po první světové válce bylo USA nejsilnější průmyslovou a finanční mocností. Ekonomika ve Spojených státech stále rostla, zásoby podniků byly nadměrné a zboží bylo dostupné většině. Hodnota akcií až do roku 1927 stále rostly, ovšem podniky měly velké množství zásob a tak docházelo ke snižování spotřeby. V roce 1929 ceny akcií dosáhly maxima. V letech 1927-1929 vzrostlo celkové jmění investičních společností až desetkrát.[63]

Velká hospodářská krize začala tzv. Černým čtvrtkem na newyorské burze. Celou situaci velice výstižně popsal novinář Frederick Lewis Allen: *„Onen památný den začalo obchodování s akciemi na stabilní úrovni, avšak v obrovském měřítku. Náhle se však trend zlomil. Nápor prodejních příkazů byl znepokojivě silný. Kurzy klesaly. Příčinou zlomu během první hodiny 24. října nebyla panika. Příčinou byly nucené prodeje stovek tisíc akcií z účtů obchodníků, kteří se octli v problémech, protože jejich úvěrové účty byly úplně nebo téměř vyčerpány.“* [27;str.165]

I když historie hovoří o černém čtvrtku, k největšímu propadu došlo v pondělí 28. října 1929, kdy index Dow Jones Industrial ztratil 23,33%. Ve čtvrtek 24.10. poklesl index o 3,19% a o den později dokonce mírně posílil.

Pád cen akcií, který začal v říjnu 1929, pokračoval až do července roku 1932, kdy průměrná cena akcií poklesla zhruba na šestinu původní hodnoty. Pád akciových indexů byl doprovázen hospodářskou krizí, kdy HDP americké ekonomiky mezi lety 1929 a 1933 pokleslo o 30%, nezaměstnanost byla obrovská, během let 1932 až 1935 se nedostala pod 20% a ještě v roce 1939 byla přes 17%. [27]

Vývoj nezaměstnanosti ve vybraných státech nám popisuje následující tabulka 2. Můžeme vidět, že nejenom USA na tom bylo se zaměstnaností velmi špatně, ale Německo dokonce přesáhlo hranici 30% v nejpostiženějších letech, i když v následujících letech se mu dařilo toto procento rychle snížit. Musíme brát v úvahu, že k těmto údajům není přičtena skrytá nezaměstnanost a sezónní práce. Podpory nezaměstnanosti byly na nejnižších úrovních a v některých zemích nebyly poskytovány vůbec. Proto mnoho lidí trpělo hladem a měli velké potíže uživit svoji rodinu.

Tabulka 2: Procento nezaměstnaných v letech 1929-1934

	1929	1930	1931	1932	1933	1934
USA	8,2	14,5	19,1	23,8	24,3	20,9
Německo	9,3	15,3	23,3	30,1	26,3	14,9
Velká Británie	10,4	16,1	21,3	22,1	19,9	16,7
Československo	2,2	4,5	8,3	13,5	16,9	17,4
Rakousko	12,3	15,0	20,3	26,1	29,0	26,3

Zdroj: Upraveno podle [71]

Charakteristickým rysem Velké hospodářské krize byl hluboký pokles průmyslové výroby. V USA a v Německu poklesla průmyslová výroba v roce 1932 téměř na polovinu proti roku 1929. V ostatních zemích byl tento pokles menší, ale rovněž velmi podstatný. V Československu klesla průmyslová výroba na 60 %.[71]

V roce 1930 ohlásilo v USA bankrot nebo omezení činností celkem 1350 bank. Mezi ně patřila i jedna z nejznámějších Bank of United States, která byla ekonomy označována za začátek dominového efektu. Celkem padlo v USA ve třicátých letech asi 8000 bank, což představovalo asi třetinu celkového počtu. Řetězový pád bankovního systému zastavil úvěrování podniků a většinu domácností připravil o úspory.[26]

Tato krize nemusela narůst do takového rozsahu, kdyby se Federální rezervní fond rozhodl pustit do oběhu velké množství peněz, aby zachránil americký bankovní systém před příchodem platebních neschopností a bankrotů. Místo toho se rozhodl zvýšit úrokové míry a aplikovat restriktivní měnovou politiku.[27] A proč se tak rozhodl? Protože pro Federální

rezervní fond bylo důležitější udržet zlatý standard¹, čehož dosáhl přísnou měnovou restrikcí, která je spojena se zmiňovaným zvýšením úrokových měr, poklesem mezd, vysokou nezaměstnaností a poklesem průmyslové produkce. Zlatý standard byl již v té době přežitkem a v roce 1971 mu byl učiněn konec.

Velká hospodářská krize byla neobyčejně vleklá a nenásledoval po ní obvyklý vzestup. Světová průmyslová výroba poklesla celkem o 38 %, zahraniční obchod o 34 % a počet nezaměstnaných se pohyboval okolo 40 miliónů osob.[71]

USA trvalo celé čtyři roky, než se jim podařilo vybudovat strategii na zlepšení hospodářské situace, jednalo se o hospodářský program New Deal, který byl zaveden v průběhu let 1933-1937, a dal by se popsat jako soubor opatření a ekonomických i sociálních reforem zavedených v USA s cílem podpořit, ozdravit a zreformovat ekonomiku USA během velké hospodářské krize. Nejčastějším názorem je, že New Deal přinesl něco dobrého i něco špatného, přičemž to dobré je například regulace kapitálových trhů a povinné pojištění vkladů, odkaz který se osvědčil a funguje dodnes.[26]

Tato Velká hospodářská krize měla nedozírné následky, které trvaly mnoho let, ale přinesla také určité pozitivní výsledky. Americká ekonomika se z této krize poučila a krize, které následovaly, ji už nemohly překvapit, jelikož měla stabilní bankovní systém a regulaci kapitálových trhů. Tedy až do roku 2007 kdy začala další finanční krize obrovského rozsahu.

3.1.3. Asijská a Japonská krize

Asijská krize se začala naplno projevovat v roce 1997 a byla zapříčiněna pevným kurzem domácí měny, nadbytkem levného kapitálu a nákupem akcií na úvěr. Od května 1997 do září 1998 poklesla hodnota akcií Beijing Enterprises na pětinu původní hodnoty a investoři, kteří si půjčili peníze na nákup akcií, se dostali do značných těžkostí s tímto nevýhodným obchodem.[27]

Asijská krize měla závažné sociální důsledky. Podle zprávy MMF přerostly prohlubující se hospodářské a sociální problémy asijských zemí v sociální krizi. Indonésie v roce 1998 ztratila více než 20 % pracovních míst, což postihlo 5 milionů dělníků a jejich rodin. V Jižní Koreji vzrostla nezaměstnanost v roce 1998 čtyřnásobně a v Thajsku se počet propuštěných dělníků ztrojnásobil a více než třetina obyvatel přežívala v bídě.[79]

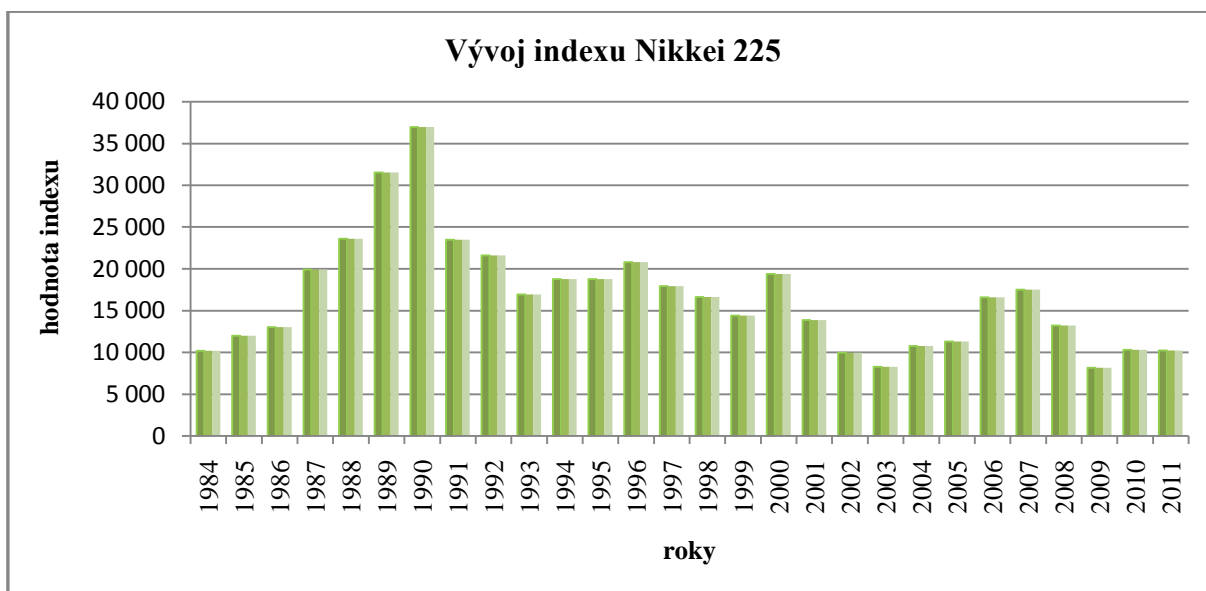
Japonská krize je velice zajímavý případ, jelikož všichni víme, že se Japonsko řadí mezi nejbohatší země světa s nejvyspělejším průmyslem, ale jak je vidět i taková země může projít

---

¹ Zlatý standard= měna, která je používána jako jednotka zúčtování je odvozována od ceny zlata, která se v ideálním případě nemění

krizí bank, akcií a nemovitostí. Největším japonským problémem je křížové vlastnictví bank a podniků, korupce a organizovaný zločin.

Na následujícím obrázku 1 můžeme zkoumat vývoj Indexu Nikkei, který se skládá z 225 akciových titulů japonských společností, které jsou obchodovány na japonské burze. Akciový index Nikkei 225 se koncem roku 1989 blížil hodnotě 40 000 bodů. Ovšem pak nastala výrazná korekce, kdy se Nikkei začal propadávat a tato situace trvala až do dubna 2003 k hodnotě 8 425 bodů. Důsledkem poklesu akcií bylo bankovní omezení poskytování nových úvěrů, což se negativně promítlo v růstu japonské ekonomiky, čili klesly zisky akciových společností, a tento fakt způsobil opět pokles kurzů akcií. Jednalo se o začarovaný kruh v podobě klesající spirály.[27]

Obrázek 1: Vývoj indexu Nikkei 225

Zdroj: upraveno podle[78]

Index Nikkei měl v době naší analyzované krize, čili v roce 2007, hodnotu 18 138 bodů a v únoru 2009 se opět propadl na závěrečný kurz 9 287 bodů. Z toho vyplývá, že se takový gigant, jako je Japonsko, stále ocitá v tomto začarovaném kruhu a nedokáže se z něho vymanit.[27]

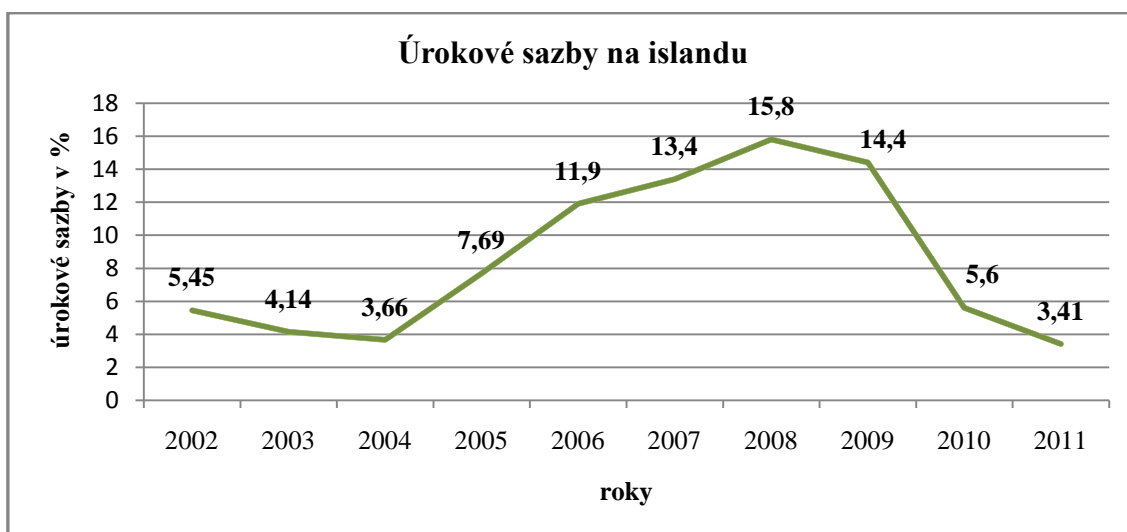
3.1.4. Islandská finanční krize

Krize na Islandu je čerstvého data a většina z nás si pamatuje, jak byla rozebírána v novinách. Island měl po celou dobu své existence velice jednoduchý finanční systém, který se skládal z centrální banky, několika málo bank, nevelké burzy, a neměl ambice se rozšiřovat do celého světa a stát se finančním centrem. Ještě v roce 2000 byl Island prosperující a

úvěrový rating jeho ekonomiky byl AAA. Ovšem o pár let později se vláda společně s podnikatelským sektorem shodla na rozsáhlé expanzi do zahraničí, která byla provedena během let 2005-2006.

Nejprve začal s Velkou Británií, samozřejmě díky geografickým okolnostem, kde Icesave, pobočka islandské banky Landsbanki, získala v roce 2006 během několika měsíců 400 000 zákazníků. V Nizozemsku během pěti měsíců získala 125 000 klientů a dalších desítky tisíc zákazníků v Německu a Rakousku. A jaký byl důvod tak velké poptávky po produktech islandské banky? Vysvětlení je jednoduché, spořicí účet s úrokovou sazbou 5% ročně, později dokonce 5,25% ročně. Ale bylo logické, že tento úspěch musí mít stoprocentně alespoň přibližně velké následky.[27]

Rychlý příliv peněz měl za následek inflační tlaky, které vedly k růstu cen 15-17% ročním tempem. Centrální banka samozřejmě zvýšila úrokové sazby, jak praví učebnice ekonomie, ale v tomto případě situaci nijak nepomohla. Z obrázku 2 je patrné, že v období během let 2003 a 2007 došlo ke zvýšení o 15 %, kdy v roce 2007 byly úrokové sazby na maximální úrovni 18%. Tento fakt zapříčinil příliv kapitálu z ostatních zemí světa, kde byly úrokové sazby nastaveny na nízké úrovni.

Obrázek 2: Vývoj úrokových sazeb na Islandu

Zdroj: upraveno podle[64]

Zlomem tohoto stoupajícího trendu byl podzim roku 2008, kdy nastala finanční krize, islandské banky jen marně čekaly na další příliv kapitálu a objem úvěrů činil 850 % hrubého domácího produktu.

Stát musel převzít Landsbanki, druhý největší finanční ústav v zemi, znárodnit domácí banku Glitnir a premiér Gier Haarde prohlásil, že země čelí nejhorší hospodářské krizi v novodobých dějinách a v nejhorším případě jí hrozí bankrot. Islandu nezbývalo než si

půjčovat všude, kde se dalo. Po kolapsu bankovního sektoru v listopadu 2008 uvalila islandská centrální banka přísné limity na zahraniční transakce a omezila kapitálový pohyb.[67]

Podle dostupných informací se islandská ekonomika už v roce 2010 pomalu vzmáhala. Na základě revidovaných statistických dat z března 2011 islandská ekonomika v roce 2010 poklesla jen o 4,0%, přičemž v roce 2009 činil pokles HDP 6,7%, a výhled na rok 2011 hovořil již o růstu ve výši 2,3% a v roce 2012 dokonce 2,9%. Nezaměstnanost byla v roce 2010 ve výši 7,6%, nicméně v ostatních parametrech se islandské ekonomice dařilo.[69]

3.2. Příčiny finanční krize

Jak jsem již předeslala v úvodu, o finanční krizi se do dnešní doby napsalo mnoho knih, a několik stovek článků, kde se odborníci a ekonomové snažili přijít na hlavní příčiny vzniku krize a najít rady, jak se vyvarovat provedených chyb v budoucnosti, kdyby nastala podobná situace. My se v této kapitole podíváme na nejdůležitější mezníky, které přispěly k vývoji ekonomické situace, a tudíž by mohly být považovány za příčiny světové krize.

3.2.1. Rok 2000 – internetová bublina

V roce 2000 došlo v USA k pádu nadhodnocených technologických akcií. Vše začalo růstem mladých internetových firem, které založily svůj byznys pouze na podnikání na internetu. Jednalo se nejenom o internetové obchody, ale také o internetové vyhledávače, zpravodajské portály, internetový marketing, emailovou komunikaci a sdílení hudby. Díky tomuto rozkvětu index NASDAQ v roce 1998 překročil hodnotu 2000 bodů. To nemohlo mít jiný následek než investice do internetových sítí, serverů, programování webových aplikací, obchodu a marketingu za stovky až miliardy dolarů s vidinou návratnosti investice nejlépe do pěti let.[81]

A kde firmy získávaly potřebné peníze na tyto investice? Samozřejmě prostřednictvím emisí akcií, protože, jak se říká, je to nejlevnější způsob přísunu kapitálu, bez jakýchkoliv úroků za bankovní úvěry či firemní dluhopisy. Bohužel tyto levné peníze, neuvážené investice, touha po zisku a nepřiměřená očekávání dostaly americkou ekonomiku do potíží. V letech 1999 až 2000 chtěl investovat do technologických akcií téměř každý a na trh přibývaly stále nové typy akcií. Domácnosti kupovaly většinu akcií na dluh a analytici podporovali jejich počínání malováním růžové budoucnosti na akciových trzích.

Ovšem vše skončilo v roce 2000, kdy tato akciová bublina praskla, a cena technologických akcií měřená indexem NASDAQ se v průběhu několika měsíců propadla z 5 000 bodů na 2

500 bodů a během dalších dvou let klesla na hodnotu 1200 bodů, tedy na hodnotu v letech 1997-1998. Celý průběh růstu a kolapsu indexu NASDAQ můžeme vidět na obrázku 3.

Obrázek 3: Vývoj indexu NASDAQ

Zdroj:[81]

Jaký byl tedy výsledek této technologické bubliny? Jednoduchý. Většinu investic do internetových technologií bylo nutno odepsat a investoři přišli o většinu svých peněz. Jedna část firem zbankrotovala, další prošla restrukturalizací, zaměstnanci byly propuštěny, firmy omezily investice, domácnosti výdaje a ekonomika zamířila do recese. A jaká byla reakce Fedu? Snížení úrokové sazby během jednoho roku z 6,5 na 1,75%! Samozřejmě důvodem bylo oživení ekonomiky, což se Fedu podařilo, mnoho firem bylo zachráněno na prahu bankrotu, ale na druhou stranu byly k dispozici velice levné bankovní úvěry, které využívalo stále více lidí, a jak to dopadlo, se dočteme dále.

Jak tomu tak na světě bývá, i tato krize přinesla něco dobrého, přesněji řečeno zákon SOX. Jednalo se o proslulý zákon, který vyžaduje, aby za správnost účetních výkazů ručily orgány společnosti, jinak jim hrozí tresty finanční nebo trestně právní povahy. Nikde jinde na světě neexistuje zákon, který by byl tak přísný jako SOX. Evropské burzy jsou mnohem méně svázané pravidly než ty americké burzy, což vedlo k mylnému pocitu, že americký finanční trh je regulovaný, nemůže se nic stát, a proto se lidé pouštěli do hazardních obchodů.[26]

3.2.2. Hypoteční bublina

Všichni víme, že finanční krize začala v roce 2007 prasknutím hypoteční bubliny, která existovala již několik let, ale i když na ni odborníci a ekonomové upozorňovali, americká vláda si nedala říct a mluvila pouze o výborné ekonomické situaci v zemi. Jak jsme si řekli v předchozí kapitole, v letech 2001-2003 Fed udržoval krátkodobé sazby na extrémně nízké

úrovni ve snaze zabránit hospodářské recesi. Záměr se podařil a nastal neobyčejně silný stavební boom, který byl způsoben neobvykle levnými a dostupnými hypotékami.

A dalším problémem bylo, že důvěra spotřebitelů byla posilována účelovým zkreslováním ekonomických statistik vládou. Spotřebitelé tak utráceli půjčené peníze, protože věřili, že ekonomika je zdravá a dá se předpokládat zvyšování příjmů, když to říká vláda, tak to přece musí být pravda. Spotřebitelé ale potřebovali trochu vystřízlivění, měli se připravit na horší časy, jenomže oni stále věřili, že bude jasno a nikdy žádná bouřka nepřijde. A to se samozřejmě líbilo Wall Street, jelikož měla radost z toho, že si spotřebitelé půjčovali a utráceli peníze, jakoby zítřek neexistoval.[49]

Vraťme se ale nyní k tomu hlavnímu problému – substandardním hypotékám.

Substandardní hypotéky

Na tyto hypotéky mohl dosáhnout prakticky kdokoliv, jelikož se hypoteční agenti snažili dosáhnout co nejvyššího zisku - procenta z poskytnutých hypoték, nezajímalo je, zda mají žadatelé stabilní příjmy na dostatečné úrovni, aby byli schopni hypotéku splácet. Bohužel se většinou stávalo to, že se jednalo z velké části o imigranty z Latinské Ameriky, kteří nebyli dostatečně vzdělaní, nerozuměli anglicky a proto ani nemohli pochopit detaily smlouvy psané drobným písmem. V roce 2005 bylo klientům hispánského původu poskytnuto 375 000 hypoték a z nich 73 000 hrozilo v roce 2010 propadnutí zástavy nemovitosti kvůli nemožnosti splácení.[26]

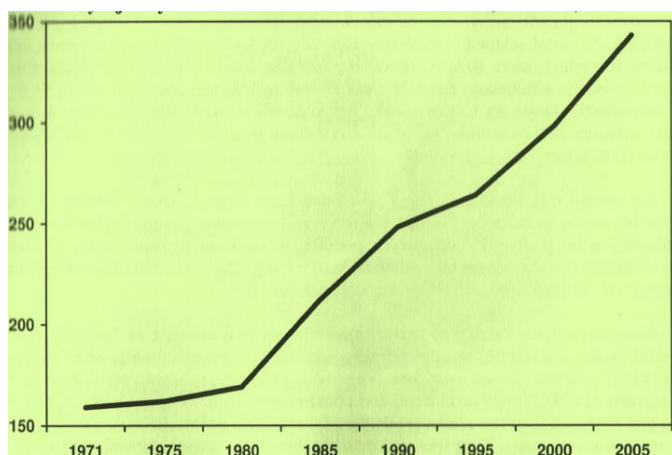
Vše se zkombinovalo tak, že ceny domů stále stoupaly, a zároveň se objevovaly nové a riskantnější typy hypoték. Zatímco v minulosti, pokud si chtěl člověk koupit dům, musel složit tučnou zálohu, v roce 2005 skládal zájemce pouze dvě procenta prodejní ceny a 43 procent zájemců nesložil zálohu vůbec. Většina hypoték mezi léty 2004 a 2005 byla poskytnuta s variabilními úrokovými sazbami, u kterých jsou počáteční splátky nižší, než u fixních variabilních sazeb, ale logicky se v následujících letech mohly pohybovat pouze směrem nahoru.[7]

Bohužel hypotéky nebyly pouze jediná oblast, kde se lidé zadlužovali. Přibývalo stále více spotřebitelských úvěrů zahrnujících úvěry s fixními splátkami a fixními úrokovými sazbami, jako jsou půjčky na koupi automobilu a studentské půjčky. Mezi lety 2001-2004 vzrostla průměrná míra zadlužení na těchto úvěrech o 18,2 procenta.

Nástroj refinancování

Důležitá informace je ta, že v USA se hypotéky nepoužívaly pouze na koupi nemovitostí, ale většinou jako neúčelové hotovostní úvěry zajištěné nemovitostí. Vlastníci domů se stále více uchýlovali k hypotečním půjčkám, aby mohli splácet své dluhy na kreditních kartách a pokrýt své spotřebitelské výdaje, které mimochodem neustále rostly. Jen za období mezi červencem 2005 a červnem 2006 při nulovém růstu zaměstnaneckých příjmů, lidé utratili o 1,1 bilionu dolarů víc, než si vydělali. A právě to bylo příčinou vzrůstu čisté hodnoty hypotečních půjček mezi říjnem a prosincem 2005 o 11,1 bilionu dolarů. V konečné výši tvořily nákupy spotřebitelů 72% HDP země. [7]

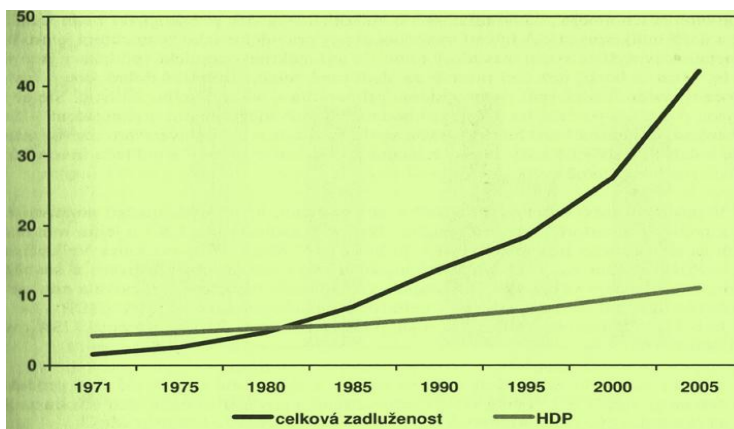
Vývoj celkové míry zadluženosti v procentuálním vyjádření k HDP můžeme vidět na obrázku 4, kde je patrné, že od roku 1980 se USA začalo rychle zadlužovat a v roce 2005 míra zadluženosti činila skoro 350% HDP.

Obrázek 4: Vývoj míry zadluženosti v USA v letech 1971-2005 (v % HDP)

Zdroj:[25]

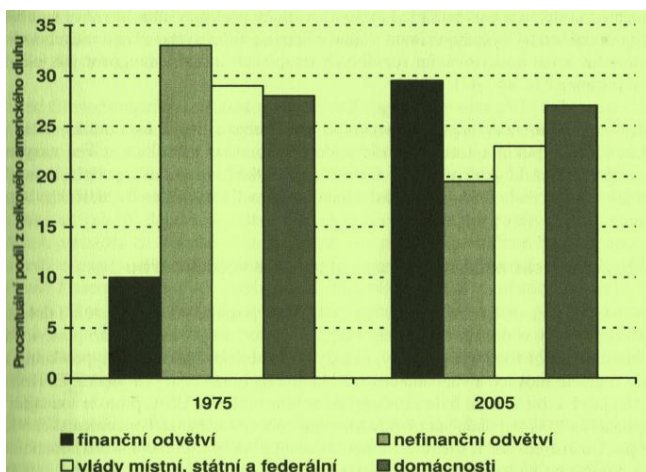
Pokud porovnáme vývoj HDP a zadluženosti na obrázku 5, je velice zajímavé, že již v roce 1980 se zadlužení dostalo nad hodnotu HDP a v této tendenci pokračovalo i nadále. Ukazatel HDP se po celou dobu pohyboval pod 10 biliony USD, za to zadluženost vzrostla ze skoro nulové hodnoty až na hodnotu něco málo přes 40 bilionu dolarů v roce 2005.

Obrázek 5: Vývoj HDP a zadluženosti USA v letech 1971-2005 (v bilionech USD)

Zdroj:[25]

Zajímavý pohled na zadluženost Spojených států nabízí obrázek 6, který nám představuje strukturu zadluženosti v roce 1975 v porovnání s rokem 2005. V polovině 70. let se na zadluženosti USA nejvíce podílelo nefinanční odvětví, tedy podniky reálné ekonomiky a finanční sektor byl tím, kdo nejvíce půjčoval, jelikož sám se na celkové zadluženosti podílel pouze 10%. Za to v roce 2005 se situace obrátila o 180 stupňů. Finanční sektor se stal největším dlužníkem ze všech, na dluhu se podílel celými 30%, více než domácnosti, vláda i nefinanční sektor. Ten se stal paradoxně nejmenším dlužníkem ze všech.

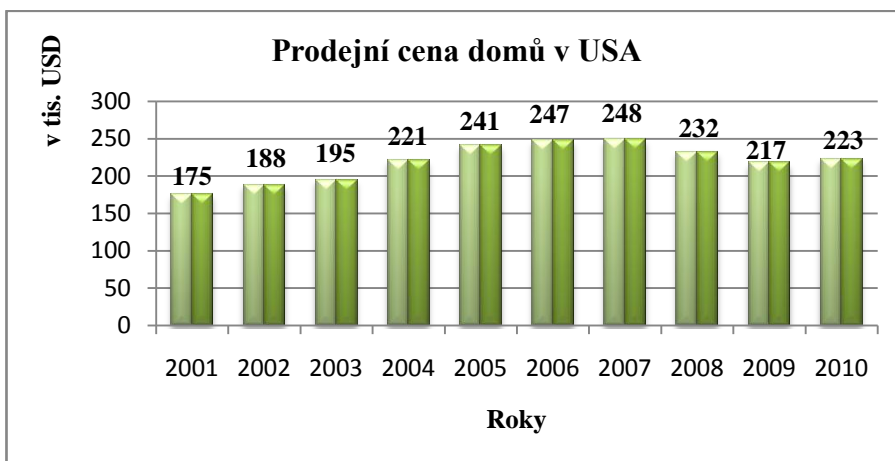
Obrázek 6: Struktura zadluženosti v USA v letech 1975 a 2005

Zdroj:[25]

A nyní se vraťme zpět k problému s nemovitostmi. Z důvodu, že se realitního boomu účastnilo stále více lidí, ceny nemovitostí stoupaly a lidé se čím dál častěji uchýlovali k nástroji refinancování, jelikož si mysleli, že jejich bohatství vzrostlo, a získané peníze nehospodárně používali k utrácení, a nedomýšleli následky toho, kdyby začaly padat ceny nemovitostí nebo se zvýšili úrokové sazby. Míra hypotečního zadlužení se zvýšila mezi lety 2000 a 2005 o 75 procent.

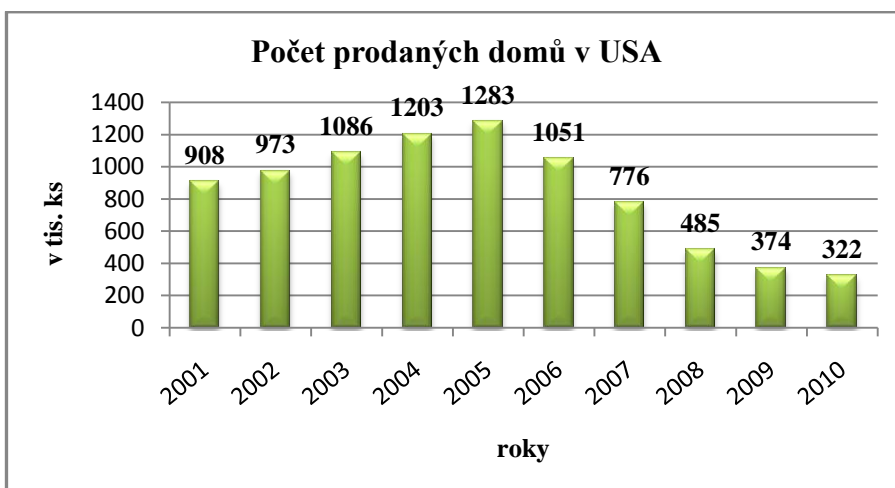

Na následujících dvou obrázcích 7 a 8 můžeme názorně vidět, jak díky realitní bublině rostly ceny nemovitostí, které se v roce 2006 dostaly až na úroveň 250 tisíc USD za rodinný dům. S tím souvisí další graf, kdy je patrné, že do roku 2005, než začala fáze zvyšování úrokových sazeb, byla stoupající tendence v počtu prodaných rodinných domů a jeho hodnota se ten rok dostala přes 1 200 000. Pokud to srovnáme s rokem 2010, kdy v USA bylo prodáno něco málo přes 300 000 rodinných domů, jedná se čtyřnásobný pokles, což je nepředstavitelné.

Obrázek 7: Vývoj prodejní ceny domů v USA

Zdroj: Upraveno podle [82]

Obrázek 8: Vývoj počtu prodaných domů v USA

Zdroj: Upraveno podle [82]

Realitní bublina začala kolabovat v roce 2006, kdy Fed začal zvedat úrokové sazby ve snaze zpomalit inflaci, a tento krok přinesl obrat v cenách nemovitostí a v substandardních hypotékách. Lidé s variabilními úrokovými sazbami museli najednou platit více, na což jim nezbyvaly peněžní prostředky. Ceny nemovitostí se snižovaly a z toho důvodu nastala situace,

že lidé měli na hypotečním úvěru půjčeno mnohem více, než kolik činila hodnota jejich domu.

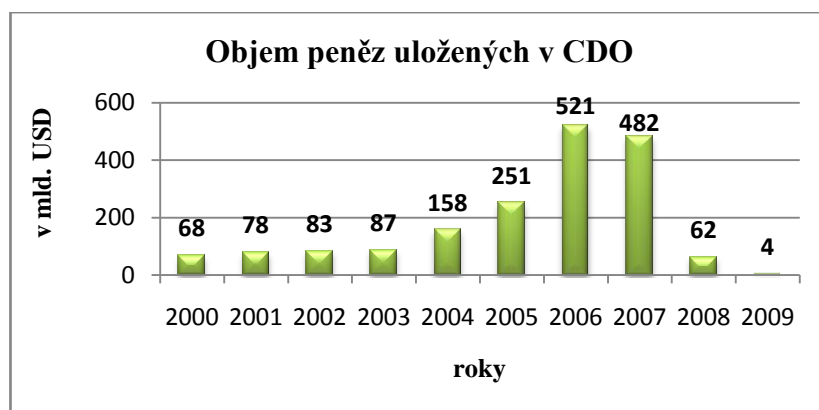
V březnu 2007 už všichni věděli, že se něco děje, noviny byly zaplaveny příběhy o předlužených rodinách, kterým hrozí exekuce, ale trvalo ještě pár měsíců, než trhy na tento problém začaly reagovat, i když věděly, že hypoteční krize je realitou. Ovšem stávající realitou Ameriky, Evropy i zbytku světa byl růst akcií, nekončící půjčování bank a radost vládních úředníků z hospodářského růstu a nízké nezaměstnanosti.[26]

Bývalý předseda Fedu Alan Greenspan v polovině března uvedl, že se mohou potíže s financováním úvěrů z hypoték rozšířit do dalších částí ekonomik, zejména v poklesu cen domů. Ale v dubnu již své stanovisko přehodnotil a uvedl, že se neobává potíží na trhu rizikových hypoték, které by výrazněji ovlivnily ekonomiku USA.[33]

Sekuritizace

Důležité je, co se dělo s hypotečními úvěry po předání makléři, jelikož to bylo hlavní příčinou, proč se krize tak rychle rozšířila do celého světa. Hypoteční úvěr putoval do specializované úvěrové společnosti, kde daná hypotéka byla sekuritizována. Pod tímto pojmem si můžeme představit, že společně s velkým množstvím dalších hypoték bylo vytvořeno úvěrové portfolio, které krylo cenné papíry zvané CDO, jinak řečeno dluhové obligace se zástavou. Tyto cenné papíry emitovaly velké banky z Wall Street jako Goldman Sachs a Morgan Stanley, a investovaly do nich banky, penzijní fondy a hedge fondy z celého světa. [26]

Jak můžeme vidět na obrázku 9, největší rozmach těchto toxických aktiv byl v roce 2006, kdy bylo v CDO uloženo 521 miliard dolarů. V roce 2007 objem uložených peněz mírně klesl a z obrázku je patrné prasknutí hypoteční bubliny, kdy v roce 2008 objem peněz uložených v CDO drasticky klesl na 62 miliard dolarů.

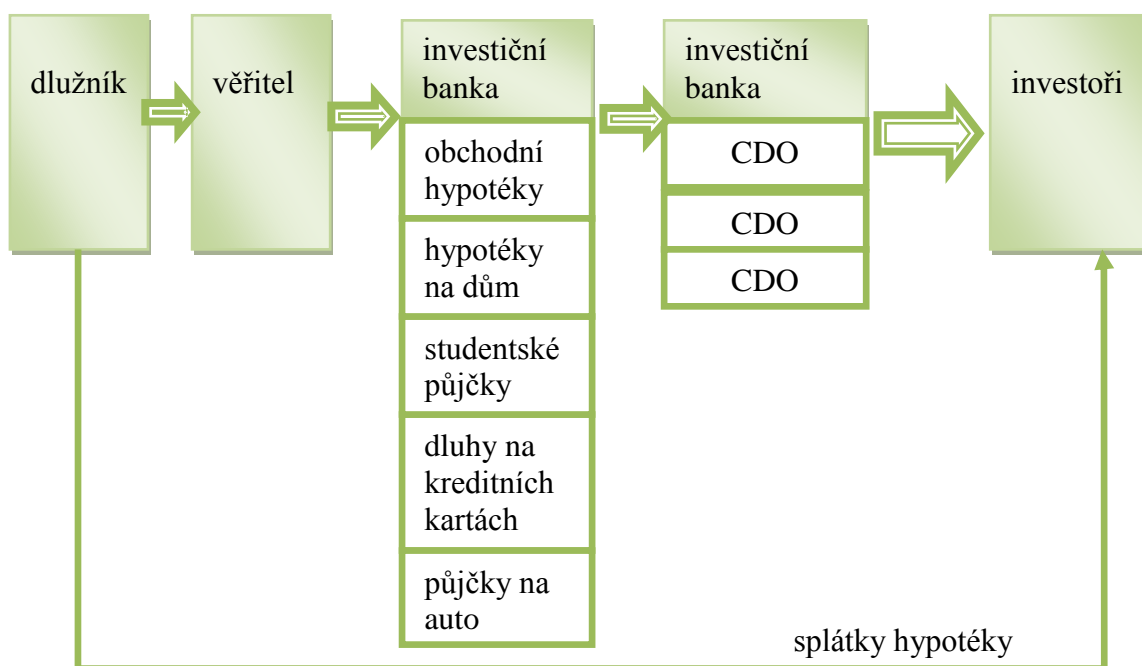
Obrázek 9: Objem peněz uložených v CDO

Zdroj: Upraveno podle[44]

S těmito novými cennými papíry souvisel zcela nový trh s derivátovými kontrakty zvanými CDS, který vznikl v letech 1997-2007, a jedná se o jakési pojistky proti platební neschopnosti u CDO. Tento trh byl bez jakékoliv regulace. Tyto kontrakty nepředstavovaly problém, dokud na trhu nenastala hromadná potřeba plnění pojistných kontraktů.

Hlavní myšlenkou sekuritizace bylo rozptýlení rizika po celém světě, místo aby riziko leželo na třech největších bankách. Jenomže bohužel to mělo opačný dopad. Nikdo přesně nevěděl, jaké finanční instituce vlastní rizikové cenné papíry, a právě díky tomu se hypoteční krize stala celosvětovou záležitostí. Trh se začal vyhýbat riziku a klesaly i ceny investic, které v žádném případě nemohly mít souvislosti s americkými hypotékami. Objem poskytnutých substandardních hypoték, které byly sekuritizovány, vzrostl nepředstavitelnou rychlostí z 56 miliard dolarů v roce 2000 na 508 miliard dolarů v roce 2005.

Na následujícím obrázku 10 si podrobně popíšeme proces sekuritizace.

Obrázek 10: Proces sekuritizace

Zdroj: vlastní zpracování

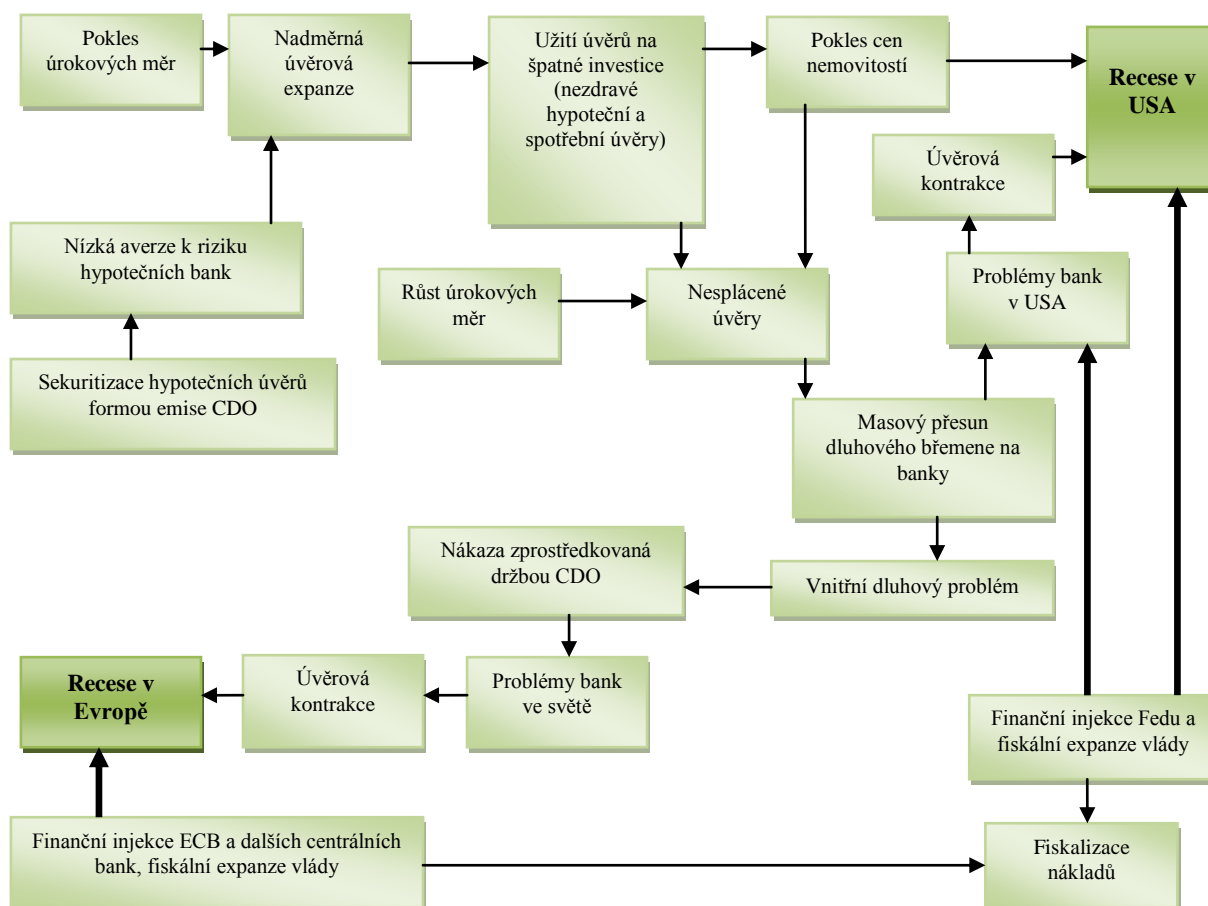
Ve starém systému, když si lidé půjčovali na dům, tak celý obnos i s úroky spláceli věřiteli, a proto si banky dávaly dobrý pozor, komu půjčují, zda se jim peníze vrátí. V novém systému věřitel prodal hypotéku investiční bance, ta dala dohromady tisíce hypoték a dalších úvěrů a vytvořila komplexní deriváty, zajištěné dluhové obligace CDO a poté je prodávala investorům. Splátky hypotéky putovaly investorům po celém světě. Investiční banky platily ratingové agentury, aby posoudily kvality CDO, které většinou dostaly nejvyšší hodnocení

AAA, jelikož ratingovým agenturám šlo pouze o peníze získané za udělení nejvyššího hodnocení. Investiční banky si pak většinou pojišťovali CDO pomocí CDS, ale na druhou stranu dál vesele nabízely CDO s ujištěním, že se jedná o velice výhodnou investici.

3.3. Průběh finanční krize

V této kapitole se zaměříme na vývoj finanční krize v jednotlivých letech, kde názorně popíšeme, jak situace gradovala, až dostala USA do recese, která ovlivnila celý svět. Upozorníme na důležité milníky v jednotlivých letech, které velkou měrou přispěly k současné situaci.

Na následujícím obrázku 11 je průběh finanční krize názorně popsán. Jak jsme si již řekli, vše začalo poklesem úrokových měr, které zapříčinily nadměrnou úvěrovou expanzi. Ta poté vyvolala špatné investice vedoucí k zadlužování, nesplácení úvěrů, což mělo negativní dopad na banky, které se musely popasovat s nedostatkem finančních prostředků. Krize skončila recesí v Evropě, USA a finančními injekcemi vlády.

Obrázek 11: Schéma průběhu finanční krize

Zdroj: Upraveno podle [4]

Ceny bydlení dosáhly vrcholu v roce 2006 a ceny akcií v roce 2007. Pak bublina praskla a papírové bohatství o velikosti 15 bilionu USD zmizelo. Domácnosti začaly šetřit, jelikož měly pocit, že zchudly, a nejzadluženější finanční firmy se dostaly do úpadku, čímž způsobily další ztráty svým akcionářům i věřitelům a současně snížily celkovou nabídku úvěrů.[25]

To bylo ve zkratce řečeno, co se událo následující roky, my si to však rozepíšeme podrobněji a začneme rokem 2007.

3.3.1. Počátek finanční krize – rok 2007

Počátek finanční krize se mapuje na trhu sekuritizovaných cenných papírů, který je spojen s červnem 2007, kdy došlo ke krachu dvou hedgeových fondů investiční banky Bear Stearns, které pohromadě držely téměř 10 miliard v cenných papírech krytých hypotékami. Jeden ztratil 90 procent své hodnoty a druhý zbankrotoval úplně.[7]

Od tohoto okamžiku se světem šířila panika a strach z budoucího světového vývoje nejen na finančních trzích, ale také mezi občany. A v tomto okamžiku se projevila již zmíněná chyba rozložení rizika způsobená sekuritizací, kdy do spekulací s americkými cennými papíry krytými hypotékami byli ve velké míře zapleteni i mezinárodní investoři. Tato finanční panika se šířila do dalších finančních sektorů, a začaly se vynořovat obavy a spekulace o světové ekonomice, že klesne o 2,5% nebo ještě níže, až na úroveň globální recese.

Již začátkem roku 2007 začal Bernanke jako předseda Fedu pouštět do oběhu nebyvalé množství peněz a zahltil národ dolary. Ale ani tato injekce likvidity nepomohla uzdravit finanční systém, jelikož banky odmítly půjčovat a stimulovat další expanzi, protože ani ony by nebyly schopny dostát svým závazkům, kdyby je k tomu jakýkoliv věřitel vyzval, a získanou hotovost hromadily ve svých sejfách. Ekonomika se ocitla v pasti likvidity, kdy tištění peněz vede pouze k hromadění hotovosti, ale nestimuluje nové úvěry a další výdaje, jak učil Keynes, čímž by se ekonomika opět oživila a mohl by začít postupný růst. Prvním stimulačním balíčkem bylo 150 miliard dolarů v prosinci 2007.[7]

První pololetí roku 2007 se však pro globální ekonomiku vyvíjelo slibně. Hospodářství po celém světě blahodárně rostlo, což bylo zapříčiněno expanzivní měnovou politikou centrálních bank, která byla uplatňována od 11. září 2001. Meziroční nárůst objemu úvěrů českých bank činil 12%, v rámci eurozóny šlo o 10% a ve Spojených státech pouze 6,3%.[26]

I když se v časopisu Ekonom můžeme dočíst, že údaje za první kvartál 2007 přinesly nečekaný výsledek, kdy ekonomika USA poskočila jen o 1,3% po 2,5% růstu ve čtvrtém čtvrtletí 2006, analytici zhodnotili, že situace není tak špatná a poukazovali na vývoj zaměstnanosti a prodej domů.[19]

V srpnu 2007 časopis informoval o tempu růstu americké ekonomiky, které se ve druhém čtvrtletí zrychlilo na 3,4% z 0,6%, což představovalo nejvýraznější nárůst od loňského prvního čtvrtletí. Světu však bylo jasné, že dobrá makrodata nevypovídají o americké ekonomice dostatečně a hlavním problémem se jeví hypoteční trh, kde se objevují spekulace o úvěrové krizi. Podle odborníků nešlo v případě hypotečního trhu o zásadní problém, ovšem v tomto období začalo vyplývat na povrch, jaké nedozírné následky mohou nastat. Dokonce šéf Fedu Ben Bernanke varoval před možnými škodami ve výši 100 miliard dolarů, ale to ještě nevěděl, jaké škody přijdou.

V srpnu 2007 se začala krize na americkém trhu hypoték přelévat i do Evropy, kde se kvůli nesplacení rizikových hypoték dostal do problémů německý úvěrový ústav IKB, který se zaměřuje na úvěry malým firmám. Ovšem MMF se k tomuto problému vyjádřil celkem neutrálně až optimisticky. Dominový efekt, problémy finančních systémů, propad cen akcií – to vše byly aktuální světové výsledky krize na trhu rizikových hypoték v USA, přesto MMF usoudil, že se jedná pouze o problém likvidity a předpovídal, že ekonomický růst ve světě bude pokračovat, jelikož jsme byly svědky velkého pětiletého růstu světové ekonomiky, čili nejlepšího a nejdelšího období od druhé světové války. V zásadě se tento názor nelišil od mínění Bushovy administrativy a to přes fakt, že mnoho světových analytiků varovalo před narůstající úvěrovou krizí, která mohla uvrhnout americkou ekonomiku do krize. MMF si názory odborníků a analytiků nepřipouštěla a její zpráva v červenci 2007 stále počítala se světovým růstem kolem pěti procent.[18]

A nyní se chvíli pozastavíme u úrokových sazeb a amerického dolaru, což byly další problémy americké ekonomiky. A nemůžeme zapomenout ani na nejdůležitější události roku 2007, tedy problémy v bankovníctví.

Úrokové sazby

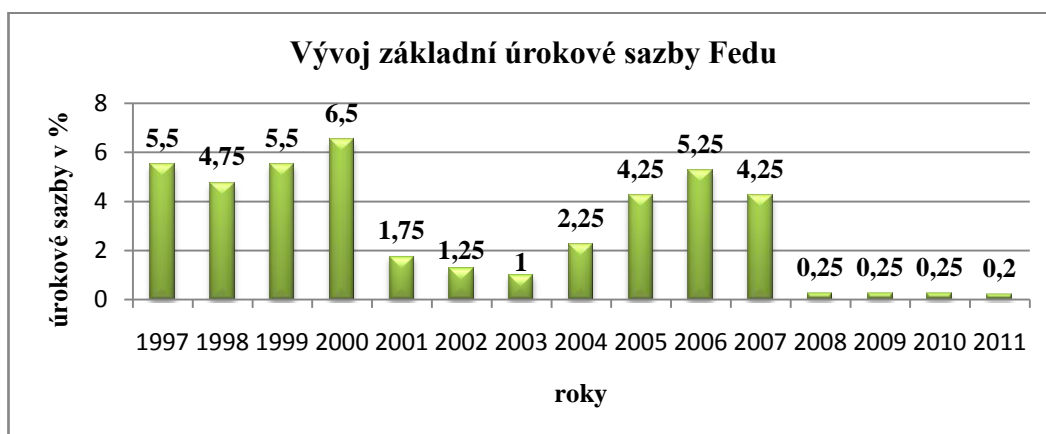
Jak jsme si již řekli v předešlých kapitolách, úrokové sazby byly sníženy v roce 2001 z 6,5 na 1,75%, tento markantní skok je zaznamenán na obrázku 12, na kterém je zobrazen celkový vývoj úrokových sazeb podle jednotlivých let, a poté, když se úrokové sazby opět vyšplhaly alespoň na hranici 5%, přišel další pád, o kterém se nyní více rozepíšeme.

Začátkem roku 2007 se v časopisu Ekonom objevovali články s odhady, že nejpozději v druhém čtvrtletí 2007 musí Fed přikročit ke snížení úrokových sazeb kvůli poklesu ekonomického růstu a inflace. Předpokládalo se, že se sazba sníží ze současných 5,25% na 4,5%.[17]

Ovšem Fed s tímto krokem dlouho otálel a přišel na řadu až na podzim 2007. Poprvé po čtyřech letech Fed snížil úrokové sazby z původních 5,25% na 4,75%. a v prosinci se dostaly na hodnotu 4,25%. Nižší úrokové sazby měly pomoci lidem, kteří se dostali do problémů kvůli vysokým úrokům, jelikož v té době platili za půjčky kolem 8,25%. Pokles sazby měl nastartovat oživení americké ekonomiky.[14]

A jak můžeme vyčíst z obrázku 12, od konce roku 2008 se pohybují úrokové sazby Fedu na hladině 0,25 procenta.

I přes tento zásah Fedu do ekonomiky se potíže v Americe nedařily zlikvidovat. Akciové trhy se přes občasné zlepšení stále propadaly a každý týden se objevovala zpráva o nové firmě, která se dostala do problémů, tou poslední byla britská banka Northern Rock, která je pátou největší hypoteční bankou v Británii.

Obrázek 12: Vývoj úrokových sazeb v USA

Zdroj: Upraveno podle [82]

Měnové kurzy

Dalším problémem, se kterým se americká ekonomika potýkala v roce 2007, byl americký dolar. V průběhu celého roku americká měna stále pomalu slábla a v srpnu se dolar vůči koruně stále pohyboval kolem hranice dvaceti korun a vůči euru se dostal nad hranici 1,37 USD/euro. Slabý dolar měl významný vliv na světovou ekonomiku, za prvé byl důležitou pojistkou proti stále dražší ropě, zlevňoval americké zboží všude ve světě, ale také už tak levnou asijskou produkci.[11]

Na konci září 2007 se dolar dostal na historické minimum pod hranici 19,50 Kč/USD a odborníci předpokládali, že přijdou další rekordy. Kdo investoval před sedmi lety do dolaru, měl nyní ze stejné nominální hodnoty polovinu.

Jeho celý vývoj za několik let můžeme vidět na následujícím obrázku 13, který nám krásně znázorňuje, jak od roku 2002 hodnota dolaru pomalu klesala, až se dostala na úplné minimum v roce 2008 na 15 Kč za jeden dolar, což bylo velice nepříznivé pro české exportéry.

Obrázek 13: Vývoj kurzu CZK/USD

Zdroj:[74]

Problémy bankovního systému

Zprvu se zdálo, že propad zapříčiněný krizí, postihl pouze akcie, ale u nich to neskončilo a dále přišly na řadu banky, jež investovaly do amerických dluhových papírů, jejichž základem byly rizikové hypotéky. Vše skončilo tak, že centrální banky musely systém dopovat likviditou, jelikož na mezibankovním trhu nastal kritický nedostatek peněz z důvodu nedůvěry mezi bankami. Ale nyní to vezmeme popořadě.

První větší krach přišel v dubnu 2007, kdy bankrot vyhlásila největší hypoteční firma New Century. Ke krachu ji dohnaly požadavky věřitelů, kteří trvali na splacení ztrátových úvěrů v řádu miliard dolarů. K největším věřitelům patřily Goldman Sachs Group, Credis Suisse, Morgan Stanley, Deutsche Bank, Bank of Amerika, Lehman Brothers, UBS a Citigroup. Většina z nich musela o pár měsíců později přiznat ztráty v řádu desítek miliard.[16]

V říjnu ohlásily špatné výsledky za třetí čtvrtletí největší finanční kolosy světa – *Citigroup*, která varovala investory až před 60 % poklesem zisku za třetí čtvrtletí, *UBS*, jež bude muset odepsat ztrátu čtyři miliardy švýcarských franků a celkem se banka chystala zrušit 1500 pracovních míst. Analytici očekávali propad dalších bank a celkový objem rizikových aktiv, které bankovní sektor bude muset odepsat, se odhadoval na několik desítek miliard.[13]

Výsledky dalších bank, které bohužel naplnily negativní očekávání, byly zveřejněny o několik dní později.

Banky, jež hlásily jednoznačně špatné výsledky, byly:

- *Citigroup* – bude muset odepsat špatná aktiva ve výši 11 mld. dolarů

- *Morgan Stanley* – předpokládala ve třetím kvartále ztrátu 3,7 mld. dolarů
- *Merrill Lynch* – ve třetím čtvrtletí dosáhla ztráty ve výši 2,24 mld. dolarů oproti loňskému zisku na úrovni 3,05 mld. dolarů
- *Société Generale* – oznámila ve třetím čtvrtletí pokles čistého zisku o 11,5 %

Ovšem ne všechny banky byly v záporných číslech:

- *Deutsche Bank AG* – zvýšila ve třetím čtvrtletí meziročně zisk o 31 procent na 1,62 mld. Eur
- *BNP Paribas* – oznámila růst zisku o 21 procent, čistý zisk vzrostl na 2,027 miliardy eur

Dokonce i trojice největších domácích finančních ústavů, ČSOB, Česká spořitelna a Komerční banka, vydělala za tři čtvrtletí roku 2007 24,5 miliard korun.[12]

3.3.2. Vyrcholení finanční krize - rok 2008

Již v průběhu roku 2007 se vyskytovaly obavy z recese, která by mohla nastat v důsledku krize substandardních hypoték. Část ekonomů věřila, že je možné se recesi stále vyhnout, ale většina se shodla na prognóze budoucího slabšího růstu. Relativně optimistický byl názor finanční skupiny Citigroup, podle které měl růst americké ekonomiky dosáhnout 2,3% v roce 2008 a růst eurozóny 1,9%. Ovšem jak se dále dozvíme, tyto odhady nebyly realistické.[26]

Recese, která oficiálně v USA začala v prosinci 2007, měla za následek klesající tržby, propad cen nemovitostí a propouštění zaměstnanců.

Podle dostupných informací asi 300 milionů obyvatel Spojených států nashromáždilo ke konci ledna 915 mld. USD dluhů z kreditních karet, 1,5 bilionů ze spotřebních úvěrů, především na nákup automobilů, a dále 10 bilionů dolarů z privátních hypoték.[41]

Důležité údaje o počtu nezaměstnaných a o vývoji na trhu práce ukázaly, že rostl počet lidí bez práce a zároveň se netvořil dostatek volných míst. Nezaměstnanost vzrostla na 5%, což bylo nejvíce od listopadu 2005 a ekonomika vytvořila v prosinci pouze 18 000 nových pracovních míst, což bylo velmi málo oproti 70 tisícům předpokládaných.[15]

V březnu Centrální banky USA, eurozóny, Británie, Kanady a Švýcarska opět podpořily globální finanční systém dopingem dalších peněz ve výši 230 miliard dolarů. Takto si banky půjčily od prosince 2007 přes 160 miliard dolarů. Kurz dolaru na tuto zprávu zareagoval silným růstem a ožily i akciové trhy.[26]

18. března přišlo další zlevnění úrokových sazeb z 3 na 2,25%, ale to ještě neznamenal, že musí zlevnit i hypoteční sazby. Zatímco základní úroková sazba klesla během půl roku z 5,25 na 2,25, hypoteční sazba klesla pouze o půl procenta z 5,5 na 5%. [83]

A nyní se dostaneme už k největším událostem v roce 2008, které se odehrály v bankovním systému.

Krachy v bankovním systému

Na začátku roku 2008 se ztráty peněžních ústavů odhadovaly na 300 mld. USD. Šéf Fedu Ben Bernanke 17. ledna řekl, že ztráty bank dosáhnou výše několika set miliard dolarů a hranici půl bilionu snad nepřekročí. V ten samý den Merrill Lynch předložila svou výsledovku, ve které přiznala ztrátu 8,05 miliard dolarů. Citigroup v polovině ledna oznámila, že v důsledku krize na finančních trzích odepíše 24 miliard dolarů a v rámci záchranných opatření je připravena propustit na 20 tisíc ze svých 330 tisíc zaměstnanců. [40]

Je velice zajímavé, že jediná investiční banka Goldman Sachs nepocítila trpkou chuť důsledků finanční krize a dokonce se postarala o zápis do historie v podobě nejvyššího zisku své existence a svému řediteli nadělila odměnu téměř 68 milionu dolarů. Jak se později zjistilo, Goldman Sachs už od roku 2005 předpovídalo krach na hypotečním trhu, proto jejich strategií bylo postupně se zbavovat rizikových balíčků CDO, zbytek si bezpečně pojistit, ale na druhou stranu dělat před ostatními „mrtvého brouka“ a nabízet rizikové hypotéky jako výhodné investice.

V březnu burzami opět prolétla panika po oznámení pádu špičkové americké investiční banky Bear Stearns, která se soustředila pouze na obchodování s cennými papíry. Její poslední dostupná bilance s listopadu 2007 udávala celkovou hodnotu investičního portfolia přes 269 miliard dolarů, z čehož asi 30 miliard připadalo na problematické nástroje kryté substandardními hypotékami. Nakonec Bear Sterns došla hotovost a octla se na dně. Zachránili ji Fed a banka JP Morgan, která banku převzala za výprodejní cenu 2 dolary za akcii. Další v řadě byly Fannie Mae a Freddie Mac, jejichž předmětem podnikání byl nákup hypoték financovaný vydáváním hypotečních zástavních listů. Rozdíl mezi úrokovými sazbami hypoték a vydávaných dluhopisů celé roky fungoval jako spolehlivý zdroj zisků. **7. září** je den kdy naplno udeřila hospodářská krize, den kdy byla nad těmito dvěma institucemi vyhlášena nucená správa, což většina ekonomů brala jako dobrou volbu, jelikož nechat je padnout by znamenalo nechat s nimi padnout tisíce jiných, které na ně byly prostřednictvím transakcí navázány. [26]

15. září padla investiční banka Lehman Brothers, která fungovala jako makléřská firma, což znamená, že často podnikala spekulace na vlastní účet. Bohužel se uchýlila k rizikovým obchodům a v průběhu roku 2008 ztratila sedm miliard dolarů.[26] A proč ji nepřišel Fed zachránit jako Bear Stearns? Převažuje názor, že Lehman Brothers zničil pouze sám sebe, nebyly na něj navázány další instituce jako na Bear Stearns, jehož krach by stáhnul ke dnu celou ekonomiku. Ovšem tento krach znamenal, že na trhu už si nebyl nikdo jistý.

V ten samý den druhá největší americká bankovní skupina Bank of America uvedla, že za 50 miliard dolarů koupí největší světovou makléřskou společnost Merrill Lynch.

V roce 2010 již bylo jasné, kdo může za pád banky Lehman Brothers. Po dlouhé práci vyšetřovatelů bylo odhaleno falšování účetnictví, aby její účetní závěrka vypadala v očích ratingových agentur mnohem lépe. Šlo o úpravu výše dluhů, aby na papíře vypadaly menší, když si banka pomocí účetního triku půjčila peníze, zaplatila staré dluhy a nové již v účetnictví neuvedla. V momentě prasknutí realitní bubliny banka neměla dost finančních prostředků, aby se v době krize zachránila.[47]

17. září Fed oznámil záchranu jedné z největších světových pojišťoven AIG poskytnutím úvěru až 85 miliard dolarů a převzetím 79,9 procent jejích akcií.

V polovině září 2008 zmizely iluze o tom, že centrální orgány mají situaci pod kontrolou. Americká vláda se domnívala, že udělá správný krok, když zachrání pouze finanční společnosti, které jsou příliš důležité a propojené se systémem jako Bear Stearns nebo AIG. Ovšem tento krok byl vyhodnocen trhem jako slabost. Ideálním scénářem bylo poskytnout plnou vládní garanci závazkům všech bank, alespoň během kritické doby.[26]

Tyto dramatické události vyústily **18. září** v projev předsedy Fedu Bena Bernankeho a ministra financí Henryho Paulsona, kde sdělili důležitý fakt, že Ameriku dělí jen několik dní od totálního zhroucení finančního systému se všemi myslitelnými dopady v USA i po celém světě. Po tomto sdělení byl představen záchranný plán za 700 miliard dolarů, který měl být použit na odkoupení bezcenných aktiv krytých hypotékami v držení finančních institucí. Jakmile byl plán přijat, začala se po světě šířit finanční panika provázená strmým propadem hodnoty akciových podílů. Fed reagoval tím, že ekonomiku zahltit penězi a oznámil, že je ochoten poskytnout pomoc do výše 1,3 bilionu dolarů.[7]

Situace v amerických bankovních institucích se v roce 2008 rozšířila i do Evropy. Švýcarská banka přiznala, že si musela obstarat 8,5 miliard dolarů a Societe generale oznámila ztrátu sedm miliard eur, z toho o 4,9 miliard eur měl banku připravit její zaměstnanec. Jedním z hmatatelných důsledků atmosféry napětí a nedůvěry byl nedostatek

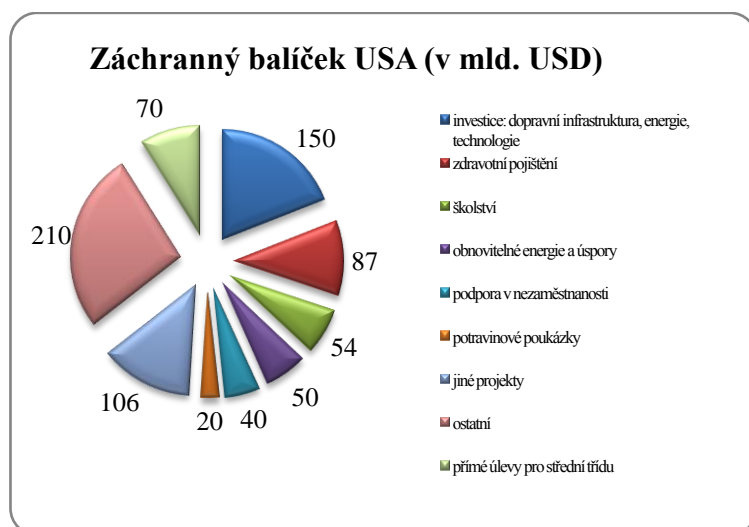
peněz, který byl typický pro americkou ekonomiku a nyní už se přesouval na evropské břehy. Vše se projevovalo růstem úrokových sazeb a tlakem na utažení úvěrových kohoutků. Výsledkem byl nedostatek likvidity, místo aby banky své momentálně volné peníze poskytly trhu, raději je ukládaly v centrální bance.[40]

3.3.3. Světová recese – rok 2009

V únoru 2009 se svět potýkal s globální hospodářskou recesí a prezident Obama a jeho tým připravili projekt fiskálního stimulu v hodnotě 787 miliard dolarů. Tato částka odpovídala zhruba 7,3 procenta nominálního HDP USA. Ekonomové ovšem nevěřili, že by tento balíček vrátil USA hospodářskou dynamiku, spíše si mysleli, že pomůže USA před propadem do ještě hlubší recese.

A z čeho se tento záchranný balíček skládal? 35,6 %, tedy 280 miliard, z celkové sumy šlo na daňové úlevy, zlepšení sociální situace nejchudších obyvatel, a 64,4 %, tedy 507 miliard, na státní investice.[39] Na následujícím obrázku 14 můžeme vidět přesné rozdělení finanční injekce do jednotlivých sektorů, jakou jsou investice, zdravotní pojištění, podpora v nezaměstnanosti, potravinové poukázky a jiné projekty.

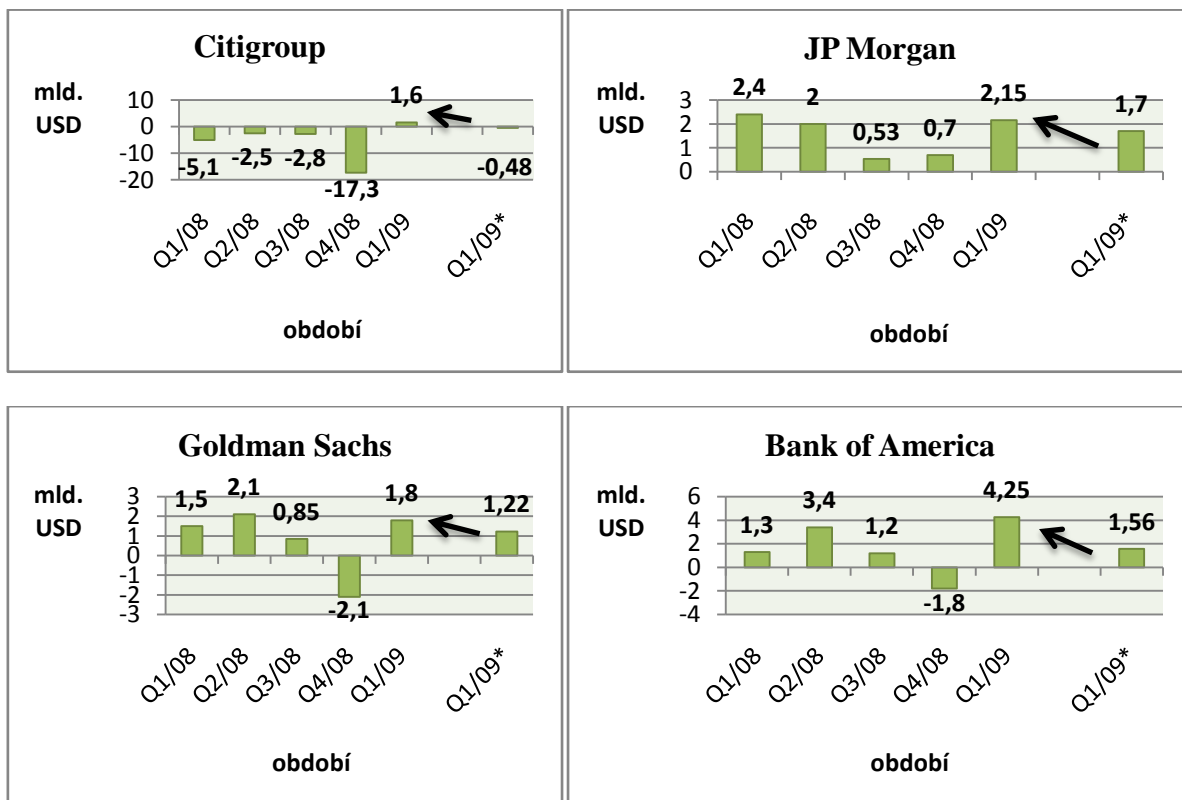
Kritici ale poukazovali na klíčový problém, který spočíval v tom, že velká část z tohoto záchranného balíčku nemířila k podpoře trhu práce, jelikož míra nezaměstnanosti dosáhla v únoru úrovně 7,6 %, a byla potřeba podporovat tvorbu nových pracovních míst. Tento záchranný balíček měl podle analytiků zachránit nebo vytvořit 3,5 milionu pracovních míst a udržet nezaměstnanost pod 8%, což se bohužel nestalo a v roce 2009 se míra nezaměstnanosti vyšplhala na neuvěřitelných 10%.

Obrázek 14: Struktura záchranného plánu pro USA

Zdroj: Upraveno podle[39]

V dubnu celý svět překvapily výsledky amerických bank, které daly najevo, že se pomalu dostávaly z nejhorsího. Většina analytiků předpokládala katastrofální výsledky za první čtvrtletí roku 2009, ovšem opak byl skutečností. Goldman Sachs, JP Morgan, Citigroup a Bank of America, tyto čtyři jména byla ještě v roce 2008 postrachem všech ekonomů, jelikož nikdo nevěděl, s jakými ztrátami mohou přijít, a jak je vidět na obrázku 15, tak se tyto banky vzbchopily a vykázaly za sledované období hodnoty v černých číslech.

Obrázek 15: Zisky amerických bank za jednotlivá čtvrtletí roku 2008 a 2009

Zdroj: Upraveno podle[42]

Z obrázku 15 je patrné, že odhady analytiků (v grafu označovány *) byly velice pesimistické v porovnání se skutečností. Všechny čtyři banky se dostaly do černých čísel, dokonce i Citigroup, která na tom byla v předcházejících obdobích nejhůře. Citigroup byla ještě nedávno největší bankou na světě, poté ji zasáhla finanční krize a spadla na 70. místo. Americká vláda ji zabezpečila půjčkou 45 miliard dolarů a Citigroup začala s úsporným programem ve formě masivního propouštění a odpisu majetku.[42]

I přes pozitivní výsledky bank se na finančních trzích stále držela negativní nálada, jelikož po předchozích událostech už trh bankám nevěřil.

V květnu nastal největší pád roku 2009, kdy padla spořitelna Bank United, její aktiva převyšovaly hodnotu 13 miliard dolarů. Federální společnost pro pojištění vkladů použila na

odškodnění klientů zhruba 4,9 miliardy dolarů. Tuto banku odkoupilo konsorcium společností WL Ross & Co., Blackstone Groupe LP a Carlyle Group.[43]

Ve třetím čtvrtletí americká ekonomika rostla o 3,5% a zaznamenala tak první zlepšení od začátku krize v roce 2007. Průmyslová aktivita se vyšvihla na nejvyšší hodnotu za posledních 3,5 roku a v září se po dlouhé době také zlepšily investice do stavebnictví o 0,8%. Velice dobré byly i očekávané zprávy z trhu realit, kdy se v září zvýšil objem kontraktů na koupi domů pro americké rodiny o 20%. Všechno vypadalo v tu dobu velice optimisticky, ale nikdo se neodhodlal říct, že je krize zažehnána, jelikož situace se moc dobře nevyvíjela na trhu práce. V listopadu 2009 bylo v USA 9,8% lidí bez práce, nejvíce za posledních 28 let, a USA se potýkalo s nejvyšším dluhem v historii země - 11,9 trilionu dolarů, v porovnání s HDP, jež bylo v roce 2009 kolem 13 trilionů dolarů.[2]

3.3.4. Následný vývoj – rok 2010- současnost

Růst globální ekonomiky přišel rychleji, než kdokoliv předpokládal, ale ekonomové varovali před přílišným optimismem. Státy stále potřebovaly finanční injekce, aby nebyly ohroženy pádem do další hospodářské krize. Analytici předpovídali meziroční růst světové ekonomiky na rok 2010 o 3,9%, i když v roce 2008 byl meziroční propad o 0,8%. [20]

Po zveřejnění zisků bank za první čtvrtletí roku 2010 bylo jasné, že Goldman Sachs vykázala rekordní zisk 3,5 miliardy dolarů a největší americká banka podle počtu aktiv, Bank of America, vykázala zisk 3,2 miliardy dolarů, což předčilo i očekávání ekonomů. JP Morgan vykázala zisk 3,33 miliardy dolarů, což bylo v meziročním srovnání o 55 procent více. [47]

V červenci 2010 Goldman Sachs souhlasila s pokutou, kterou musí zaplatit za spoluúčast na rozpoutání finanční krize. Tato pokuta byla ve výši 550 milionů dolarů, což představovalo sumu, kterou si banka byla schopna vydělat zpět přibližně za čtrnáct dnů.

Spojené státy se na první pohled zdály být na cestě k oživení ekonomiky, což demonstrovalo i rostoucí HDP už tři čtvrtletí za sebou, ale na druhou stranu celkem 46 států čelilo rozpočtovým nedostatkům. Nejlidnatější americký stát Kalifornie se potýkal s nezaměstnaností 12,4 procenta a její deficit činil 19 miliard dolarů. Strasti státních rozpočtů byly brzdou růstu americké ekonomiky. [48]

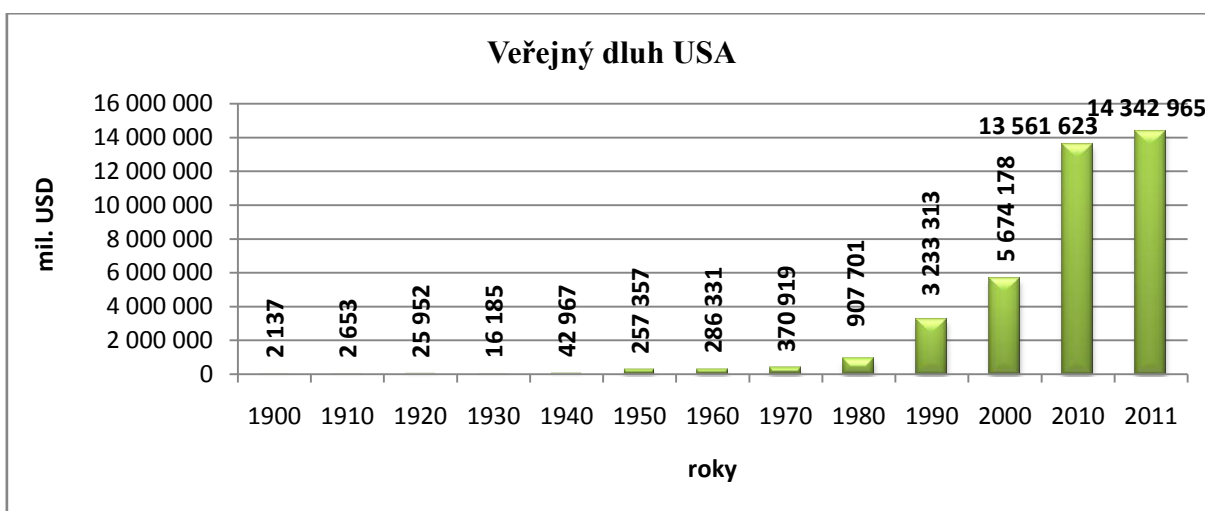
Pro finanční rok 2011 plánovalo celkem 31 států vyšší než desetiprocentní rozpočtový schodek. Pouze tři státy hospodařily s přebytkem, a to Montana, Severní Dakota a Aljaška. Jen v roce 2010 vyrobilo 50 států zadlužení ve výši 89 miliard dolarů, a pokud započítáme do bilance i rozpočty měst a obcí, vzrostl celkový deficit rozpočtu na 2,8 bilionu dolarů.[21]

Americké hospodářství si sice ve třetím čtvrtletí polepšilo o dvě procenta, ale nezaměstnanost stále neklesala. Vývoj HDP se tedy zlepšil oproti předchozímu čtvrtletí, kdy růst dosáhl jen 1,7%, ale nezaměstnanost dosáhla v září 9,6 procenta. Podle analytiků by HDP muselo růst po několik po sobě následujících čtvrtletí alespoň o 3,5 procenta, aby se nezaměstnanost významně snížila. Hlavním tahounem americké ekonomiky byly spotřebitelské výdaje, tvorba zásob a dovoz zahraničního zboží, který vzrostl o více než sedmnáct procent.[34]

V roce 2011 byl na Wall Street přijat zákon přísně sledující finanční transakce, aby nedošlo k pochybení jako při finanční krizi v USA, a dokonce zvyšuje odměny pro informátory za udání podvodníků.

Problém veřejného dluhu

Spojené státy nyní trápí jiný problém, a to vzrůstající veřejný dluh, který se v květnu 2011 vyšplhal až na hodnotu 14,3 bilionu dolarů, což představuje více než 200 českých státních rozpočtů. Na každého občana USA připadá podíl na dluhu ve výši 46,5 tisíc dolarů. Hrozné je i tempo zadlužování, jelikož před sedmi lety v roce 2003 byla hodnota všech závazků 6,8 bilionu dolarů. Celý vývoj veřejného dluhu USA demonstruje obrázek 16, na kterém můžeme vidět, jak od roku 1980 přibýval dluh rekordním tempem. V květnu začalo jednání o navýšení limitu pro státní dluh. [38]

Obrázek 16: Vývoj veřejného dluhu USA od roku 1900

Zdroj: Upraveno podle [36]

A co by nastalo, kdyby nedošlo k navýšení dluhového stropu? Vláda by neměla finanční prostředky na krytí běžných výdajů, jako jsou splátky úroků z dluhů, vyplácení důchodů atd., a zároveň by si na tyto potřeby nemohla půjčit, tudíž by se USA ocitly na pokraji bankrotu.

V srpnu 2011 byla dohoda o zvýšení limitu zadlužení schválena a na finanční trhy se opět vrátil klid. Podle analytiků zbývalo osm dní do vyčerpání všech finančních rezerv vlády USA. Vláda měla právo posunout limit ve třech krocích nejméně o 2,1 bilionu dolarů, což umožnilo financování deficitu standardním vydáváním dluhopisů.[55]

Veřejný dluh USA vyjádřený v procentech k HDP se zvýšil téměř o polovinu, z 54,8% v roce 2009 na 93,2% v roce 2010.

Zadlužování není v dnešním světě pouze problémem USA, ale dalo by se říci, že trendem dnešního celého světa je žít na dluh. Dluží jednotlivci, domácnosti, firmy, obce, města a dluží i celé státy. Pokud vezmeme v potaz celkový dluh, do kterého zahrneme jak dluh veřejný, tak i dluhy bank, domácností a firem, můžeme v následující tabulce 3 vidět deset nejvíce zadlužených zemí světa.

Tabulka 3: Největší světoví dlužníci

Pořadí	Země	Celkový dluh k HDP země, v % HDP
1.	Japonsko	471 %
2.	Velká Británie	466 %
3.	Španělsko	366%
4.	Jižní Korea	333%
5.	Francie	323%
6.	Itálie	315%
7.	Švýcarsko	313%
8.	USA	296%
9.	Německo	285%
10.	Kanada	259%

Zdroj: Upraveno podle [35]

Podle výpočtů ekonomického magazínu Global Finance se celkový dluh deseti nejrozvinutějších ekonomik světa zvýšil z 200 % HDP v roce 1995 na 300 % HDP v roce 2008 a od té doby má stále rostoucí charakter. Je to velice zarážející, že právě největší problémy se zadlužením mají nejvyspělejší regiony světa. Je za tím nastavený vysoký životní standard těchto vyspělých států, který byl financován právě rostoucím dluhem.

V lednu 2012 jsme měli možnost se v časopisu Ekonom dočíst, že i pět let po vypuknutí úvěrové krize, jsou její následky stále všude znát, což je patrné z údajů o nízkých objemech výroby, o nezaměstnanosti a samozřejmě o celosvětovém zadlužování. Mnoho vyspělých zemí stále ještě nezačaly se snižováním svého zadlužení, výjimkou jsou však Spojené státy, které už kousíček ze svého dluhu ukrojily. Ovšem s porovnáním s nárůstem zadlužení v letech 2000 až 2008 jde opravdu o velice malý pokles, ale i to se počítá. Pozitivní informace

přicházejí ze soukromého sektoru, kde od roku 2008 došlo ve všech oblastech, u finančních institucí, firem i domácností, k poklesu zadlužování.

Poměr závazků amerických domácností vůči jejich příjmům se od roku 2008, kdy dosáhl maximálních hodnot, snížil o patnáct procentních bodů. Nebylo to tím, že by byly americké domácnosti více spořivé, ale mnohé z nich přestaly být schopny splácet své úvěry. Tyto nesplacené dluhy mají hodnotu dvou třetin z 600 miliard dolarů, o něž celkově pokleslo zadlužení domácností. Nesplacené hypotéky v hodnotě 250 miliard dolarů ještě na zabavení čekají, tudíž dojde k dalšímu poklesu zadlužení.[54]

V dubnu vyšel v Hospodářských novinách článek o oživení americké ekonomiky, které má významný dopad na růst finančního trhu. V USA se daří průmyslovým firmám, mají dostatek zakázek, roste jejich výroba a nabírají nové zaměstnance, čímž se dlouhodobě snižuje nezaměstnanost, která v lednu 2012 činila 8,3 %.

V celku to můžeme shrnout s jasným závěrem. Zatímco se Spojené státy derou zpět nahoru a situace se na ekonomické scéně oživuje, Evropa se potýká s největší dluhovou krizí v historii EU, o které nedokáže žádný odborník říct, kdy by se mohla blížít ke konci. Ale to je již jiná kapitola a tou se v této diplomové práci zabývat nebudeme, to bychom mohli popsat dalších 50 stránek.

3.4. Dopady finanční krize na ČR

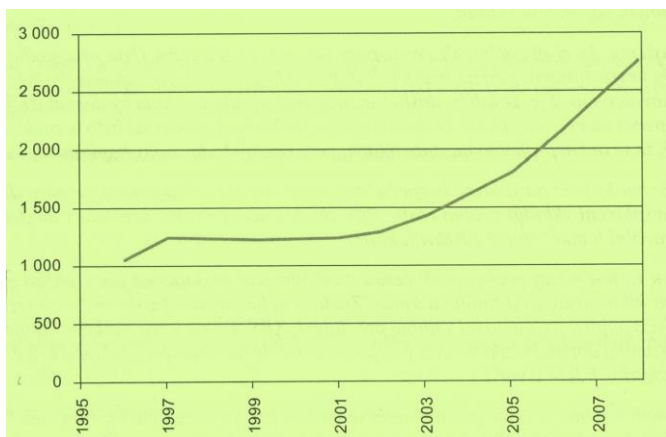
3.4.1. Předkrizová situace

Stav české ekonomika byl tři roky před krizí velice dobrý. Každoročně ekonomika rostla o 6,1%, průmysl i stavebnictví vykazovaly každý měsíc dvouciferná čísla růstu, nezaměstnanost klesala, negativní stránkou bylo pouze vyšší tempo růstu spotřebitelských cen a zvýšení zadlužení obyvatelstva.

Musíme ale upřesnit, že tohoto 6 % růstu bylo dosaženo pouze díky úvěrové expanzi. Během let 2002-2008 vzrostl objem úvěrů na bydlení více jak sedminásobně, o 612 miliard korun, což odpovídá průměrnému růstu o 32% ročně. V prosinci 2007 nastalo maximum tvorby úvěrů celkově: spotřebitelských, hypotečních, investičních i krátkodobých pohledávek a celkový růst úvěrů tehdy přesáhl meziroční míru 26%. [26]

Během sedmi let od roku 2001 do roku 2008 vzrostl objem dluhů v české ekonomice o 122,4%, tedy průměrně o 12,09% ročně. Tento drasticky rostoucí trend nám demonstruje obrázek 17, kde je patrné, že do roku 2003 se celkové zadlužení pohybovalo kolem 1250 miliard korun, ale v dalších letech rapidně vzrostl až nad hodnotu 2500 miliard korun. Do

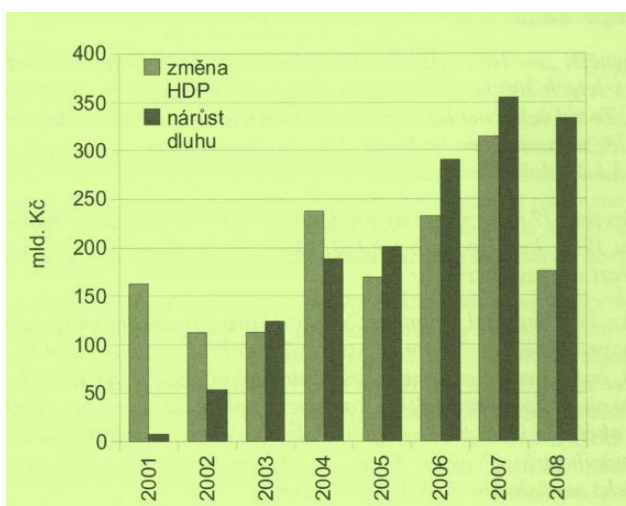
celkového dluhu započítáváme veřejné zadlužování, úvěry poskytnuté nefinančním podnikům a domácnostem včetně živností. V absolutním vyjádření vzrostl objem těchto dluhů o 1 544 miliard korun. A je logické, že tato úvěrová injekce měla za následek hospodářský růst, přesněji řečeno to byla injekce ve výši 150 000 Kč na občana včetně kojenců a důchodců.

Obrázek 17: Dluh veřejného sektoru, nefinančních podniků a domácností (v tis. Kč)

Zdroj: [26]

A proto je jasné, že HDP rostlo během let 2002-2008 průměrným ročním tempem 4,61%, což na první pohled vypadalo velice optimisticky. Pokud to ale na obrázku 18 porovnáme s tvorbou dluhů, vidíme, že již v roce 2005 ekonomika potřebovala vyšší objem nového dluhu, než kolik byla schopna vytvořit nového produktu. A v roce 2008 už můžeme vidět, že dluh byl dvakrát vyšší než velikost HDP, což poukazovalo na špatnou ekonomickou situaci.[26]

Obrázek 18: Roční přírůstek dluhu vs. HDP v ČR (v mld. Kč)

Zdroj:[26]

Hlavním motorem růstu české ekonomiky byla pokračující úvěrová expanze. Celkový objem úvěrů u českých bank vzrostl v květnu 2008 meziročně o 24,5%. Tempo růstu objemu úvěrů na bydlení zpomalovalo, ale stále dosahovalo meziročně více než 30%. Úvěry na nebytové nemovitosti rostly téměř 35% tempem. Ale všem ekonomům bylo jasné, že tento růst nemůže stále pokračovat a jednou musí přijít zpomalení, což způsobí zhoršení kurzu koruny, zvýšení nezaměstnanosti a zhoršení zahraničního obchodu.[26]

V červenci 2008 česká koruna dosáhla nového rekordního kurzu vůči euru ve výši těsně pod 24 Kč/euro, což znamenalo meziroční posílení o 18,3%, a vůči dolaru koruna posílila o 28,9%, čímž se stala během uplynulých dvanácti měsíců nejsilnější světovou měnou. Tato zpráva ovšem nepotěšila exportéry.

3.4.2. Krizové roky v České republice

Průmyslová produkce se v listopadu 2008 meziročně snížila o 17,4 procenta. Výhled byl pro český průmysl děsivý: hodnota nových zakázek podle ČSÚ meziročně klesla o 30,2 procenta. Především se jednalo o automobilový a sklářský průmysl, ale propad zaznamenala v listopadu skoro všechna odvětví. Průměrný počet zaměstnaných osob v průmyslu se v listopadu meziročně snížil o téměř 42 tisíc lidí, tedy o 3,5 procenta. Nejvíce lidí v listopadu odešlo z textilního, oděvního průmyslu, kožedělného a dřevařského průmyslu, a také z výroby a rozvodu elektřiny, plynu a vody.[28]

Dalším problémem české ekonomiky byly přibývající bankroty podniků. Jaký byl důvod? Silná koruna, slábnoucí poptávka v zahraničí a neochota bank půjčovat. V roce 2008 bylo skutečně vyhlášeno 1720 konkurzů. Vývoj bankrotů v roce 2009 ovlivnila řada faktorů: celosvětová krize a následný hospodářský pokles podstatně snížil zahraniční poptávku a klesající výdaje domácností, i v důsledku očekávaného růstu nezaměstnanosti, omezily i vnitřní poptávku. Kromě sklářů a stavebnictví patřilo k nejpostiženějším odvětvím, automobilový průmysl, doprava, chemický a ocelářský průmysl. Česká republika nebyla sama, kde docházelo k bankrotům. V USA podle elektronické soudní databáze došlo denně k 5 tisícům krachů, pokud je tam započítána i nesolventnost domácností. To znamenalo nárůst o 54 procent mezi roky 2007 a 2008.[24]

V průběhu roku 2009 podniky reagovaly na výrazný pokles poptávky snížením počtu stálých i dočasných zaměstnanců. Nejsilněji se tento trend projevil zejména v první polovině tohoto roku. Zatímco v první fázi zpomalení hospodářského růstu, tedy ve druhé polovině roku 2008, podniky propouštěly především pracovníky s nižší kvalifikací, po nástupu recese se redukce zaměstnanosti dotkla všech profesí.

Výsledky České republiky za poslední čtvrtletí 2009 nebyly jinak příznivé. Meziročně HDP kleslo o 4,2% a čtvrtletně kleslo o 0,6%. A i když na tom německá ekonomika nebyla o moc lépe, jelikož její HDP meziročně pokleslo o 2,4%, ve čtvrtém čtvrtletí již byla na nule a prodej aut v Německu byl na velice solidní úrovni.[46]

Dobrá zpráva přišla o růstu průmyslové výroby o 1,8% v prosinci 2009 a vývoz tuzemských podniků v lednu 2010 vzrostl o 7,2%, což představovalo nejvyšší meziměsíční růst od dubna 2004. Ale potencionálním nebezpečím pro hospodářský růst byla nezaměstnanost, kdy v lednu 2010 bylo na jedno volné místo osmnáct uchazečů. V únoru bylo bez práce 583 tisíc lidí, což představuje 9,9 procenta.

Ráda bych do této práce zařadila průzkum Hospodářské komory, který byl zhotoven na začátku roku 2009 pro časopis Ekonom a zúčastnilo se ho 2660 firem, z toho 41,7% zaměřeno na výrobu a 58,3% zaměřeno na služby. Výsledkem bylo, že až 62 procent firem čeká v následujícím roce 2010 nepříznivý vývoj a více než 40 procent si stěžuje na zamrzlý bankovní trh. Již od ledna se firmy potýkaly s velkými propady zakázek a prakticky nevyráběly, což neodmyslitelně souviselo s propouštěním zaměstnanců. Mezi zaměstnanci byla cítit obava a strach z budoucnosti, ale na druhou stranu občas i pohrdání a nezájem o méně kvalifikovanou práci, i když by to pracovníkovi přineslo alespoň nějaké příjmy. Na následujících obrázcích si ukážeme některé zajímavé výsledky z tohoto průzkumu.[6]

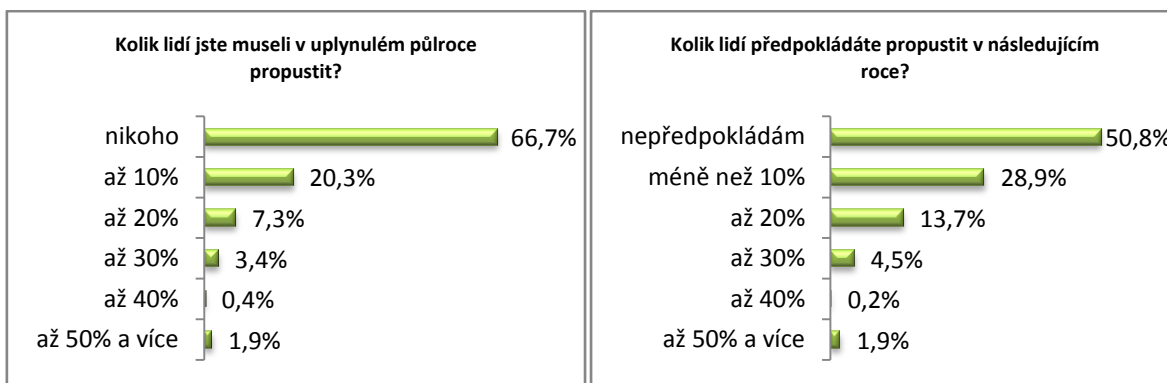
Na otázku jak na vás konkrétně dopadla ekonomická krize, byly zjištěny odpovědi, které jsou zaznamenány v tabulce 4. Je patrné, že polovina dotazovaných podniků musela omezit výrobu, 39,1 % se uchýlilo k propouštění zaměstnanců, 74,8 % pocítilo nižší odbyt a 35,2% propadlo do ztrátového hospodářství.

Tabulka 4: Výsledky průzkumu Hospodářské komory

Dopady	Ano (v %)	Ne (v %)
Propouštění	39,1	60,9
Nižší odbyt	74,8	25,2
Omezení výroby	48,9	51,1
Propad do ztrátového hospodářství	35,2	64,8
Osekávání nákladů	87,2	12,8

Zdroj: Upraveno podle [6]

Pokud se hlouběji podíváme na jeden z dopadů – propouštění, ukážeme si na obrázku 19 odpovědi dotazovaných firem na dvě základní otázky. Z výsledků jsou patrné více méně pozitivní skutečnosti. Nadpoloviční většina firem nemusela v uplynulém půlroce propustit žádného zaměstnance a ani v následujícím roce nepředpokládá propouštění.

Obrázek 19: Výsledky průzkumu hospodářské komory v oblasti propouštění

Zdroj: Upraveno podle [6]

V prvním čtvrtletí 2010 prožila česká ekonomika v porovnání s ostatními zeměmi EU solidní meziroční růst 1,2%, což ale zaostalo za prognózami ČNB, která předpovídala růst o 1,8%. Ale ještě důležitější ukazatel než HDP byla míra nezaměstnanosti. Počet lidí bez práce klesal, a to o dvě procenta v meziročním porovnání, zejména k tomu přispěl zpracovatelský průmysl.[45]

V září 2010 vyšly najevo skutečnosti, že česká ekonomika začala brzdit. Jediná pozitivní čísla vykazala nezaměstnanost, která v srpnu klesla na 8,6%, ostatní výsledky nebyly vyloženě špatné, ale růst už nebyl tak dobrý jako v prvním pololetí. Na slabší růst německého průmyslu navazuje i kondice české výroby, která meziměsíčně rostla o 0,3% a meziročně se zvýšila o 5,3%, což bylo o dva procentní body méně, než očekával trh. Varováním bylo polevení tempa růstu nových zakázek, z červnových 12,3% na červencových 10%. Výkony českého stavebnictví přinesly negativní zprávy. V červenci obor padal stále hlouběji, když meziročně klesl o 4,5%.[22]

Česká průmyslová výroba dosáhla v listopadu 2010 překvapivých výsledků, kdy dosáhla meziročního růstu o 15,9%, především díky lepším výsledkům automobilek a jejich dodavatelů. Za těmito dobrými výsledky stálo především zvýšení exportu o 21 procent, který je převážně závislý na německé ekonomice, což demonstuje číslo 31% z celkového objemu výroby, které bylo vyvezeno právě do Německa.[37]

České bankovníctví přežilo finanční krizi bez velkých následků z toho důvodu, že zůstalo uchráněno od zahraničních rizikových cenných papírů a domácí rizikové úvěry se ještě

nestačily od poslední bankovní krize koncem devadesátých let vytvořit. Zhruba 93% vkladů bylo kryto likviditou anebo povinným pojištěním vkladů.

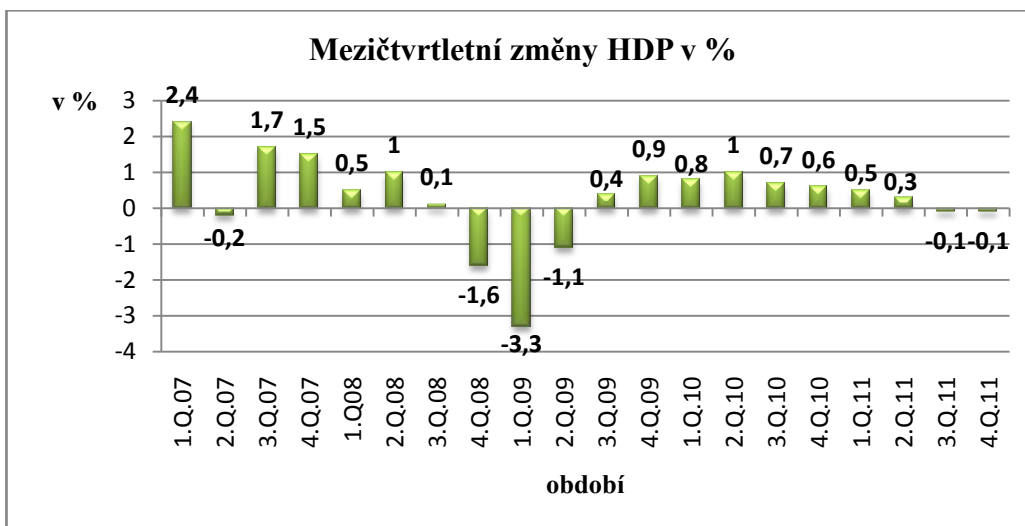
Největší finanční domy působící v Česku – ČSOB, Česká spořitelna a Komerční banka – v roce 2010 vydělaly v souhrnu 38,9 miliardy korun. Je to sice o pět procent méně než v roce předchozím, přesto analytici zhodnotili tyto výsledky jako velmi dobré a poukazovali na to, jak se finanční ústavy velmi dobře vyrovnaly s finanční krizí i bez injekcí od státu.

Zatímco v prvním čtvrtletí 2011 překonal růst HDP očekávání, když meziročně vzrostl o 2,8%, ve druhém čtvrtletí došlo ke zpomalení růstu české ekonomiky na 2,2%. Přispěl k tomu čistý vývoz, který zůstával hlavním zdrojem růstu, a prohloubení poklesu spotřeby domácností. Prognóza ČNB byla taková, že by ekonomika měla růst za celý rok dvouprocentním tempem a v roce 2012 by měl být růst ještě nižší a to o 1,2%. [9]

I když česká ekonomika v celém roce 2010 povzbudivě rostla, české firmy se stále obávaly návratu krize, jelikož oživení se netýkalo všech oborů. Průmysl vykazoval výborné výsledky, ale na druhou stranu stavebnictví nebo potravinářství pokračovaly v klesajícím trendu. Situace ve stavebnictví byla dokonce tak kritická, že 42% stavebních firem bylo ochotno přijmout zakázku s nulovou marží.

Podle ankety Ekonomu, který v roce 2011 oslovil 50 malých a středních firem z různých odvětví, více jak 50% z nich očekává, že se ekonomika vrátí do propadu, ale na druhou stranu 76% firem přiznává, že se jejich ekonomická situace v roce 2011 zlepšila.

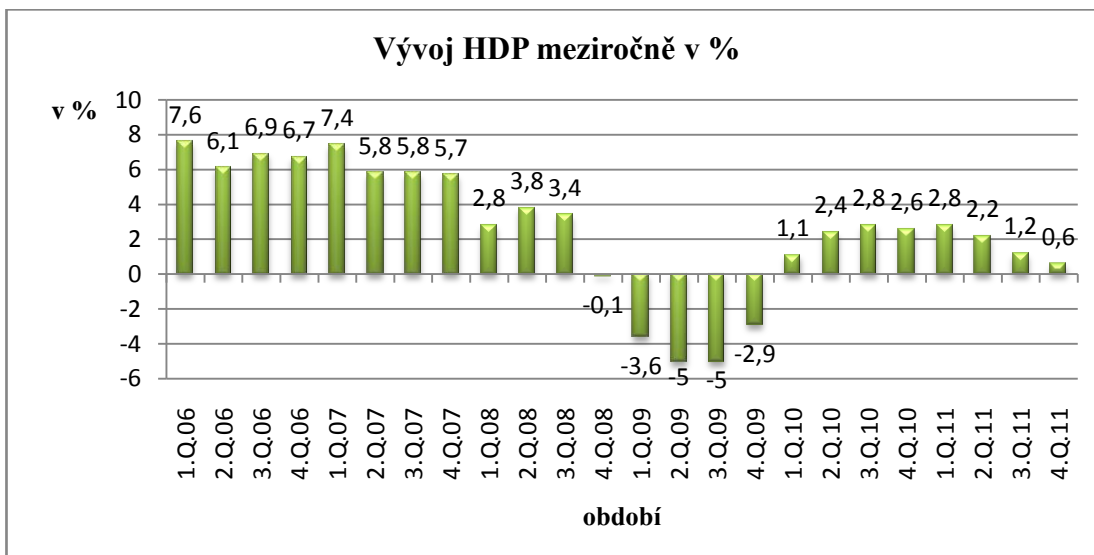
Pokud se podrobněji podíváme na vývoj HDP v České republice a nejprve se zaměříme na mezičtvrtletní změny na obrázku 20, je jasné, že česká ekonomika nejvíce utrpěla na konci roku 2008 a v průběhu roku 2009, kdy se k nám přelily následky zámořské finanční krize. I když po následném vzestupu české ekonomiky se situace zlepšovala, měly by nás zarážet poslední dva údaje, které se pohybují pod nulovou hranicí. Ano, jak se píše v hospodářských novinách, česká ekonomika je jednou ze šesti států EU, které se nachází v ekonomické recesi.

Obrázek 20: Mezičtvrtletní změna HDP v %

Zdroj: Upraveno podle [52]

I když na obrázku 21 je patrné, že celkově ekonomika v loňském roce vzrostla o 1,7%, ovšem v posledním čtvrtletí pouze o 0,6%, což bylo méně než v Německu, Polsku, Slovensku a dokonce i v Maďarsku, jehož ekonomická situace se nevyvíjela příznivě. Statisticy upozorňují na to, že recese je tak nízká, že je v rozmezí statistické chyby, ale na druhou stranu, pokud by vláda nepřikročila k rozhodnutí zvýšit daně, došlo by k poklesu o 0,3% .

Obrázek 21: Vývoj HDP meziročně v %

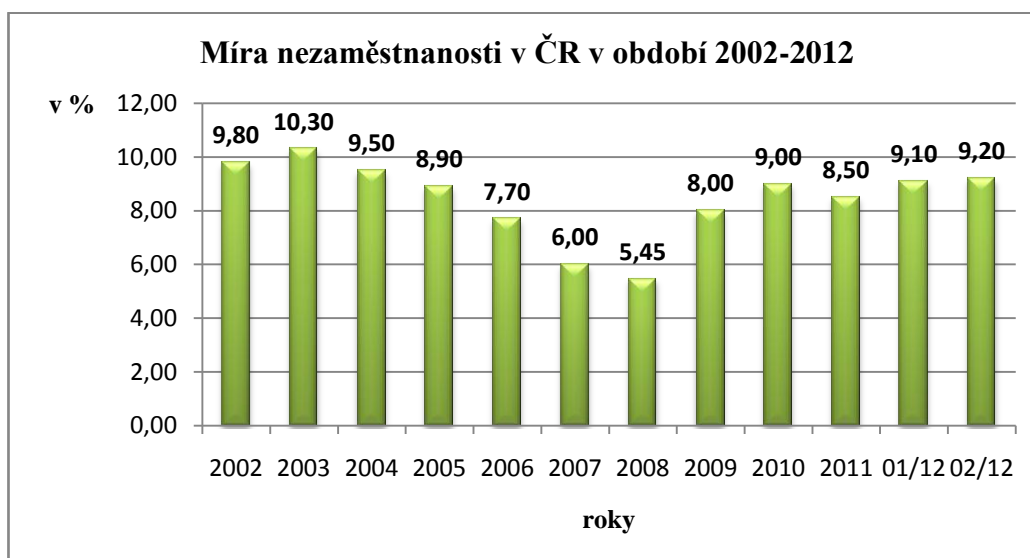
Zdroj: Upraveno podle [68]

Uvidíme, jak se bude česká ekonomika dále vyvíjet. Nyní je důležité sledovat situaci v Německu a v celé EU, jelikož pokud na tom Německo nebude ekonomicky dobře, český export bude na této skutečnosti trpět, poněvadž celá jeho část, přesněji 83%, směřuje do zemí EU. Z toho důvodu vláda doporučuje všem podnikům přesunout vývoz více na východ,

především do Asie, kde mají své místo rychle rostoucí země jako Čína, Indie, Vietnam. Jako další prioritní trhy byly vybrány Brazílie, Irák, Mexiko, Kazachstán, Srbsko, Turecko, Ukrajina a USA.

3.4.3. Vývoj nezaměstnanosti v ČR v období krize

Nejprve se podíváme kousek do historie, kdy se nezaměstnanost pohybovala nad devíti procenty v letech 2002-2005 a v roce 2003 dokonce vyskočila nad deset procent. V následujících letech začala pomalu klesat, což demonstruje obrázek 22, kde je patrné, že nejnižší nezaměstnanost byla v letech 2007 a 2008, což bylo způsobeno již zmiňovaným příznivým ekonomickým vývojem. Dokonce ve druhém čtvrtletí 2007 klesla na 5,3%, nejnižší údaj za posledních devět let a v prosinci 2007 bylo vykázáno 141,1 tisíc volných pracovních míst, nejvíce od roku 1991.

Obrázek 22: Míra nezaměstnanosti v ČR v období 2002-2012

Zdroj: Upraveno podle [72]

Ve druhém pololetí 2008 již míra nezaměstnanosti přestala klesat a držela se na stabilní úrovni, ovšem před koncem roku začala růst v důsledku přicházející krize, kdy podniky byly nuceny hromadně propouštět z důvodu klesající poptávky, jednalo se především o firmy z automobilového průmyslu a jejich subdodavatele.

Podle údajů ministerstva práce a sociálních věcí převýšila nezaměstnanost v lednu 2009 odhady analytiků téměř o půl procenta a dostala se na 6,8%, nejvýše za posledních 21 měsíců. Podniky prakticky nevyráběly, chyběly jim zakázky a banky jim v mnoha případech ztížily nebo úplně zastavily přístup k finančním zdrojům. Firmy musely z existenčních důvodů výrazně redukovat své náklady, a to včetně krajního řešení, kterým bylo propuštění

nadbytečných pracovníků, a k tomu všemu ještě poklesl v lednu počet volných pracovních míst o 22 tisíc, takže na deset nabídek připadalo 58 uchazečů. [29]

Nabídka pracovních míst se neustále zmenšovala a na druhou stranu počty uchazečů o práci dramaticky rostly. Pro srovnání, když míra nezaměstnanosti dosahovala v dubnu 2007 stejné výše jako v lednu 2009, evidovali úřady práce 114 tisíc volných míst, a jak tomu bylo v lednu 2009? Uchazeči o práci nebyli, ale k dispozici byla pouze polovina nabídek k zaměstnání, kdy se většinou jednalo o dělnické profese. Tuto situaci nám demonstruje tabulka 5, kde můžeme vidět, jak se vyvíjel počet lidí bez práce a dostupných volných míst od ledna 2008 do ledna 2009. Je patrné, že v lednu 2008 bylo bez práce 364,5 tisíc lidí a volných míst bylo k dispozici 145,9 tisíc. Čísla charakterizující období o rok později jsou hrozná. Bez práce bylo 398,1 tisíc lidí, ale v nabídce pracovních úřadů bylo pouze 68,5 tisíc volných míst.

Tabulka 5: Nezaměstnanost a volná pracovní místa (v tisících)

období	Počet lidí bez práce	Volná místa
1/2008	364,5	145,9
2/08	355,0	150,3
3/08	336,3	151,3
4/08	316,1	152,3
5/08	302,5	151,3
6/08	297,9	151,9
7/08	310,1	150,2
8/08	312,3	150,9
9/08	314,6	139,6
10/08	311,7	130,1
11/08	320,3	111,3
12/08	352,3	91,2
1/09	398,1	68,5

Zdroj: Upraveno podle [1]

Míra registrované nezaměstnanosti v závěru roku 2010 vyskočila vzhůru, avšak tento nárůst byl způsoben změnami v legislativě, kdy se část z osob propuštěných před koncem roku nahlásila na úřadu práce již v prosinci namísto obvyklého ledna. Prognózy Tomáše Holuba, ředitele měnové sekce a statistiky ČNB, byly takové, že v průběhu následujících dvou let by se sezónně očištěná nezaměstnanost měla zejména vlivem demografického vývoje pozvolna snižovat a ke konci roku 2012 klesnout pod 7,5%. [10]

Nezaměstnanost v květnu 2011 klesla o 0,4 procenta oproti dubnu na 8,2%. Podle výše zmíněné ankety Ekonomu 82% firem neplánovalo propouštět a dokonce 34% mělo v plánu nabírat nové zaměstnance, což bylo pozitivní informací pro celou ekonomiku.

V průběhu února 2012 míra registrované nezaměstnanosti vzrostla na 9,2 procenta, což je pokles oproti únoru 2011 o 0,4 procentního bodu. Celkový počet uchazečů o zaměstnání se zvýšil o 1,4 procenta na 541 685 a počet hlášených volných pracovních míst po pětíměsíčním poklesu vzrostl o 6,4 procenta na 36 671.

V březnu 2012 se na úradech práce zaevidovalo 525 tisíc lidí, což bylo o 17 tisíc méně než v únoru, proto se míra nezaměstnanosti snížila na 8,9 %, což byl první pokles počtu lidí bez práce od listopadu 2011. Většinou se ovšem jedná o sezónní záležitosti, kdy nastupují práce ve stavebnictví, zemědělství a ve službách. Počet volných pracovních míst v březnu vystoupal na 39,9 tisícům, což bylo o tři tisíce více než v únoru, a tento trend by měl pokračovat i v dalších měsících.

A skončíme tuto část pozitivní informací, jelikož i na krizi se dá nalézt něco prospěšného. Ještě nedávno se firmy předháněly v nabídkách, aby nalákaly alespoň nějaké zaměstnance. I když krize přinesla velké propouštění, i přesto trhu práce prospěla, protože ho pročistila. Nyní už uchazeči o zaměstnání nehledají práci podle výše nabízené mzdy a firemních benefitů. V dnešní době je rozdíl 20% mezi mzdovými požadavky uchazečů o práci a platovou nabídkou firmy. Dnešní doba zkrátka posunula rovnováhu trhu práce více na stranu zaměstnavatele a zastavila se roztočená mzdová spirála, která byla pro mnoho firem nákladově neúnosná. Lidé si práce mnohem více váží, jsou ochotni akceptovat nižší plat, dojíždět za zaměstnáním a pracovat na směny. Věcně shrnuto, jsou rádi, že mají alespoň nějaké zaměstnání a mají z čeho žít.

4. REGION ÚSTÍ NAD ORLICÍ

Region se nachází v severovýchodní části Čech, při hranicích s Polskem. Zahrnuje v sobě nejenom jižní část orlických hor, ale také masiv Kralického sněžníku. Orlickoústeckem prochází nejdůležitější republikový železniční tah Praha - Pardubice - Česká Třebová – Brno nebo Přerov.

Obrázek 23: Region Orlickoústecko

Zdroj:[73]

Orlickoústecko má průmyslově zemědělský charakter. Ze zemědělství je nutno připomenout, chov skotu zejména na mléko, a v průmyslové výrobě se postupem času zvyšuje význam elektrotechnického průmyslu a naopak dříve velice rozšířený textilní průmysl, který byl na orlickoústecku vyhlášený, upadl. Samozřejmě nesmíme opomenout i strojírenský průmysl, který má v tomto regionu také své místo.

Nyní je také potřeba zmínit základní informace o okrese Ústí nad Orlicí. K 31.12.2010 se evidoval počet obyvatel žijící v tomto regionu vyhoupl v počtu 139 598 osob, z toho 69,7% můžeme zařadit do věkové skupiny 15-64 let, 15,2% do skupiny 65 a více let a zbytek představují nejmladší obyvatelé ve věku 0-14 let. Region se rozkládá na území o rozloze 1 265 km², můžeme zde najít celkem 115 obcí, z toho deset měst.

Ekonomicky aktivních obyvatel žije v regionu celkem 70 177 osob, z toho 25 tisíc pracuje v průmyslu, pět tisíc ve stavebnictví, šest tisíc v dopravě a přes dva tisíce v pohostinství a ubytování.

Mezi dvě největší města tohoto regionu se řadí Ústí nad Orlicí a Česká Třebová. Ústí nad Orlicí je okresním městem, které leží na soutoku řek Tiché Orlice a Třebovky, 150 km východně od Prahy. V tomto městě žije okolo 15 tisíc obyvatel, které se v minulosti živilo většinou zemědělstvím a domácím tkalcováním. V polovině 19. století ovšem došlo k rozmachu textilního průmyslu a strojírenské výroby, která je ve městě rozvinuta i v současnosti, oproti textilnímu průmyslu, který díky krachu firmy Perla z města téměř vymizel.

Česká Třebová se nachází deset kilometrů od Ústí nad Orlicí, má katastrální rozlohu 41 km² a žije zde 16 tisíc obyvatel. Česká Třebová je označována za největší železniční uzel

v ČR. Česká Třebová byla nejprve proslavena pivovarem a poté se také stala centrem textilního průmyslu, když byl v roce 1849 založen textilní závod, který v dobách své největší slávy zaměstnával přes 2500 pracovníků a dodával látky například i anglické královské rodině. Závod však před několika lety zkrachoval, výrobní budovy byly zbourány, na jejich místě vybudovány hypermarkety a tím textilní průmysl v České Třebové skončil. Největším podnikem v České Třebové je KORADO, výrobce radiátorů.

Pro naši následnou analýzu budeme region rozdělovat do několika mikroregionů, pro lepší porozumění a následné vyhodnocení. Jedná se o mikroregiony:

- Vysokomýtsko
- Choceňsko
- Ústeckoorlicko
- Českotřebovsko
- Lanškrounsko
- Letohradsko
- Žamberecko
- Jablonné nad Orlicí
- Králicko

4.1. Vývoj nezaměstnanosti v regionu

Ani okres Ústí nad Orlicí se nevyhnul následkům finanční krize, které pocítili nejenom lidé ve Spojených státech, v Evropě, ale i my u nás v České republice. Samozřejmě ne v takovém měřítku jako lidé v zámoří nebo v jiných evropských zemích, ale i tak můžeme zanalyzovat, jak se finanční krize podílela na vývoji nezaměstnanosti v našem regionu.

Nejprve to vezmeme v obecnějším duchu, kdy budeme analyzovat celý region a volná pracovní místa v něm a v další fázi se zaměříme na největší zaměstnavatele v regionu a rozebereme si jejich situaci v průběhu několika posledních let, kde bychom měli jasně demonstrovat zásah finanční krize do ekonomického vývoje firem.

Pokud se podíváme na situaci v roce 2005 a porovnáme ji s výsledky z roku 2010, kdy by se měl region ze zásahu finanční krize vzpamatovávat, firmy by měli přijímat zpět propuštěné zaměstnance a míra nezaměstnanosti by se měla pomalu vracet do předkrizových hodnot, opak je pravdou. V následující tabulce 6 je názorný příklad toho, jak se situace v regionu nezlepšuje takovým tempem, jaký analytici předvíдали. Míra registrované nezaměstnanosti se v roce 2010 stále pohybovala kolem 10%, což je velice varovné číslo, a počet volných pracovních míst nerostl takovým tempem, aby pokryl poptávku nezaměstnaných.

Tabulka 6: Hodnoty vybraných ukazatelů regionu Ústí nad Orlicí v letech 2005 a 2010

	2005	2010
Uchazeči o zaměstnání k 31.12.	5 870	7 399
Míra registrované nezaměstnanosti k 31.12. v %	8	10
Míra registr. nezaměstnanosti k 31.12. v % - ženy	9,5	10,6
Míra registr. nezaměstnanosti k 31.12. v % - muži	6,8	9,6
Podíl uchazečů o zaměstnání ve věku 50 a více let z celkového počtu uchazečů v %	25,4	30,2

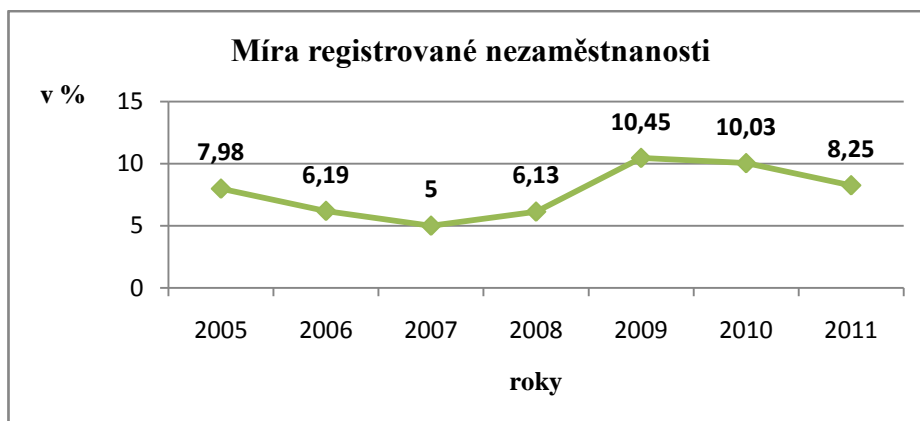
Zdroj: Upraveno podle [65]

Z tabulky vyplývá skutečnost, že stále více obyvatel starších 50 let má velký problém sehnat práci, jelikož firmy raději zaměstnají mladé pracovníky, kteří jsou kreativní, svěží, nemají problém učit se novým věcem a jsou flexibilní. Tímto problémem jsou zasaženi především zaměstnanci na nižších pracovních pozicích, jelikož dělníka, kterému je přes 50 let, se firma bude bát přijmout, aby byl dostatečně efektivní. Na vyšších pozicích je tomu ovšem naopak, společnosti si raději vyberou zkušeného manažera s praxí a se zkušenostmi.

Dalším problémem v našem regionu jsou pracující lidé v důchodovém věku, kteří zabírají místo novým mladým pracovníkům. Jedná se především o kancelářská zaměstnání a ve velké míře tento problém postihl základní a střední školy. Jenom v Ústí nad Orlicí pracuje na školách velké procento důchodců, je to výhodné jak pro ně, jelikož si k malému důchodu ještě něco přivydělají, tak i pro školu, jelikož jim stačí mnohem méně peněz, než kolik by požadovali noví zaměstnanci. Jen v mém okolí tento rok ukončí pedagogickou školu několik studentů, ale bohužel nemohou najít práci, protože místa jsou obsazená a škola nemůže stávající pracovníky v důchodu bezdůvodně vyhodit, takže absolventi musí hledat uplatnění jinde.

Pokud se zaměříme na vývoj míry registrované nezaměstnanosti v jednotlivých letech na obrázku 24, je patrné, že koresponduje s ekonomickou situací, kterou jsme si již popsali. V letech 2006 a 2007 byla ekonomika v rozkvětu, o zakázky nebyla nouze, lidé měli dostatek práce a právě z těchto důvodů klesla míra registrované nezaměstnanosti na minimální hodnotu pět procent. V roce 2008 se tento ukazatel držel stále na hranici šesti procent, i přesto že ve čtvrtém čtvrtletí vypukla ekonomická krize. Ovšem v době největšího rozmachu krize, kdy ekonomika byla doslova zamrzlá, firmy neměly co vyrábět a zaměstnanci byli hromadně

propouštění, se míra registrované nezaměstnanosti vyšplhala nad hodnotu deseti procent, kde vydržela dva roky 2009 a 2010. V roce 2011 došlo k oživení ekonomiky a ukazatel klesl na hodnotu 8,25 % a můžeme jen doufat, že bude pokračovat klesající tendence i v dalších letech a ukazatel se vrátí na hodnotu v předkrizovém období.

Obrázek 24: Míra registrované nezaměstnanosti v regionu Orlickoústecka v letech 2005-2010

Zdroj: Upraveno podle [65]

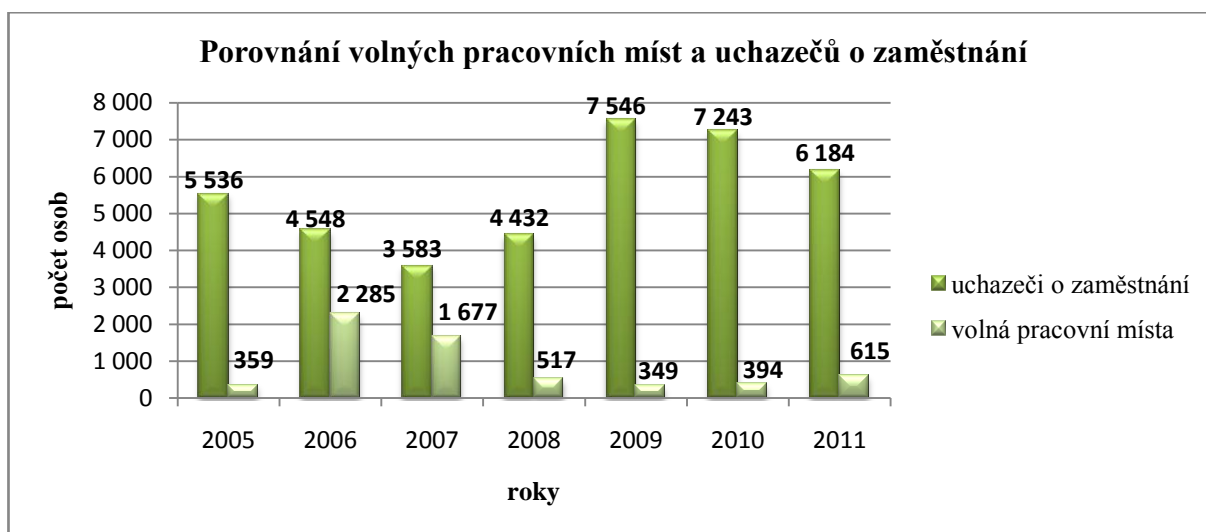
4.1.1. Volná pracovní místa

A nyní se podíváme podrobněji na volná pracovní místa v regionu. Alarmující je následující informace, kdy v období mezi zářím 2008 a lednem 2009 došlo k poklesu z 1 122 na 425 volných míst. Tento trend nasvědčuje tomu, že situace v regionu během vrcholící krize byla kritická, což si blíže ukážeme v této části.

Celý vývoj počtu volných pracovních míst opět navazoval na ekonomickou situaci, kdy v roce 2006 a 2007, firmy nabízely pracovní místa, jelikož byl nedostatek zaměstnanců, velké množství zakázek, a proto na jedno volné pracovní místo připadalo v průměru 2,3 uchazečů.

Z obrázku 25 můžeme vyčíst rozdíly mezi počtem uchazečů o zaměstnání a nabízenými pracovními místy. Po velmi dobrých výsledcích v letech 2006 a 2007, kdy se obyvatelé nemuseli bát, že neseženou práci, mohli si vybírat místo podle platového ohodnocení a byly to právě firmy, které se mezi sebou předháněly v nabídkách různých výhod, aby zaměstnance dostaly na svoji stranu, nastal výrazný pokles. V roce 2008 se zvýšil počet uchazečů o zaměstnání na hodnotu převyšující čtyři tisíce, ale počet volných pracovních míst rapidně klesl z počtu 1 677 v roce 2007 na 517 v roce 2008, tudíž na jedno volné místo připadalo devět uchazečů. Vše bylo samozřejmě způsobeno úbytkem zakázek, snížením poptávky a začínající finanční krizí. Ovšem v následujících dvou letech 2009 a 2010 se počet uchazečů o zaměstnání vyšplhal nad sedm tisíc a volná místa se držela pod hranicí čtyř stovek, což znamenalo, že na jedno volné pracovní místo připadalo v roce 2009 celých 22 uchazečů a

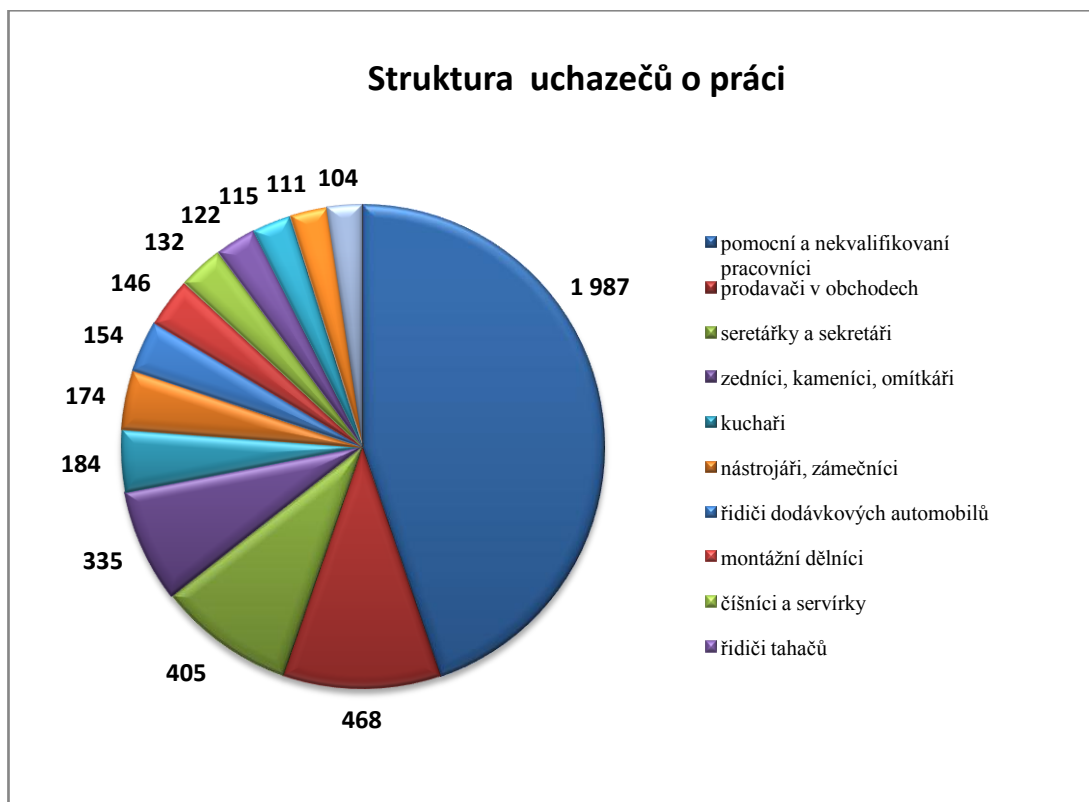
v následujícím roce se tento ukazatel snížil na 18,8 uchazečů. I přesto byly tyto dva roky kritické a najít práci byl pro obyvatele regionu nadlidský výkon. Tentokrát byli firmy ve výhodě, jelikož uchazeči přistoupili na mnohem nižší platové ohodnocení než v předkrizovém období. Nemohli si vybírat a nastoupili většinou hned na první místo, které našli. Tím firmy snižovaly své náklady a ušetřili další finanční prostředky. V loňském roce 2011 se situace začala pomalu zlepšovat, kdy počet uchazečů klesl k šesti tisícům, a volná místa se vyšplhala na hodnotu 615, tedy na jedno pracovní místo připadalo 10,3 uchazečů, což dávalo obyvatelům novou naději, že sehnat práci v našem regionu nebude už tak velký problém a že se situace bude pomalu zlepšovat.

Obrázek 25: Vývoj počtu volných míst a uchazečů o zaměstnání v regionu

Zdroj: Upraveno podle [65]

Pokud se podrobněji podíváme na strukturu uchazečů a volných pracovních míst, tak z následujícího obrázku 26 je patrné, že nejpočetněji jsou na úřadech práce zastoupeni nekvalifikovaní pracovníci v celkovém počtu 1 987, poté prodavači v obchodu v počtu 468 a překvapivě i sekretářky v počtu 405. Samozřejmě na obrázku nejsou znázorněny všechny profese, ale pouze ty zastoupené největším počtem uchazečů. Volných pracovních míst bylo celkem 394, což je o deset míst méně než v listopadu 2010, ovšem v meziročním srovnání počet míst vzrostl o 45. Velice zajímavé bude toto rozdělení podle profesí provést i u volných pracovních míst a porovnat, jak si na tom jednotlivé profese stojí.

Obrázek 26: Struktura uchazečů o práci v regionu Ústí nad Orlicí

Zdroj: Upraveno podle interních dokumentů Úřadu práce Ústí nad Orlicí

V této tabulce 7 je patrné, že z celkového porovnání počtu uchazečů a volných pracovních míst u jednotlivých profesí vyplývá tragický výsledek. Nedostatek počtu volných pracovních míst je vidět na první pohled. U kvalifikovaných dělníků je devět volných míst na 1 987 uchazečů, což znamená, že na jedno volné místo připadá 220 uchazečů, a to je 0,0045 pravděpodobnost přijetí. Některé profese jsou na tom ovšem ještě hůře, například pro zedníky není k dispozici žádné pracovní místo, to je samozřejmě spojeno s obdobím tohoto porovnání, kdy v prosinci většina zedníků nemá práci a čekají na začátek sezóny, ale například i řidiči dodávkových automobilů čekaly na nabídku o zaměstnání zbytečně. U většiny profesí nepřesáhl počet volných pracovních míst číslovku deset. Nejlépe na tom byli prodavači v obchodech, kdy na jedno volné pracovní místo připadalo 36 uchazečů, poté zaměstnanci v pohostinství, kdy jak kuchaři, tak číšníci měli oproti ostatním k dispozici velké množství volných pracovních míst, například u číšníků na jedno volné pracovní místo připadalo 10 uchazečů, což je mnohem pozitivnější pohled, než u nekvalifikovaných pracovníků.

Celkově však situace v regionu byla kritická, což je každému jasné, po zhlédnutí této tabulky. Uchazeči o práci musely pouze čekat, až se ekonomika znovu nastartuje a firmy začnou nabírat nové zaměstnance a druhý sloupeček v tabulce bude vypadat již optimističtěji.

Tabulka 7: Srovnání počtu uchazečů a volných pracovních míst v regionu Ústí nad Orlicí

jednotlivé profese	počet uchazečů	volná pracovní místa
pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	1 987	9
prodavači v obchodech	468	13
sekretářky a sekretáři	405	4
zedníci, kameníci, omítkáři	335	0
kuchaři	184	10
nástrojáři, zámečníci	174	5
řidiči dodávkových automobilů	154	0
montážní dělníci	146	2
číšníci a servírky	132	13
řidiči tahačů	122	2
elektromechanici, opraváři	115	2
úředníci ve skladech	111	18
tesaři a truhláři	104	2

Zdroj: Upraveno podle interních dokumentů Úřadu práce Ústí nad Orlicí

Pokud se ještě zaměříme na věkovou strukturu uchazečů o práci v našem regionu, vyplynou nám z tabulky 8 zajímavé skutečnosti. V této tabulce jsou analyzovány pouze čtyři největší regionu a v posledním sloupečku jsou uvedeny celkové hodnoty za region. Nejzajímavější fakt je ten, že nejvíce uchazečů o práci je z věkového rozpětí 55-59 let, což demonstruje situace, kdy firma z důvodu úsporných opatření propouští zaměstnance a většinou vyhodí ty, kteří jsou méně efektivní a blíží se jim důchodové období. Tito lidé mají však obrovské problémy najít další práci, jelikož málokdo zaměstná člověka, který není už tak výkonný, má pár let před důchodem a není kreativní jako mladí uchazeči.

Dále v tabulce 8 vidíme, že i lidé kolem 50 let mají problémy najít zaměstnání a jsou druhou největší skupinou uchazečů o práci. Mě osobně přijde, že pokud je v dnešním světě člověku kolem 50 let, firmy o něm uvažují jako o méně výkonném člověku, kterého nechtějí zaměstnat, ale neuvědomují si, že takový člověk má mnoho zkušeností, které se vždy hodí, a že do důchodu půjde třeba až za 15 let. Další nejpočetnější skupinou jsou mladí lidé ve věku od 20-24 let, kde je zase opačný problém. I když tito lidé mají chuť pracovat, jsou tvární, kreativní a flexibilní, většina z nich jsou absolventi s nulovou praxí a pro firmu je tudíž velmi zdoluhavé i finančně nákladné je zaučovat a vše jim ukazovat. Ale na druhou stranu by firmy měly ocenit tu výhodu, že uchazeč bez praxe není zkažen žádnými špatnými návyky a firma si tohoto pracovníka může vyškolit k obrazu svému.

Tabulka 8: Věková struktura uchazečů v regionu Ústí nad Orlicí

Věk uchazečů	Mikroregiony okresu				
	Vysokomýtsko	Chocěnsko	Ústeckoorlicko	Českotřebovsko	Celkem za region
do 19	63	29	34	57	300
20 – 24	148	101	137	164	862
25 – 29	91	84	113	167	756
30 – 34	129	79	154	168	853
35 – 39	123	96	139	164	848
40 – 44	101	83	112	142	789
45 – 49	102	74	128	139	756
50 – 54	129	93	127	171	869
55 – 59	153	135	169	223	1124
nad 60	32	33	38	47	242
Celkem	1071	807	1151	1142	1060

Zdroj: Upraveno podle interních dokumentů Úřadu práce Ústí nad Orlicí

Pokud bychom měli situaci k prosinci 2010 shrnout, tak na Úřadu práce bylo evidováno 7 243 uchazečů o práci, což bylo o 957 uchazečů více než v listopadu, a meziroční pokles činil 303 osob. Ke sledovanému datu bylo zaregistrováno 439 absolventů škol všech stupňů vzdělání včetně základního, ovšem největší skupinu tvoří se 41,6 % vyučení uchazeči. Na celkové nezaměstnanosti v kraji se absolventi podílí šesti procenty.

Celková míra nezaměstnanosti v regionu byla 10,0% a pokud se podíváme na jednotlivé mikroregiony, největší nezaměstnanost byla na Českotřebovsku 13,4%, na Vysokomýtsku 11,3% a na Orlickoústecku 10,6%.

A nyní se již dostáváme do větších podrobností, kdy si popíšeme největší firmy regionu a jejich chování v době finanční krize. Tyto firmy jsou největší zaměstnavatelé regionu, což jsem zjistila z úřadu práce a samozřejmě v tomto regionu žijí, takže vím, které firmy se na vývoji nezaměstnanosti nejvíce podílejí. Budeme u nich analyzovat, jakým podílem přispěly k růstu nezaměstnanosti v krizových letech a jak se s tímto celosvětovým problémem dokázaly vypořádat.

4.2. Největší zaměstnavatelé regionu

V této kapitole si představíme největší firmy a zaměstnavatele regionu, kteří svojí ekonomickou situací určují míru nezaměstnanosti v regionu. Ukážeme si, jak reagovali na následky finanční krize, jak se s ní dokázaly vypořádat a jaká je jejich situace v současnosti.

4.2.1. OEZ s.r.o.

Základní informace

OEZ s.r.o. má sídlo v Letohradě a do obchodního rejstříku byla zapsána v červenci 1993, kdy přešla do soukromého vlastnictví, ale na elektronickém trhu působí již bezmála 70 let. Jedná se o společnost s ručením omezeným, která je od roku 2007 součástí skupiny Siemens. OEZ s.r.o. je tradiční výrobce jističích a spínacích přístrojů nízkého napětí a mimo to nabízí také odbornou pomoc při návrzích a řešení složitých projektů formou technické podpory na speciálních telefonních linkách, řadu servisních služeb a operativní servis.[75]

Produktové řady OEZ:

- Minia – modulární přístroje
- Arion – vzduchové jističe
- Conteo – přístroje pro spínání a ovládání
- Modeion – kompaktní jističe
- Varius – pojistkové systémy
- Distri – rozvodnice a rozváděčové skříně

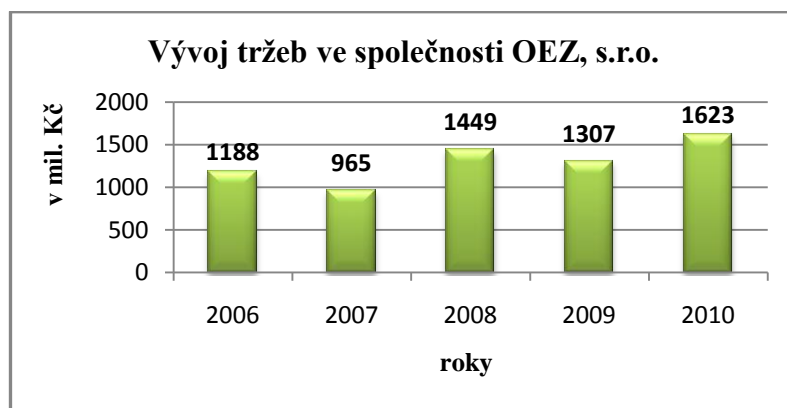
OEZ s.r.o. je jednou z největších firem v regionu, která významně ovlivňuje nezaměstnanost na Orlickoústecku. Společnost založila v roce 2003 tři zahraniční pobočky, v Polsku, na Ukrajině a v Rusku a má podíl ve společnosti OEZ Slovakia.

Vývoj firmy v letech 2007-2010

Rok 2007 byl ovlivněn vstoupením OEZ do skupiny Siemens, díky které se firma OEZ stala ještě významnějším ekonomickým subjektem na Orlickoústecku a samozřejmě s tím souviselo příjem nových zakázek, modernizace výroby a celkové podřízení vedení společnosti skupině Siemens. Tím došlo k nárůstu zaměstnanců z průměrného počtu 1304 na 1393 a zároveň snížení mzdových nákladů o 40 tisíc korun.

Obchodování OEZ se v roce 2007 vyvíjelo příznivě skoro ve všech teritoriích, v Polsku dosáhl růst tržeb 60%, v Rusku 50% a v Německu 30%. I přes tyto pozitivní výsledky klesly

tržby OEZ z 1188 mil. Kč v roce 2006 na 965 mil. Kč v roce 2007, což je patrné na obrázku 27.

Obrázek 27: Vývoj tržeb ve firmě OEZ, s.r.o.

Zdroj: upraveno podle [59]

Rok 2008 lze hodnotit jako úspěšný, neboť došlo k nárůstu tržeb oproti předcházejícímu období, i přesto, že z pohledu exportů nebyl rok 2008 rokem příznivým. Díky vývoji kurzu, kdy česká měna meziročně posílila téměř o 20% až k hranici 23,50 Kč za euro, velice oslabovala konkurenceschopnost exportérů. Sice se nepodařilo dosáhnout plánovaných hodnot, ale pozitivní stránkou bylo udržení většiny zákazníků.

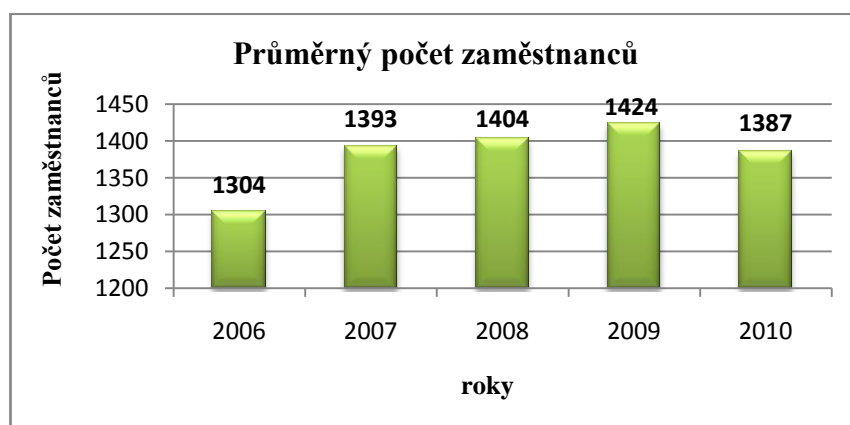
Větší problém nastal s výsledkem hospodaření, kdy firma vykázala ztrátu ve výši 21 mil. Kč, která se v roce 2009 ještě více prohloubila na hodnotu 31 mil. Kč. Z toho vyplývá, že i když tržby vykazovali pozitivní čísla, firma se i přesto nacházela ve ztrátě a hledala různé návrhy na nápravná opatření, které by situaci zlepšily.

Co se týče zaměstnanců, jejich počet se opět zvýšil a to nad hranici 1400 pracovníků a vypadalo to, že by finanční krize, která se k nám pomalu blížila, nemusela firmu OEZ zasáhnout.

V roce 2009 se však finanční krize naplno dotkla firmy OEZ. Tuto skutečnost demonstruje pokles tržeb, kdy se tržby meziročně snížily téměř o 11 %, díky nižší poptávce, která zapříčinila pokles výroby, nižší zisky a zvýšení dluhů firmy.

Zarážející skutečností je fakt, že i přes pokles tržeb a vykázanou ztrátu v roce 2009, se nedostavila očekávaná vlna hromadného propouštění. Počet zaměstnanců klesl pouze mírně o tři desítky pracovníků, převážně z nejnižších pozic, a těmto zaměstnancům bylo přislíbeno opětovné přijetí, po novém nastartování ekonomiky a přijetí dalších zakázek. Celou situaci lépe dokresluje obrázek 28, kde nevidíme žádné razantní rozdíly v počtu zaměstnanců v jednotlivých letech. V roce 2009 byl počet zaměstnanců roven 1 424 a v následujícím roce

2010 překvapivě klesl téměř o 80 osob, v době, kdy se většina ostatních firem již pomalu vzpamatovávala z ekonomické krize a navázala na oživení ekonomiky.

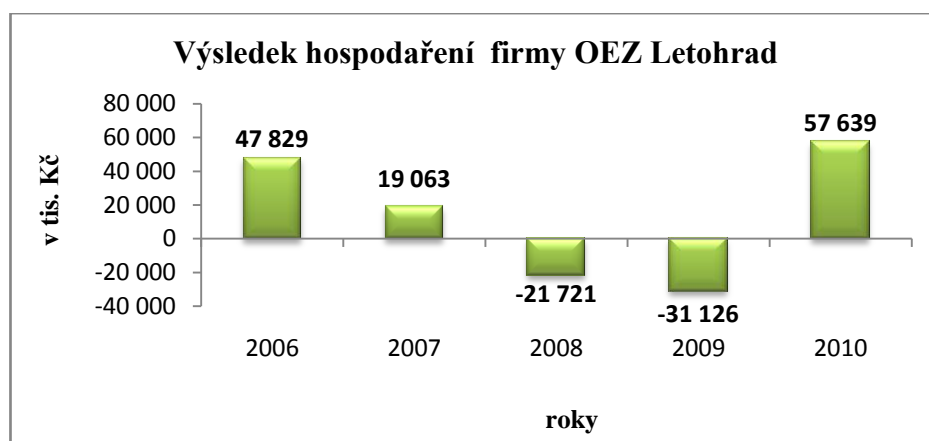

Obrázek 28: Průměrný počet zaměstnanců ve firmě OEZ, s.r.o. v letech 2006-2010

Zdroj: Upraveno podle [59]

V roce 2010 se očekával růst tržeb pouze o 1%, analytici nechtěli být příliš optimističtí, ale výsledky firmy OEZ je překvapily. Tržby meziročně vzrostly o 20 %, především díky poptávce v ČR a světové poptávce po značce Siemens.

Tuto skutečnost demonstruje i obrázek 29, kde je jasně patrný až neuvěřitelný obrat ve výsledku hospodaření, kdy díky novým zakázkám a vysoké poptávce se zisk ocitl nejenom v černých číslech, ale vrátil se na hodnoty předkrizového období, kdy firma velice dobře prosperovala.

Obrázek 29: Výsledek hospodaření firmy OEZ Letohrad ve společnosti 2006-2010

Zdroj: Upraveno podle [59]

Firma OEZ, s.r.o. je známá zaměstnáváním velkého počtu brigádníků, které nabírá podle potřeby, ekonomické situace a velikosti zakázek. Na začátku letošního roku firma opět začala propouštět, byla nucena propustit dvě směny, z nichž někteří dostali pětiměsíční odstupné,

což nasvědčuje skutečnosti, že firma nemá v úmyslu během letošního roku nabírat velké množství nových zaměstnanců.

4.2.2. Rieter CZ a.s.

Základní informace

Společnost Rieter CZ a.s. sídlí v Ústí nad Orlicí a je součástí švýcarského koncernu Rieter, který je předním světovým výrobcem strojních zařízení a ucelených systémových řešení pro textilní průmysl. Rieter CZ a.s. se zaměřuje na přesnou strojírenskou výrobu textilních strojů, strojírenských komponentů, řídicích elektrorozvaděčů a kabelových svazků.

Novodobá historie se začala psát v roce 1968, kdy byl závod převeden pod národní podnik Kovostav Ústí nad Orlicí, a textilní výroba byla nahrazena výrobou strojírenskou. Při další organizační změně v roce 1976 byl závod začleněn do koncernového podniku Elitex Ústí nad Orlicí, byla postavena nová výrobní hala a došlo ke změně výrobního programu. V roce 1994 byl závod privatizován mezinárodním koncernem Rieter se sídlem ve Švýcarsku a dostal název Rieter Elitex, a.s., závod Žamberk. V roce 2001 došlo ke změně obchodního názvu na Rieter CZ, a.s. a v roce 2005 zde pracovalo více jak 400 zaměstnanců.[53]

Společnost Rieter CZ a.s. se skládá z 5 podnikových jednotek:

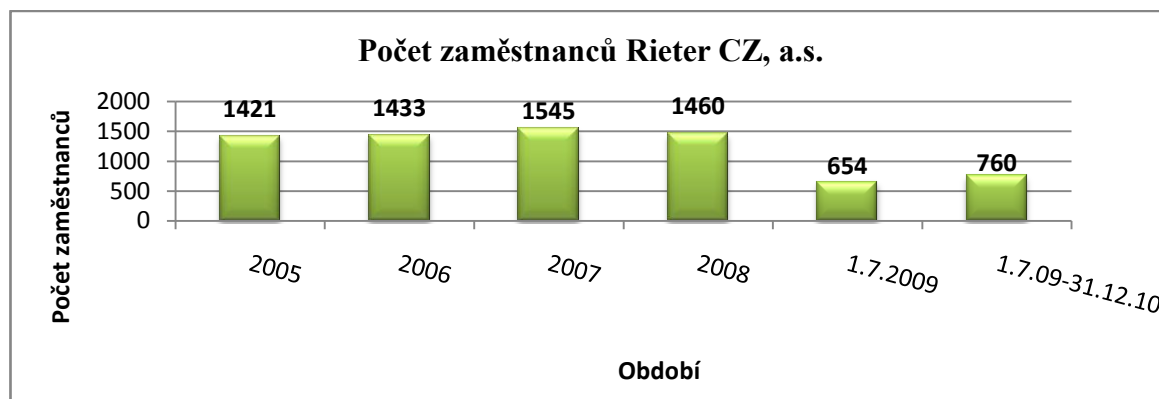
- SYS Ústí nad Orlicí – vyvíjí, vyrábí a prodává textilní stroje a potřebné náhradní díly
- Komponenty Žamberk – orientace na export, interní dodavatel celého koncernu, orientuje se na vývoj, výrobu a dodávky textilních strojů, převodovky, pohonné mechanismy, nářadí pro technologii, automobilový průmysl a služby
- Automotive Choceň – vyrábí izolační a tlumící díly pro automobilový průmysl
- Nástrojárna Hnátnice – vyvíjí a vyrábí nástroje pro automobilový průmysl, pěnový materiál, zabývá se výrobou dílů pro vozy Škoda Roomster, SuperB a Rolls Royce
- F&A Ústí nad Orlicí – finanční a administrativní servis

Vývoj v letech 2007-2010

Rok 2007 byl pro společnost rokem velice příznivým, jelikož společnost dosáhla o 31% vyššího výkonu než v roce předchozím. Především v druhém pololetí bylo potřeba vyrobit a dodat několikanásobně vyšší počet výrobků a komponentů pro finální stroje než v letech předešlých.

S tímto excelentním výsledkem také souviselo nabírání nových zaměstnanců, aby se všechny zakázky stihly dokončit ve stanovený čas, proto počet zaměstnanců vzrostl o 8%

oproti předchozímu roku, což nám ukazuje obrázek 30. Představenstvo se skládalo z pěti výkonných ředitelů a pro pracovní a soukromé účely bylo předáno do osobního užívání 24 osobních automobilů a firma 12 pracovníkům hradila životní pojištění.

Obrázek 30: Počet zaměstnanců ve společnosti Rieter CZ, a.s.

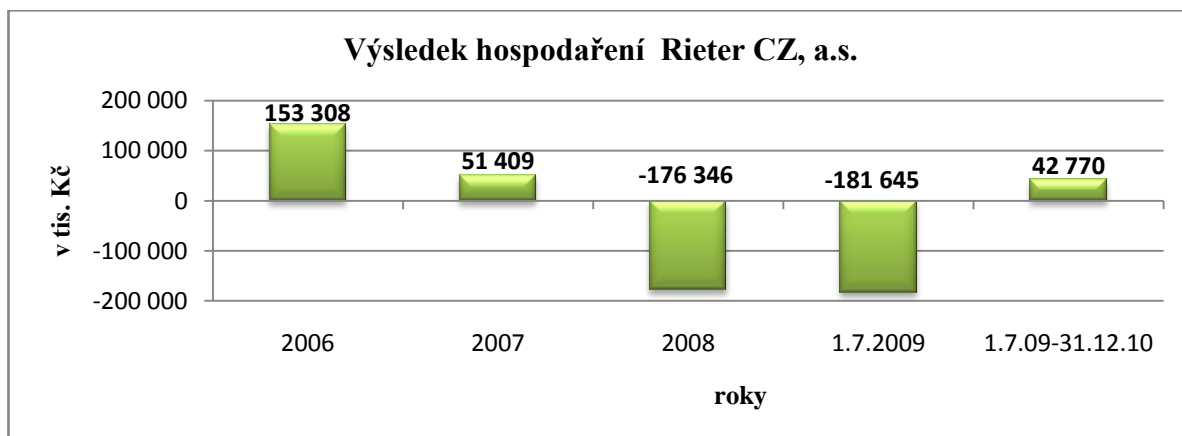
Zdroj: Upraveno podle [60]

Všechny výrobní jednotky, SYS Ústí nad Orlicí, Komponenty Žamberk, Automotive Choceň i Nástrojárna Hnátnice exportovaly celkem 96% svých výkonů, čímž přispěly k úspěchu v podobě 5. místa v hodnocení „Exportéra roku“.

Rok 2008 by se dal rozdělit na dvě poloviny. Začátek roku se jevil stále příznivě, firma neměla nouze o zakázky a vyráběla ve vysokých kapacitách, a ani automobilové jednotky neměly důvod se obávat následujícího období. Pak ovšem přišla vlna finanční krize z USA a nastal pokles, způsobený propadem poptávky v textilní části na nejvýznamnějších trzích v Číně, Indii a Turecku. Již ve druhém čtvrtletí se začaly objevovat problémy v oblasti dodávek textilních strojů a ve čtvrtletí čtvrtém se tyto dodávky snížili na minimum. Tento důsledek krize měl za následek nejprve zkracování pracovní doby, kdy zaměstnanci pracovali sice každý den, ale méně hodiny, než mají ve smlouvě uvedeno, a poté přišel na řadu radikálnější krok a to ukončení pracovních smluv, uzavřených na dobu určitou.

V automobilové části firmy se následky krize projeví až ve čtvrtém čtvrtletí, kdy došlo k poklesu výroby v Automotive Choceň, která byla alespoň z části kompenzována novými technologiemi, a Nástrojárna Hnátnice nebyla překvapivě vůbec zasažena událostmi ve světě a dosáhla standardních dobrých výsledků.

V první polovině roku 2009 společností stále zmítaly následky finanční krize, kdy počet zaměstnanců klesl na 654 pracovníků a výsledek hospodaření za toto období byl v záporných číslech, jako předchozí rok, ale dostal se za hranici 180 mil. Kč ztráty, jak můžeme vidět na obrázku 31.

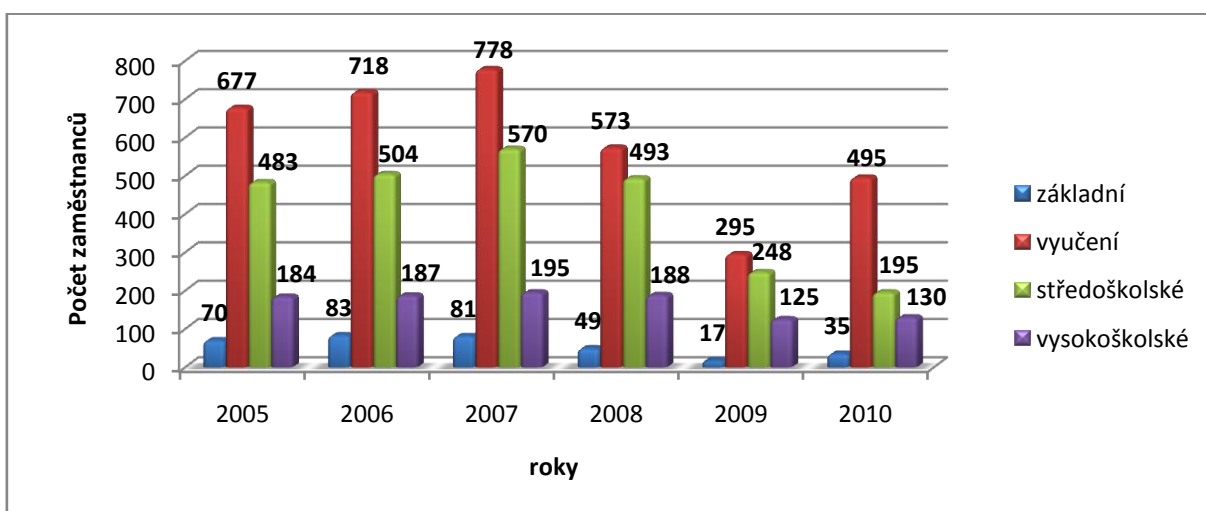

Obrázek 31: Výsledek hospodaření společnosti Rieter CZ, a.s.

Zdroj: Upraveno podle [60]

Období mezi 1.7.2009 a 31.12.2010 bylo obdobím organizačních změn a především obdobím, kdy se podniku podařilo vymanit se ze spárů finanční krize a opět nastartovat příznivý ekonomický vývoj. Od dubna 2010 se již výsledky pohybovaly v plusové oblasti, což bylo především díky zvýšení investičních aktivit zákazníků v Číně a Indii, a snížením nákladů pomocí restrukturalizačních projektů.

I když v tomto období společnost vykázala výsledek hospodaření v černých číslech, a konečně to vypadalo, že se po dvou letech vrací éra ekonomické prosperity z roku 2007, počet zaměstnanců se oproti předchozímu pololetí nijak zvlášť nezvýšil. Jako by se firma bála přijímat nové zaměstnance, aby v případě návratu krizové situace, nemuselo nastat opětovné hromadné propouštění. Z následujícího obrázku 32 je patrné, že nabrala především pracovníky s výučním listem a snížila počet zaměstnanců s maturitou.

Obrázek 32: Rozdělení zaměstnanců ve společnosti Rieter CZ, a.s. podle vzdělání

Zdroj: Upraveno podle [60]

Dále z tohoto grafu můžeme vyčíst, že firma nejvíce zaměstnává vyučené pracovníky, naopak vysokoškolsky vzdělané zaměstnance přibírá velmi opatrně, ale jak je hezky vidět, v případě propouštění se tato skupina nemusí bát, jelikož patří k nejméně ohroženým.

Pokud bychom měly vývoj ve firmě Rieter CZ, a.s. celkově zhodnotit, firma musela během krize propustit přes 900 zaměstnanců, její zakázky byly na mrtvém bodě, firma dva roky vykazovala ztrátu okolo 180 milionů a pouze čekala, kdy následky americké finanční krize odezní a ekonomika se nastartuje k lepšímu. Tento čas nastal v roce 2010 a stále pokračuje.

V současnosti firma nabírá nové zaměstnance, jelikož musí splnit několik velkých zakázek a její situace je velice příznivá, i když to vypadalo, že ekonomická krize firmu položí.

4.2.3. SOR Libchavy, spol. s.r.o.

Základní informace

Firma SOR Libchavy sídlící v Dolních Libchavách je firma s tradicí strojírenské výroby a do obchodního rejstříku byla zapsána 6. prosince 1991. Do roku 1990 zde probíhala výroba zemědělské techniky - krmné vozy, obrabeče píce, vybírače siláže, horské malotraktory a řada dalších strojů. V roce 1991 došlo ke změně orientace výrobního programu směrem k dopravní a stavební technice. Dále probíhal vývoj autobusů a zahájením jejich výroby v roce 1995 se začaly psát dějiny nové automobilky v České republice.

Firma SOR Libchavy, spol. s r.o. je v současnosti druhým největším výrobcem autobusů v České republice. Vyrábí autobusy střední kategorie od 25 až po 51 sedících a celkové obsaditelnosti až 177 cestujících. Tyto autobusy se vyrábí na základě vlastní konstrukce. V současné době vyrábí autobusy v délce 8,5m, 9,5m, 10,5m, 12 m, 13,5m a 18m v provedení pro městský, meziměstský a dálkový provoz. Dále jsou jejichmi službami samozřejmě i zajištění servisu, oprav a prodej náhradních dílů. [76]

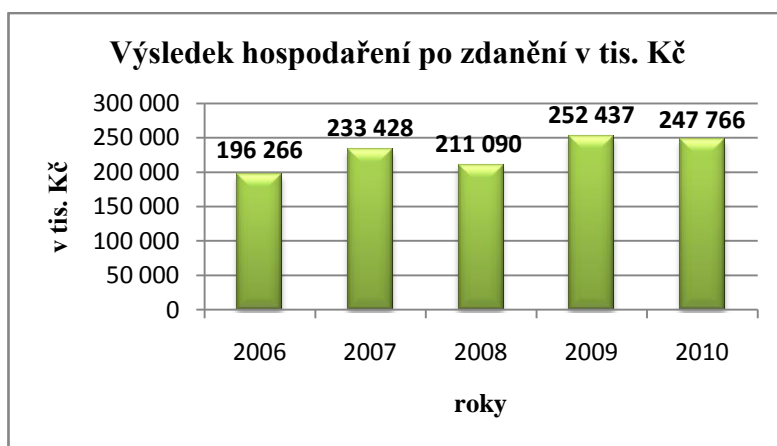
Společnost má také podíly ve třech dceřiných společnostech:

- SOR Slovakia, s.r.o.
- SOR Poland
- SOR Bulgaria

Vývoj v letech 2007-2010

V roce 2007 firma navázala na dobré výsledky v roce 2006, kdy došlo k nárůstu prodeje autobusů o 70%, a prodala v celkovém počtu 416 autobusů. Největším kontraktem tohoto roku byla dodávka 100 ks autobusů SOR pro společnosti ze skupiny Veolia Transport ČR a

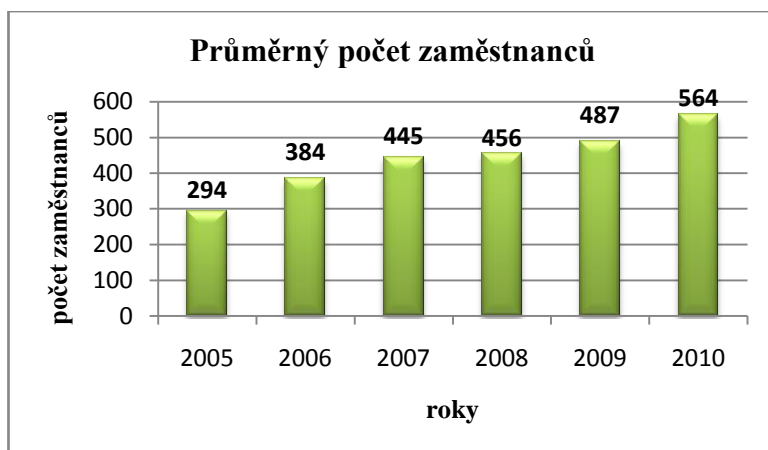
další zakázkou byla dodávka 47 ks autobusů pro skupinu ČSAD Invest. Zisk po zdanění dosáhl výše 233 428 tis. Kč, což představovalo nárůst o 18,9% v porovnání s předešlým rokem. Vývoj výsledku hospodaření po zdanění je patrný na obrázku 33, ze kterého vyplývá, že následky celosvětové krize se na společnosti v porovnání s ostatními firmami nepodepsaly takovou měrou. Ovšem i pozitivní informace o výsledku hospodaření a počtu zaměstnanců, což si ukážeme na dalším obrázku, nemusí přesně odrážet situaci ve firmě, pokud nastanou komplikace, o kterých se zmíníme později.

Obrázek 33: Výsledek hospodaření společnosti SOR Libchavy s.r.o. v letech 2006-2010

Zdroj: Upraveno podle [61]

Pokud se zaměříme na vývoj počtu zaměstnanců, na obrázku 34 každého zaujme fakt, že počet zaměstnanců se rok od roku zvyšuje. Pouze v roce 2008 došlo k minimálnímu poklesu o 10 zaměstnanců, jinak ve všech letech rostl jejich počet minimálně o 30 pracovníků. Firma měla tolik zakázek, že některá pracoviště chodila do práce i v sobotu, aby se vše podařilo stihnout do stanovených termínů.

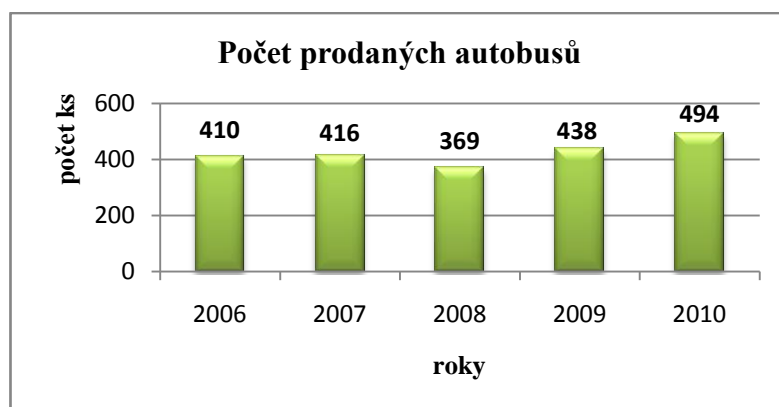

Obrázek 34: Počet zaměstnanců ve společnosti SOR Libchavy s.r.o. v letech 2005-2010

Zdroj: Upraveno podle [61]

V roce 2008 společnost navázala na dva předchozí úspěšné roky a vykázala opět výsledek hospodaření v černých číslech, i když o 20 mil. Kč nižší než v roce 2007, což bylo důsledkem vrcholící finanční krize. Některé kontrakty byly přesunuty do dalších let, jelikož odběratelé měli těžší přístup k finančním prostředkům.

Dalším aspektem, který ukazoval na následky hospodářské krize, byl pokles prodaných autobusů, který se v roce 2008 snížil téměř o 50 ks oproti roku předchozímu. V následujících letech ovšem opět došlo k rostoucímu trendu, což můžeme vidět na obrázku 35, kdy se v roce 2009 prodalo více jak 430 autobusů a v roce 2010 dokonce přes 490 ks.

Obrázek 35: Počet prodaných autobusů ve společnosti SOR Libchavy, s.r.o. v letech 2006-2010

Zdroj: Upraveno podle [61]

V roce 2009 společnost posílila svoji obchodní pozici v oblasti městských autobusů, především díky dodávkám pro Dopravní podnik hl. m. Prahy v rámci uzavřené víceleté kupní smlouvy, kdy v tomto roce společnost dodala 100 ks autobusů. Hospodářský výsledek se vyšplhal na rekordní hodnotu, která představovala nejvyšší výsledek za dobu existence firmy, i přes následky finanční krize, která zasáhla snad každou firmu v regionu.

Ani v roce 2010 nedolehly na firmu důsledky finanční krize, opět vykázala vynikající výsledek hospodaření, pouze o 2% nižší než v předchozím roce, nabrala skoro 80 nových zaměstnanců a vyrobila o 60 ks autobusů více.

Ovšem v roce 2011 firma začala mít problémy s poptávkou po autobusech, jelikož několik dodávek bylo vráceno z důvodu nevyhovující kvality a vysoké poruchovosti vozů, a společnost tím pádem přišla o velké množství zakázek. To se samozřejmě muselo podepsat na zaměstnancích, kdy jejich pracovní doba byla zkrácena na čtyři dny a došlo i k propouštění pracovníků, kteří měli smlouvy na dobu určitou.

V letošním roce se sice situace uklidnila, pracovní doba se zvýšila opět na pět dnů v týdnu, ale práce je stále málo. Opět se objevily problémy u několika autobusů a firma přišla o další

zakázky a dokonce se mezi zaměstnanci proslýchá, že pokud se situace nezlepší, mohlo by v létě dojít k uzavření celého závodu.

Ovšem za to si firma může sama, jelikož už je všeobecně známé, že její výrobky nejsou kvalitní. Společnost se zaměřuje spíše na kvantitu a na kvalitě výrobků jí tolik nezáleží. V posledních dvou letech na tuto strategii ale doplatila.

4.2.4. Korado, a.s.

Základní informace

Česká společnost KORADO, a.s. která sídlí v České Třebové, patří mezi přední světové výrobce ocelových otopných těles. Hlavním výrobním programem společnosti KORADO jsou desková otopná tělesa RADIK, trubková otopná tělesa KORALUX a designová otopná tělesa KORATHERM. Společnost KORADO vznikla v roce 1990 jako malá česká firma, která se téměř z nuly stala v průběhu deseti let jedním z největších evropských producentů otopných těles. V samotném počátku navázalo KORADO na tradici výroby ocelových otopných těles v závodě firmy Koventa, kterou získalo v malé privatizaci.[80]

V současnosti KORADO dominuje na českém trhu a velmi úspěšně soupeří s konkurencí na zahraničních trzích a to nejen na našem kontinentu, ale i v exotických zemích, jako je Japonsko a Čína.

Skupina KORADO se skládá z mateřské společnosti KORADO, a.s. Česká Třebová a šesti dceřiných společností:

- KORADO DEUTSCHLAND
- KORADO AUSTRIA
- KORADO POLSKA
- KORADO CROATIA
- KORADO U.K.
- KORADO BULGARIA

Vývoj v letech 2007-2010

V roce 2007 společnost navázala na velmi dobré výsledky předchozího roku a dosáhla rekordního výsledku hospodaření ve výši 148 mil. Kč, především díky vysoké poptávce po jejích produktech.

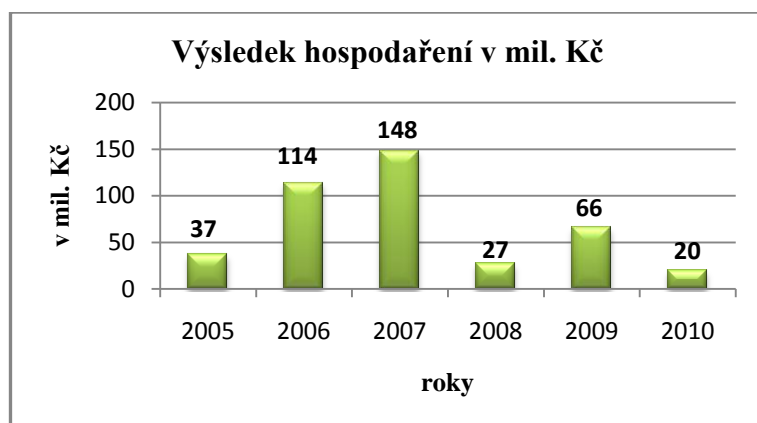
V následujícím roce 2008 však již nastaly změny. V prvních třech čtvrtletích se stále dařilo navázat na dobré výsledky z předchozího roku a firma také zdárně bojovala s dalším

problémem, kterým bylo zvyšování cen materiálu, kdy ceny oceli vzrostly až o 85%. Pak ovšem nastal zlom, kdy ve čtvrtém čtvrtletí na KORADO dolehly následky americké finanční krize, došlo k prudkému poklesu stavební výroby a tudíž i poptávky po výrobcích firmy.

Společnost ihned zareagovala zavedením úsporných opatření, které měly především najít co nejvíce možností snižování nákladů, a i díky tomuto rozhodnutí firma vykázala hospodářský výsledek sice o 80% nižší v porovnání s rokem 2007, ale stále v černých číslech. Úsporná opatření samozřejmě zahrnovaly i změny pracovního režimu a snižování počtu zaměstnanců, což se ovšem plně projevilo až v následujícím roce.

Rok 2009 byl již plně zasažen hospodářskou krizí, kdy stavební výroba nadále klesala a to negativně ovlivňovalo i poptávku po produktech. Byla provedena důkladná prověrka všech nákladových položek s cílem maximálně snížit náklady, následovala optimalizace zaměstnanců a redukce výrobních směn, ke které došlo v první polovině roku. V březnu byl zrušen nepřetržitý provoz a počet směn byl snížen ze čtyř na tři a následující měsíc byl zaveden čtyřdenní pracovní režim, čímž došlo ke snížení mzdových nákladů u všech kategorií zaměstnanců, včetně managementu.

KORADO tento rok přežilo opět ve zdraví, s kladným hospodářským výsledkem, dokonce o 40 mil. Kč vyšším než v roce loňském, jak můžeme vidět na obrázku 36, kde je také patrný obrovský pokles v roce 2008, o kterém jsme již mluvili. Pro firmu je ale důležité, že se ani v jednom roce nedostala do červených čísel, což ji stále staví do pozice silné firmy, která se dokázala poprat s následky celosvětové hospodářské krize především díky tomu, že management dokázal predikovat budoucí vývoj a na úsporná opatření najel hned od prvních zmínek o krizové situaci.

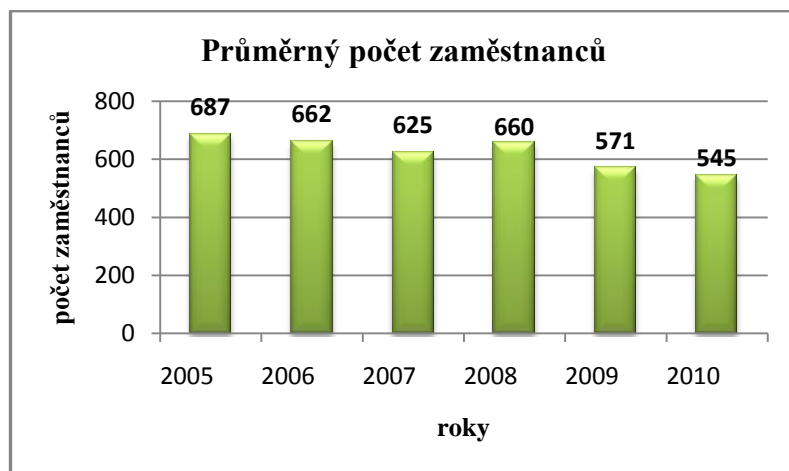
Obrázek 36: Výsledek hospodaření firmy KORADO, a.s. v letech 2005-2010

Zdroj: Upraveno podle [58]

Na začátku roku 2010 se začaly objevovat pozitivní informace o oživení stavebnictví, což by znamenalo zvýšení poptávky po výrobcích, ale již v prvním pololetí toto nadšení opadlo, jelikož výhled na oživení se přesunul až na rok 2013. Firma opět musela provést další úsporná opatření, která by ji uchránila před největší hrozbou, což byla stagnující poptávka, zvyšování cen vstupů a samozřejmě tlak na snižování cen výstupů, který byl pro firmu velkým rizikem.

V roce 2010 firma opět vykázala kladný hospodářský výsledek, jak je patrné na obrázku 35, ale jeho hodnota se oproti předešlému roku opět snížila, a to skoro o 70%.

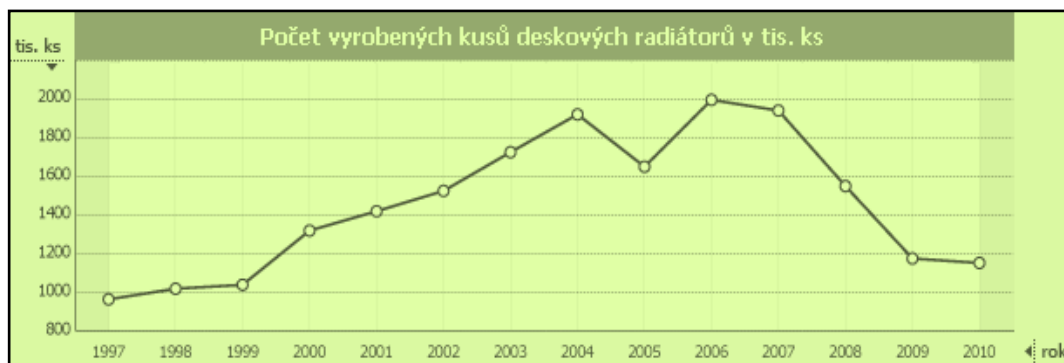
V redukci výrobních směn došlo k dalšímu zásahu, a to v prosinci 2010, kdy se jejich počet snížil ze tří na dvě směny, což významně ovlivnilo počet zaměstnanců, což nám demonstruje obrázek 37. Z obrázku je patrné, že v roce 2007 firma zaměstnávala 625 pracovníků a jejich počet v roce 2008 vzrostl o 35 lidí, což bylo především způsobeno prvním obdobím roku, kdy firma měla stále více zakázek, a vše vypadalo tak, že naváže na vynikající výsledky z předchozího období. Krize se v oblasti zaměstnanců se projevila v roce 2009, kdy firma začala snižovat stavy a redukovala výrobní směny, a celkem bylo propuštěno 90 zaměstnanců. Všichni doufali, že se situace v roce 2010 zlepší, ale bohužel přišel další pokles zaměstnanců a to o 30 lidí.

Obrázek 37: Průměrný počet zaměstnanců ve firmě KORADO, a.s. v letech 2005-2010

Zdroj: Upraveno podle [58]

Nyní se ještě zaměříme na počty vyrobených kusů deskových radiátorů na obrázku 38, kde můžeme vidět rapidní pokles z 2 mil. kusů vyrobených v roce 2006 na 1,2 mil. kusů v roce 2010. Vše je ovlivněno klesající poptávkou, tudíž firma musí vyrábět méně produktů, proto propouští zaměstnance a snižuje počet výrobních směn.

Obrázek 38: Počet vyrobených kusů deskových radiátorů v tis. ks ve společnosti KORADO, a.s.

Zdroj: [80]

Firma KORADO, a.s. je závislá na vývoji ve stavebnictví, a jak v roce 2011, tak v roce letošním se stavebnictví stále propadá a čeká se na nový stavební boom.

V současnosti je firma na úrovni srovnatelnou s rokem 2010, nechystá žádné významné propouštění, ani omezení výroby a výsledky hospodaření se snaží udržet v černých číslech, což se jí zatím daří.

4.2.5. Iveco Czech Republic, a.s.

Základní informace

Iveco Czech Republic, a.s. je firma vyrábějící autobusy, která sídlí ve Vysokém Mýtě. Společnost vznikla v roce 1993, kdy byla zapsána do obchodního rejstříku. Vlastníkem společnosti je IVECO FRANCE.

Společnost Iveco působí na všech pěti kontinentech a má 28 000 zaměstnanců: 27 výrobních závodů v 16 zemích po celém světě vyrábí vozidla se špičkovou technologií vyvinutou v 6 výzkumných centrech. Oficiální zastoupení značky pro ČR se nachází v Praze a je centrem aktivit v oblasti prodeje, marketingu, poprodejních služeb a financování.

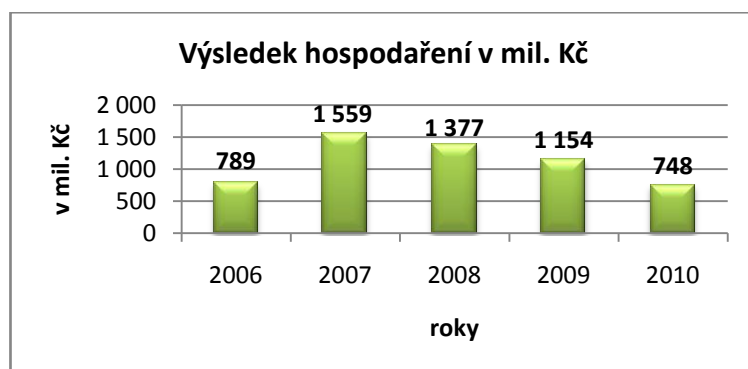
Je to mezinárodní lídr ve vývoji, výrobě, marketingu a servisu rozsáhlé řady lehkých, středně těžkých a těžkých užitkových vozidel. Mimo jiné je také výrobcem vozidel pro osobní přepravu a speciálních vozidel pro obranu, civilní ochranu a speciální použití, například pro hasiče.

Společnost Iveco vznikla v roce 1975, kdy se pět dobře zavedených společností ze tří různých evropských zemí (Itálie, Francie a Německo) rozhodlo spojit své síly a vytvořit novou společnost. Prostřednictvím akvizic, aliancí a společných mezinárodních podniků si společnost Iveco vydobyla svoji pozici mezi světovými lídry na poli silniční dopravy.

Dnes má výrobní závody v Evropě, Číně, Indii, Rusku, Turecku, Austrálii, Argentíně, Brazílii a Jihoafrické republice a působí ve více než 100 zemích. [70]

Vývoj v letech 2007-2010

V roce 2007 firma navázala na dobré výsledky z roku 2006, celkem vyrobila 2 727 autobusů, což představovalo meziroční nárůst o 19%. Výsledkem dobré činnosti a vzrůstající poptávky po autobusech společnosti Iveco, byl i zisk po zdanění, který v roce 2007 dosáhl hodnoty 1 559 mil. Kč, což představovalo skoro meziroční 50% nárůst, který je znázorněn na obrázku 39. Ovšem tato hodnota byla maximální a od té doby, se výsledek hospodaření pouze snižuje.

Obrázek 39: Výsledek hospodaření společnosti Iveco Czech Republic, a.s. v letech 2006-2010

Zdroj: Upraveno podle [57]

V roce 2007 bylo přijato téměř 400 nových pracovníků z důvodu zvyšování počtu zakázek a potřeby plnit předem stanovené cíle na 100% v potřebnou dobu. Většinou se jednalo o uzavření pracovního poměru s výrobními dělníky, kterých bylo přijato celkem 354, ve velkém množství případů na dobu určitou, tedy pouze do doby, než bude zakázka hotova a v pořádku odeslána.

Firma také spolupracovala s agenturami práce, které během roku 2007 poslaly do společnosti celkem 529 vlastních zaměstnanců, samozřejmě podle potřeby, většinou pokud byla firma ve skluzu a nebylo dostatek lidí pro splnění požadavků odběratele. Závod trvale pracoval na dvousměnném provozu a již se uvažovalo o zavedení třisměnného provozu, který byl nakonec zaveden pouze na některých pracovištích, jež byly v časovém presu.

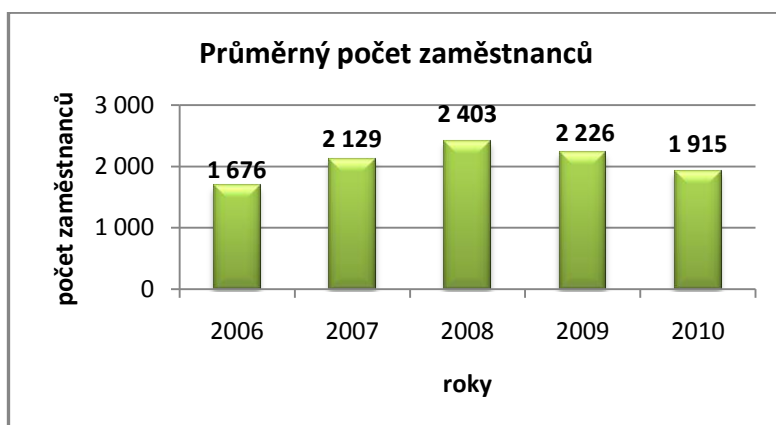
Pro rok 2008 firma měla v plánu přijmout dalších 350 výrobních dělníků, omezit počty zaměstnanců agentur a spíše se zaměřovat na kmenové zaměstnance.

Rok 2008 se jako ve všech ostatních firmách dělil na dvě období. V prvním pololetí firma pokračovala ve velmi dobrých výsledcích, poptávka po výrobcích společnosti stále rostla, až nad rámec kapacitních možností dodavatelů, ovšem vše se obešlo bez problému u dodávek

pro klienty firmy. Poté nastalo druhé pololetí a následky krize se začaly projevovat v automobilovém průmyslu. Klesla poptávka, tudíž se musela omezovat výroba, ale i přes tento nepříznivý vývoj především v posledním čtvrtletí firma vykázala dobré finanční výsledky, kdy zisk po zdanění klesl oproti předchozímu roku pouze o deset procent.

Díky prvním třem čtvrtletím roku 2008 vzrostl počet zaměstnanců o 270, z čehož většinu představovali výrobní dělníci, s jejichž přijetím firma počítala již v předcházejícím roce. Od roku 2008 však počet zaměstnanců stále klesá, jak můžeme vidět na obrázku 40, což souvisí s vývojem finanční krize, nedostatkem zakázek, omezením výroby, a tento koloběh nás přivádí k našemu tématu propouštění zaměstnanců.

Obrázek 40: Průměrný počet zaměstnanců ve společnosti Iveco Czech Republic

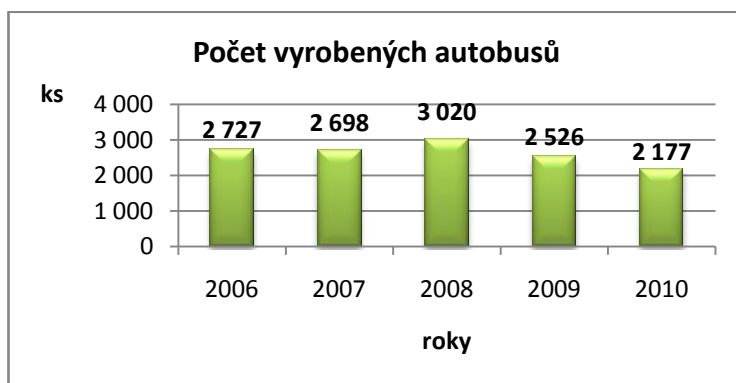
Zdroj: Upraveno podle [57]

V roce 2008 pokračovala také spolupráce s pracovními agenturami, které ve firmě v průběhu roku opět zaměstnaly kolem 430 svých pracovníků. Toto číslo by se ovšem mělo v následujících letech zmenšovat, i když je patrné, že tito zaměstnanci představují levnější pracovní sílu než zaměstnanci kmenový, firmě by však mělo jít především o to, aby si kmenoví pracovníci udrželi práci a nemuseli o své místo přijít.

Rok 2009 by se mohl nazývat rokem boje s následky hospodářské krize a nedostatku finančních prostředků. Byl to rok velkého propadu výroby užitných vozidel, finančních kolapsů dodavatelů společnosti, která poté měla velké problémy s nalézáním nových dodavatelů a náhradních dílů, což velmi ztížilo snahu o časovou spolehlivost dodávek odběratelům.

Pokud se na situaci koukneme z finančního hlediska, tak i přes nepříznivý vývoj v roce 2009, firma vykázala zisk po zdanění ve výši 1 154 mil. Kč, což představuje velmi malý pokles oproti předpokládaným výsledkům. I když počet vyrobených autobusů klesnul z 3020 ks v předcházejícím roce na 2526 ks v roce 2009, což je patrné na obrázku 41, firma zavedla

úsporná opatření, zvýšila efektivitu průmyslových fixních nákladů, kvalitně řídila režijní výdaje a tím rok 2009 přežila ve zdraví a bez žádných významných ztrát.

Obrázek 41: Počet vyrobených autobusů ve společnosti Iveco Czech Republic, a.s.

Zdroj: Upraveno podle [57]

I přes negativní vývoj v roce 2009 firma stále pracovala na dvousměnný provoz a na některých pracovištích se stále držel provoz třisměnný. Snížení zaměstnanců se promítlo pouze v kategorii výrobních dělníků, kde bylo propuštěno 170 pracovníků, což téměř odpovídalo počtu, který byl přijat v předcházejícím roce z důvodu velkého počtu zakázek. Agentury i v tomto roce poslaly do firmy své zaměstnance, jejich počet se však alespoň zmenšil skoro na půlku, tedy na 250 pracovníků.

V roce 2010 došlo k mírnému oživení ekonomického prostředí, i přesto ovšem všechny analyzované ukazatele pokračovaly v klesající tendenci. Počet zaměstnanců klesnul o 183, z čehož se většinou jednalo o výrobní dělníky, jelikož klesl i počet vyrobených autobusů o 400 ks, a to souviselo i s výsledkem hospodaření, který byl sice v černých číslech, ale jeho hodnota klesla skoro o 35% v porovnání s předešlým rokem. I přesto se firma nevyvarovala zaměstnávání agenturních pracovníků, kterých opět přibýlo a to o 50 osob na průměrný počet 305 zaměstnanců za rok.

Pokud se zaměříme na rozdělení zaměstnanců společnosti Iveco Czech Republic, a.s. podle dosaženého vzdělání, z následující tabulky 9 je patrné, že firma zaměstnává nejvíce pracovníků s výučním listem, jejichž zastoupení se stále pohybuje kolem 50%. Zaměstnanci s ukončeným středoškolským vzděláním zastupují 30%, a jak je vidět pouze 8% pracovníků má vysokoškolské vzdělání, kde se jedná především o vrcholové pozice a jejich spolupracovníky. Pouhé 4% zaměstnanců mají vystudovanou pouze základní školu a firma se na zaměstnávání této kategorie příliš neorientuje.

Tabulka 9: Kvalifikační struktura zaměstnanců společnosti Iveco Czech Republic, a.s.

rok	2007	2008	2009	2010
základní	4,5%	5,4%	4,6%	4%
vyučení	58,5%	58,5%	57,7%	57%
středoškolské	30%	28,4%	30%	31%
vysokoškolské	7%	7,7%	7,7%	8%

Zdroj: Upraveno podle [57]

A jak se situace ve firmě vyvíjí v tomto roce? Samozřejmě veškeré informace jsou nepotvrzené, ale proslýchá se, že firma na začátku roku propustila až stovku zaměstnanců a má nouze o zakázky. Kmenové zaměstnance si společnost snaží udržet za každou cenu, jednou z možností bylo čtrnáctidenní volno, které měli určité sektory závodu. Dále omezuje spolupráce s pracovními agenturami, jejichž zaměstnanci nejsou v této době potřeba.

Firma musí čekat na nové zakázky, které by oživily situaci ve společnosti, zvýšily výrobu a daly možnost nabrat nové zaměstnance, nebo alespoň nepropouštět zaměstnance stávající.

AVX Czech Republic s.r.o.

Základní informace

Lanškrounský závod společnosti AVX Czech Republic s.r.o. je po řadu let největším zaměstnavatelem ve východní části Pardubického kraje. Hlavním výrobkem AVX v Lanškrouně jsou miniaturní elektronické součástky – tantalové čipové kondenzátory. Na začátku působení v Česku činil podíl AVX na světovém trhu tantalových kondenzátorů okolo dvou procent a v roce 2005 to bylo více jak 20% světového trhu.

AVX Czech republic s.r.o. byla založena v roce 1992 britskou AVX Limited a vytváří množství zakázek pro vnější dodavatele, například sedm firem, které pro AVX poskytují služby od ostrahy a úklidu objektů, přes stravování po údržbu a provoz systémů, má svá pracoviště přímo v areálu AVX. V samotném Lanškrouně pracuje na zakázkách pro AVX přes 200 dodavatelů a ve zbytku regionu dalších 60. V celém Pardubickém kraji je to přes 500 dodavatelů.

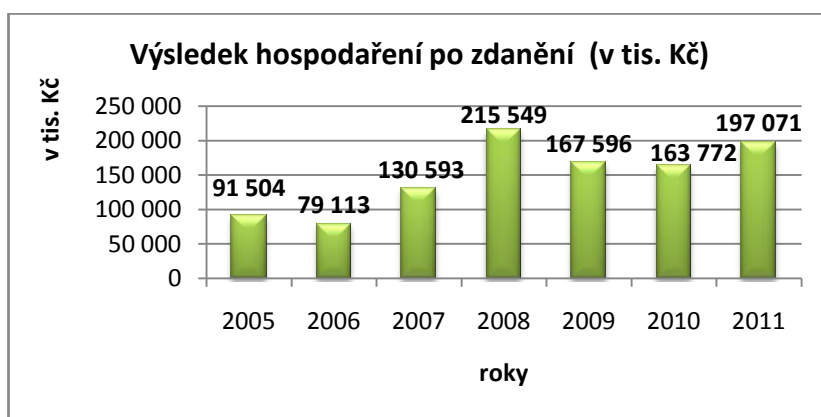
Vývoj v letech 2007-2011

Společnost AVX Czech Republic vydává své výroční zprávy vždy k 31. březnu daného roku, to zdůvodňuje skutečnost, že je k dispozici i účetní závěrka k 31. březnu 2011.

Po mírném poklesu výroby v roce 2006, který odrážel situaci v oboru sdělovací techniky a elektroniky, kdy došlo ke stagnaci poptávky po výrobcích společnosti, se podařilo v roce

2007 zvýšit počet zaměstnanců o více jak 200 pracovníků a vykázat hospodářský výsledek o 40% vyšší než v roce předchozím, především díky zvyšujícímu se počtu objednávek a postupnému oživení daného trhu.

V dalším období, které skončilo 31. březnem 2008, společnost vykázala rekordní zisk 215 549 tis. Kč, což představovalo nárůst o téměř o 85 mil. Kč, jak můžeme vidět na obrázku 42. Tento skvělý výsledek byl zapříčiněn především prvními devíti měsíci analyzovaného období, kde došlo k nárůstu zájmu zákazníků o výrobky firmy AVX, především o tantalové a niobové kondenzátory. Díky těmto skutečnost se zvýšila výroba, tudíž bylo potřeba přijmout nové zaměstnance, aby se zakázky stihly dokončit ve stanovený čas. Počet nových pracovníků byl kolem 100 osob.

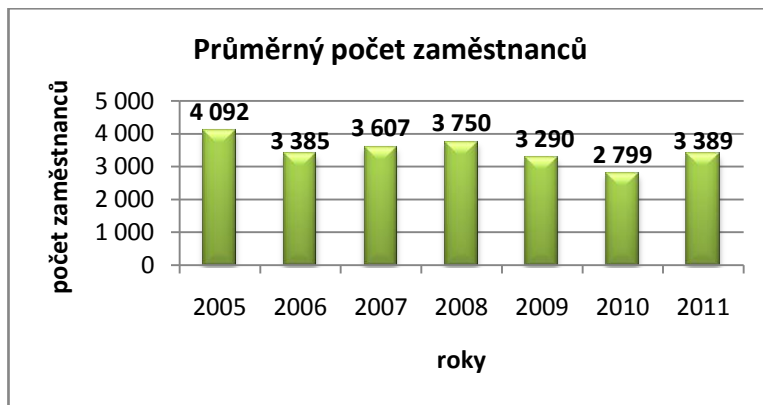

Obrázek 42: Výsledek hospodaření společnosti AVX Czech Republic, s.r.o.

Zdroj: Upraveno podle [56]

Ovšem v prvním kvartále roku 2008 se již začala projevovat hospodářská krize, kdy došlo nejprve ke stagnaci v počtu zakázek a poté k následnému snížení.

V období, které skončilo 31. března 2009, se již naplno projeví následky finanční krize. Došlo k výraznému propadu poptávky především po menších velikostech kondenzátorů, to vyústilo k poklesu výroby a s tím související propouštění zaměstnanců. Jak je na obrázku 43 patrné, první snižování se dotklo téměř 500 pracovníků a v následujícím roce muselo opustit brány podniku dalších několik stovek pracovníků. Většinou se jednalo o výrobní dělníky, kteří byli přijímáni na základě zakázek, tudíž se předpokládalo, že jakmile se světová ekonomika ožíví a zvýší se poptávka po výrobcích firmy, společnost nabere zaměstnance zpět.

Obrázek 43: Průměrný počet zaměstnanců ve společnosti AVX Czech Republic, s.r.o.

Zdroj: Upraveno podle [56]

Pokud se zaměříme na finanční stránku podniku a porovnáme výsledky hospodaření, je patrné že v tomto období se snížil zisk po zdanění o 25 % oproti předchozímu období, což musíme brát za dobrý výsledek, jelikož firma skončila v černých číslech a dokonce ve velmi vysokých hodnotách. Dalším pozitivním bodem byl fakt, že společnost hradila převážnou většinu svých závazků z obchodních styků ve stanovenou dobu a nepotřebovala žádné bankovní úvěry na záchranu situace.

V následujícím období, končícím 31. března 2010, se situace stále nelepšila. Ekonomika se ještě nestačila vzpamatovat z následků finanční krize, tudíž poptávka se nezlepšovala, i když ke konci období se již začalo blýskat na lepší časy. Výroba konektorů se však po propuštění zaměstnanců ztuhlá a firma se spíše potýkala s problémem nedostatku výrobních ploch. Proto v roce 2010 závod odkoupil od společnosti Terox jednu z hlavních výrobních hal a nyní je celý komplex majetkem společnosti AVX Czech Republic, a.s.

Výsledek hospodaření se podařilo udržet téměř na stejné úrovni s předchozím rokem a v následujících letech byl již odhadován pouze růst zisku i počtu zaměstnanců, jelikož vyhlídky ekonomů na oživení trhu byly velice pozitivní.

Z posledních dostupných informací, tedy za období končící 31. březnem 2011, již můžeme vyčíst pouze pozitivní informace. V oboru sdělovací techniky a mikroekonomiky došlo k růstu poptávky, což významně pomohlo společnosti zvýšit svoji výrobu, tím pádem mohla firma najímat nové zaměstnance, což významně pomohlo míře nezaměstnanosti na Orlickoústecku. Celkem společnost přijala téměř 600 nových zaměstnanců, většinou samozřejmě dělníků, kteří byli propuštěni z důvodu nedostatku zakázek a nyní měli opět co na práci. Výsledek hospodaření se významně přiblížil k rekordní hodnotě z roku 2008, kdy meziročně vzrostl o 20%, což předčilo očekávání většiny analytiků.

Firma si velice dobře poradila s následky finanční krize, především díky úsporným opatřením, snižování počtu zaměstnanců a omezení výroby. Jak však vyplývá z posledních údajů, společnost se z krizové situace dostala, nemá nouze o zakázky, přijímá nové zaměstnance a vykazuje výsledky srovnatelné s předkrizovým obdobím.

4.2.6. Saint-Gobain Vertex, s.r.o.

Základní informace

Společnost Vertex, s.r.o. byla zapsána do obchodního rejstříku 3. prosince 1990 a hlavním předmětem podnikání je výroba skleněných vláken, výrobků z nich, a plastů. Organizační struktura této společnosti je členěna na:

- ředitelství,
- závod 1 Litomyšl,
- závod 3 Hodonice,
- závod 4 Moravský Krumlov.

I když Vertex, s.r.o., tedy závod 1 Litomyšl, neleží v regionu Orlickoústecko, do seznamu zaměstnavatelů jsem ho zařadila z prostého důvodu, jelikož spousta pracovníků dojíždí do této firmy právě z okolí Ústí nad Orlicí, tudíž i tento podnik má na zaměstnanost na Orlickoústecku významný podíl.

Vývoj v letech 2007-2010

Rok 2007 byl společností Vertex, s.r.o. hodnocen jako velice úspěšný, především díky výborné odbytové situaci jak v tuzemsku, tak v zahraničí, což se promítlo v nárůstu prodeje všech vyráběných komodit. Firma se potýkala s tlaky čínských konkurentů, jejichž výrobky byly mnohem levnější, čemuž odpovídala jejich kvalita, a také proto se snažila zavést úsporné opatření s cílem snížení nákladů ve všech oblastech činnosti.

Výsledek hospodaření také ukazoval na výborný stav společnosti, jelikož oproti roku 2006 vzrostl o celých 300 mil. Kč, na čemž má velký podíl export, který dosáhl 68,9%, a tím zařadila společnost mezi významné české exportéry.

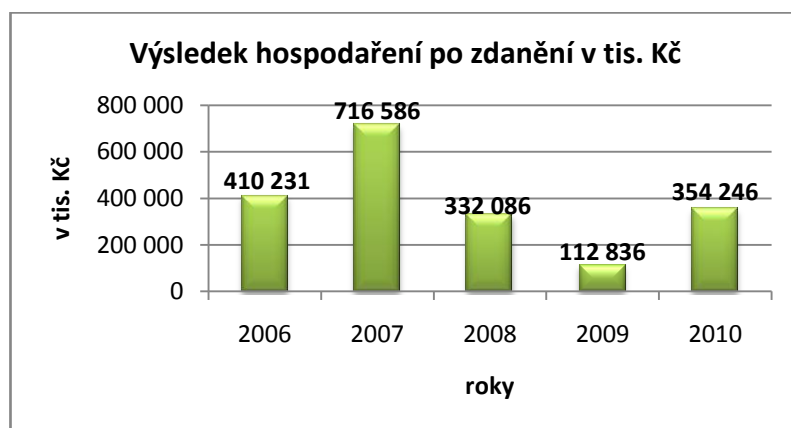
Pokud se zaměříme na zaměstnance, je logické, že když firma prosperuje, podepisuje nové zakázky, musí zároveň přijímat nové zaměstnance, většinou na dobu, dokud zakázky nejsou zpracovány a odeslány odběrateli. V roce 2007 firma Vertex, s.r.o. přijala 60 nových pracovníků, většinou na pozici výrobních dělníků.

Po příznivém vývoji v roce 2007 přišel pokles v roce 2008, který byl významně ovlivněn světovými událostmi. Jelikož má firma tak vysoký podíl exportu, byl pro ni zdrcující vývoj české koruny, která během roku posilovala, jak vůči dolaru, tak vůči euru, a tím společnost přišla o několik set mil. Kč.

V druhém pololetí již nastoupily následky finanční krize, které se velmi negativně podepsaly na situaci ve stavebnictví, kde končí většina zakázek společnosti Vertex, s.r.o. Firma musela hledat další úsporná opatření, jak v organizačním uspořádání, tak u nákupu. Hledala nové cesty prodeje, kde by mohl být menší tlak ze strany čínské konkurence. Snažila se eliminovat negativní vlivy a snižovat náklady, kde jen to bylo možné.

Se snižováním nákladů neodmyslitelně souvisí i propouštění zaměstnanců, které v roce 2008 ještě nebylo tak drastické, jako v jiných firmách. Počet zaměstnanců se snížil pouze o 50, na konečný počet 1 270. Většinou se jednalo o výrobní dělníky, kteří byli přijati na splnění určitých zakázek, a nyní pro ně již nebyl práce.

I přes všechna úsporná opatření firma nezabránila poklesu výsledku hospodaření více jak o 50%, což je patrné na obrázku 44, kde můžeme vidět, že i v následujícím roce došlo ke snížení zisku po zdanění téměř o 70%. Společnost je spokojená, že se její hodnoty nedostaly do červených čísel, což by značilo velice špatnou ekonomickou situaci a Vertex, s.r.o. by měl velké problémy obhajovat svoje místo na trhu a bojovat se silnými asijskými konkurenty.

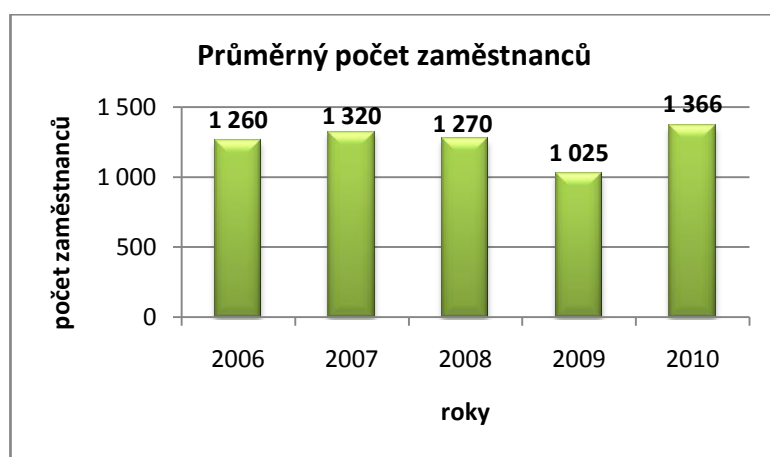
Obrázek 44: Výsledek hospodaření společnost Vertex, s.r.o. v letech 2006-2010

Zdroj: Upraveno podle [62]

Celosvětová ekonomická krize pokračovala v roce 2009, především první polovina roku ovlivnila výsledky společnosti Vertex, s.r.o. Bylo nutné přizpůsobit výrobu, snížit množství zásob na minimum, snížit počet zaměstnanců a přistoupit na další úsporná opatření, které by firmu ochránily před propadem do ztráty. Společnost se dále musela vyrovnat s různým

jednáním čínské konkurence, která prodejní ceny stlačovala na tak nízkou úroveň, že ji Vertex, s.r.o. nemohl konkurovat. Stavebnictví se stále potýkalo s krizovým stavem a tím pádem počet zakázek mířených do tohoto odvětví klesl na minimum. Výsledek hospodaření klesl na historické minimum něco málo přes 100 mil. Kč po zdanění.

Tato ekonomická situace musela mít významný vliv i na zaměstnance. Firma byla nucena opět propouštět další pracovníky, ovšem tentokrát ne jen z řad dělníků, ale také pracovníků na vyšších pozicích, a ani management nebyl ušetřen. Celkem bylo propuštěno téměř 250 zaměstnanců, což je patrné z obrázku 45, kde také vidíme, že následující rok 2010, byl rokem oživení ekonomiky, přijímání nových zaměstnanců a růstu výsledku hospodaření.

Obrázek 45: Průměrný počet zaměstnanců ve společnosti Vertex, s.r.o. v letech 2006-2010

Zdroj: Upraveno podle [62]

Rok 2010 by se ve společnosti Vertex, s.r.o. mohl nazývat rokem růstu a návratu k dobrým výsledkům. Díky silnému vzestupu evropské ekonomiky společnost zvýšila prodej vlastních výrobků a služeb o 6% a prodej obchodního zboží o 17%. Rozmach byl zaznamenán nejen na domácím trhu, ale také u exportu, který tvořil 80% celkového obrátu.

Společnosti se také podařilo obhájit svoji pozici na trhu před čínskými konkurenty, především díky vynikající kvalitě, dostupným službám a novým zákazníkům. V prvním čtvrtletí bylo nutné navýšit kapacitu výroby, jelikož zakázek přibývalo a bylo potřeba je zvládnout v požadovaný čas, a právě to přispělo k přijímání nových zaměstnanců, jejichž počet se na konci roku dostal na úroveň předkrizového období. Výsledek hospodaření také demonstruje zlepšení ekonomické situace, kdy jeho hodnota vzrostla téměř o 70% na 350 mil. Kč.

V současnosti firma pokračuje v dobrých výsledcích, o zakázky nemá nouze a zaměstnance nepropouští, ale na druhou stranu ani nemá v plánu nové pracovníky nabírat.

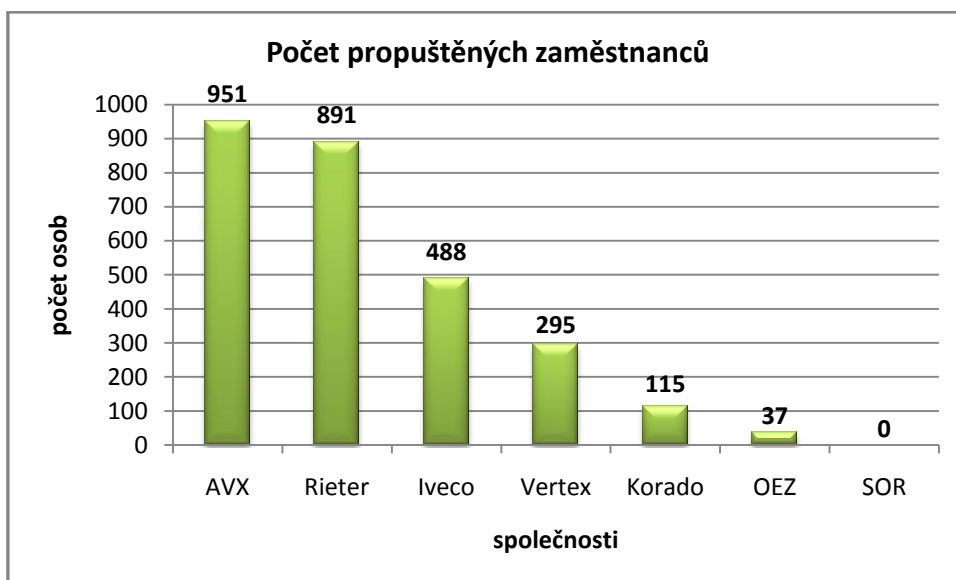

5. CELKOVÉ ZHODNOCENÍ

Nejprve zhodnotíme jednotlivé společnosti a poté region celkově. Z předchozí kapitoly je patrné, že na všechny společnosti dolehla ekonomická krize, jak v podobě úbytku zakázek, snižování poptávky, zvyšování cen vstupů, zvyšování boje s konkurencí, především z Číny, omezování výroby, krácení pracovní doby, rušení směn a propouštění zaměstnanců. Některé z nich přežily krizi s menšími následky, jiné na ni doplatily ve větší míře, ale všechny velké firmy toto krizové období přečkaly a pokračují dále ve svém podnikání.

Pokud se na to podíváme z bližšího pohledu, pouze dvě společnosti se v období krize, tedy v letech 2008 a 2009, dostaly ve výsledku hospodaření do červených čísel. Jedná se o Rieter CZ, a.s. a OEZ, s.r.o., které bych já osobně zařadila mezi největší zaměstnavatele, jelikož většina pracovníků v těchto firmách jsou obyvateli Orlickoústecka.

Nyní bychom se ovšem zaměřili na to nejdůležitější a tím je samozřejmě propuštění zaměstnanců. Na následujícím obrázku 46 můžeme vidět celkový počet propuštěných zaměstnanců, které jsem počítala ve většině případů od roku 2007, jelikož v roce 2008 se již počty pracovníků začaly snižovat.

Obrázek 46: Počet propuštěných zaměstnanců v jednotlivých firmách

Zdroj: vlastní zpracování

K největšímu propouštění došlo v lanškrounském závodě AVX Czech Republic, a.s., kde bylo za krizové období propuštěno 951 zaměstnanců, ovšem situace se v roce 2010 uklidnila a firma prosperuje dál a výrazné propouštění zaměstnanců v takovém rozsahu již neplánuje.

Rieter CZ, a.s. byl nucen propustit 891 zaměstnanců a jak jsme již naznačili, i jeho výsledky hospodaření byly ve ztrátových položkách. Firma se ovšem z krize vzpamatovala a

v roce 2010 již začala nabírat nové zaměstnance a během minulého roku nabrala téměř 150 nových zaměstnanců. Většinou se jednalo o zaměstnance, kteří byli nuceni závod opustit z důvodu nedostatku zakázek, ale firma jim nyní nabídla jejich místa zpátky a v mnoha případech lidé na nabídku kývli, jelikož byli rádi, že alespoň nějaká práce jim byla nabídnuta. V dnešní době Rieter CZ, a.s. efektivně prosperuje a je to jedna z málo firem, která nabízí volná pracovní místa.

Po těchto dvou společnostech nastává velký skok na třetí místo, kde figuruje společnost Iveco Czech Republic, a.s., která propustila téměř 500 zaměstnanců od roku 2008. Pokud bychom ovšem měli tuto společnost hodnotit podle současné situace, není na tom firma velmi dobře. Během minulého roku propustila dalších 88 zaměstnanců, i přesto, že ostatní společnosti již začali nabírat nové zaměstnance a rozjíždět další výroby. I v letošním roce firma již na začátku propustila několik desítek zaměstnanců a další propouštění nebude mít dlouhého trvání.

Vertex sice během krize propustil 295 zaměstnanců, ale již od roku 2010 začal přibírat nové zaměstnance a i jeho tržby se dostaly na vysokou úroveň. V letošním roce se o žádném velkém propouštění nemluví, jelikož firma má stále dost zakázek, které přinesou zaměstnancům dostatek práce.

Českotřebovské KORADO, a.s. se s krizí popralo velmi dobře. Muselo propustit pouze 115 zaměstnanců, ale jeho zisk po zdanění klesnul ze 148 mil. Kč v roce 2007 na 20 mil. Kč v roce 2010. I to ale společnost přečkala bez problémů, jelikož hlavním cílem bylo nedostat se do červených čísel, což se KORADU, a.s. povedlo. V současnosti se firma pohybuje po průměrné vlně, kdy nepřekvapuje ani negativními ani pozitivními zprávami.

Firma OEZ, s.r.o. byla jednou z firem, které se v krizovém období propadly do ztráty, a i přesto nepropouštěli tolik zaměstnanců, jak by se předpokládalo. Je to dáno tím, že firma zaměstnává velké množství brigádníků, většinou výrobních dělníků, kteří jsou potřeba pouze, pokud je dostatek zakázek, proto firma nemusí propouštět své kmenové zaměstnance. Ovšem v letošním roce přišla řada už i na ně, jelikož na začátku roku byly propuštěny dvě směny a další pracovníci se bojí dalšího období, kdy by firma mohla v propuštění pokračovat.

A nejlépe, co se týče propuštěných zaměstnanců, je na tom firma SOR Libchavy, s.r.o. Jak je z obrázku 45 patrné, tato společnost během krizového navýšila počet zaměstnanců přibližně o 113 pracovníků. Zatímco ostatní firmy přemýšlely, které zaměstnance propustit a které ušetřit, firma SOR sháněla nové pracovníky, především na pozici výrobních dělníků. Je to dáno tím, že v krizovém období firma uzavřela několik dlouhodobých zakázek s velkými městy po celé ČR, a to stávajícím pracovníkům zajistilo dostatek práce až do loňského roku.

Poté se ale začaly objevovat problémy s kvalitou autobusů, několik zakázek bylo vráceno z důvodu poruchovosti a firma najednou měla nouze o objednávky, zaměstnanci neměli co vyrábět a museli být propuštěni. I v letošním roce firma pokračuje v propouštění zaměstnanců se smlouvami na dobu určitou a čeká na další velké zakázky, které by výrobu ve firmě oživily.

Pokud bychom to měli shrnout, z dosavadního textu je patrné, že lidé v regionu se bojí o práci. Bojí se, že firmy nebudou mít dostatek zakázek a objednávek, že se zhorší situace v Evropě a to bude mít dopad na českou ekonomiku a tudíž i na firmy v našem regionu.

Ráda bych ještě poukázala na jednu zajímavost a to tu, že firmy, které se v krizi potýkali s velkými problémy, byly ve ztrátě nebo k ní nebyly daleko, jsou v současnosti tahouny regionu, kteří nabízejí lidem práci a pomáhají snižovat nezaměstnanost. A ty společnosti, které byly v době krize obdivovány, jak je možné, že jejich zisky rostly, nabíraly nové zaměstnance a nemusely nastavovat tak striktní úsporná opatření, nyní bojují o každou zakázku a objednávku, která by jim alespoň trochu pomohla, a ušetřila další pracovní místa několika zaměstnancům.

Pokud se zaměříme na celý region, z celé práce je patrné, že region byl velice zasažen následky finanční krize, jelikož se nezaměstnanost vyšplhala na deset procent, rostl počet lidí bez práce a volná pracovní místa ubývala. Nejhorší situace v regionu byla v roce 2009, kdy na jedno volné místo připadalo 22 uchazečů. Region se však s krizí velice dobře vypořádal, v dnešní době se většina firem vrátila k předkrizovým výsledkům, nabírají nové zaměstnance a těší se novým zakázkám.

Doufejme, že se situace v regionu co nejdříve zlepší, ale co se týče budoucích absolventů, kteří budou za dva měsíce shánět práci, nemají bohužel dobré vyhlídky. Pokud firmy v regionu nabírají, tak většinou výrobní dělníky a ty dobré stálé zaměstnance na vyšších úrovních si v práci ponechávají. Ukončit školu teď není ten správný čas a sehnat dobré místo bude veliký boj.

ZÁVĚR

Diplomová práce se zabývá vlivem finanční krize na regionální zaměstnanost. Analýza byla provedena na regionu Ústí nad Orlicí, jelikož finanční krize zasáhla celý svět a nevyhnula se ani našemu regionu. Cílem této práce bylo zjistit v jaké míře a jakým způsobem se region a největší firma v něm s krizovou situací vypořádá.

Při zpracování práce jsem čerpala z velkého množství české literatury, především z novin a časopisů. Finanční krizi jsem popsala v jejích jednotlivých fázích, které se postupem času vyvíjely, a také jsem zohlednila současnou situaci ve světě. V návaznosti na krizi jsem analyzovala nezaměstnanost v regionu využitím informací z Úřadu práce a výročních zpráv největších firem na Orlickoústecku. U vybraných firem regionu, které jsou považovány za největší zaměstnavatele, jsem pomocí časových řad analyzovala počet zaměstnanců, porovnávala vývoj v jednotlivých letech a zkoumala, zda se firma během krizových let dostala do ztráty nebo se jí podařilo zůstat v černých číslech.

Region Ústí nad Orlicí byl zasažen finanční krizí, tak jako většina regionů v České republice. Míra registrované nezaměstnanosti se dostala přes deset procent a v roce 2008 připadalo na jedno pracovní místo celých 22 uchazečů, což je v porovnání s rokem 2007, kdy na jedno pracovní místo byli dva uchazeči, značný rozdíl. Většina firem v regionu se s krizovou situací vypořádala velmi dobře, i když některé z nich byly nuceny hromadně propouštět zaměstnance, kdy největší pokles jejich počtu během krizových let byl ve společnosti AVX Czech Republic, a.s. rovných 951 zaměstnanců a ve společnosti Rieter CZ, a.s. bylo propouštěno přes 890 pracovníků. I když tyto dvě firmy přispěly významnou měrou k růstu nezaměstnanosti v regionu, nyní Rieter CZ, a.s. je jednou z mála firem, která naopak pomáhá snížit registrovanou míru nezaměstnanosti, jelikož přibírá nové zaměstnance a žádné propouštění neplánuje. Na druhou stranu firmy, které nepocítily dopady finanční krize v tak velkém rozsahu jako ostatní, mají nyní problémy se zakázkami, ruší směny, propouští zaměstnance a významně přispívají ke zhoršení situace na trhu práce v našem regionu.

Diplomová práce má přínos především pro uchazeče o zaměstnání nebo pro absolventy, jelikož jasně ukazuje ekonomickou a finanční stránku největších zaměstnavatelů regionu, jak se dokázaly poprat s finanční krizí a jejími následky. To také vypovídá o tom, jak by firma byla schopna reagovat při obdobné situaci, která může v budoucnu přijít. V této práci je také nastíněn současný vývoj firem a předpoklad, zda má společnost v nejbližší době v plánu přijímat nové zaměstnance.

Podle mého názoru byly cíle stanovené v úvodu práce splněny.

POUŽITÁ LITERATURA

Tištěné zdroje:

- [1] ALFÖLDI ŠPERKEROVÁ, Marcela a Lucie PRIKNEROVÁ. Ztráta práce? Relita. Ekonom. 2009, č. 8, s. 14-17.
- [2] BAUMRUK, Luděk. Dvě cesty k oživení. Ekonom. 2009, č. 44, s. 66-67.
- [3] BUCHTOVÁ, Božena a kolektiv. Nezaměstnanost: psychologický, ekonomický a sociální problém. vydání 1. Praha: Grada Publishing, 2002. ISBN 80-247-9006-8.
- [4] DVOŘÁK, Pavel. Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize. Praha: C.H.Beck, 2008. ISBN 978-80-7400-075-1.
- [5] FILIPOVÁ, Hana. Ideální doba pro zaměstnavatele. Ekonom. 2009, č. 14, s. 16-17.
- [6] FILIPOVÁ, Hana. Rok 2009: Boj o přežití. Ekonom. 2009, č. 5, s. 30-31.
- [7] FOSTER, John Bellamy a Fred MAGDOFF. Velká finanční krize: příčiny a následky. 1. české vyd. Všeň: Grimmus, 156 s. Ekonomie (Grimmus). ISBN 978-80-902831-1-4 (BROŽ.).
- [8] HOLMAN, Robert. Ekonomie. 4. aktualizované vydání. Praha: C.H. Beck, 2005. ISBN 80-7179-891-6.
- [9] HOLUB, Tomáš. Český HDP potáhne jen domácí poptávka. Ekonom. 2011, č. 45, s. 30-31.
- [10] HOLUB, Tomáš. Ekonomika letos přibrzdí. Ekonom. 2011, č. 6, s. 60-61.
- [11] HRSTKOVÁ, Julie. Amerika bojuje sama se sebou. Ekonom. 2007, č. 31, s. 18.
- [12] HRSTKOVÁ, Julie. Banky: Další zlatý rok. Ekonom. 2007, č. 46, s. 36.
- [13] HRSTKOVÁ, Julie. Banky hlásí ztráty, padají hlavy. Ekonom. 2007, č. 40, s. 78.
- [14] HRSTKOVÁ, Julie. Fed snížil sazby. Ekonom. 2007, č. 38, s. 78.
- [15] HRSTKOVÁ, Julie. Hrozí USA recese?. *Ekonom*. 2008, č. 2, s. 66.
- [16] HRSTKOVÁ, Julie. Hypoteční krize zasáhla svět. *Ekonom*. 2007, č. 51-52, s. 41.
- [17] HRSTKOVÁ, Julie. Měny v pohybu. *Ekonom*. 2007, č. 5, s. 66.
- [18] HRSTKOVÁ, Julie. Mezinárodní měnový fond. *Ekonom*. 2007, č. 36, s. 68.
- [19] HRSTKOVÁ, Julie. Silné euro, silná ekonomika?. *Ekonom*. 2007, č.18, str.78.

- [20] HRUŠKA, Blahoslav. Neodpojujte pacienta. *Ekonom*. 2010, č. 5, s. 60.
- [21] HRUŠKA, Blahoslav. Spořivé americké státy. *Ekonom*. 2010, č. 34, s. 42-43.
- [22] HRUŠKA, Blahoslav a Markéta ÄLFOLDI ŠPERKEROVÁ. Další dno je na dohled. *Ekonom*. 2010, č. 37, s. 44-45.
- [23] HUDEČKOVÁ, Helena, Michal LOŠŤÁK a Adéla ŠEVČÍKOVÁ. *Regionalistika, regionální rozvoj a rozvoj venkova*. Praha: Česká zemědělská univerzita, 2006. ISBN 80-213-1413-3.
- [24] JUNEK, Adam, Marie LUCOVÁ a Marcela ALFÖLDI ŠPERKEKOVÁ. Bankrotové domino. *Ekonom*. 2009, č. 4, s. 16-21.
- [25] KLVAČOVÁ, Eva. *Světová ekonomická krize: příčiny, projevy, perspektivy*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2009, 101 s. ISBN 978-80-7431-012-6 (BROŽ.).
- [26] KOHOUT, Pavel. *Finance po krizi: důsledky hospodářské recese a co bude dál*. 2. rozšířené vydání. Praha: Garda Publishing, 2010. ISBN 978-80-247-3583-2.
- [27] KOHOUT, Pavel. *Finance po krizi: Evropa na cestě do neznáma*. 3. rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2011. ISBN 978-80-247-4019-5.
- [28] KORBEL, Petr. Listopadový sešup průmyslu. *Ekonom*. 2009, č. 3, s. 22-23.
- [29] KŘEŠNÍČKA, Jakub. Lidí bez práce rekordně přibýlo. *Ekonom*. 2009, č. 6, s. 69.
- [30] LACINA, Karel. *Regionální rozvoj a veřejná správa*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2007. ISBN 978-80-86754-74-1.
- [31] MACH, Miloš. *Makroekonomie II: pro magisterské (inženýrské) studium 1. a 2. část*. vydání třetí. Slaný: MELANDRIUM, 2001. ISBN 80-86175-18-9.
- [32] MAREŠ, Petr. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. vydání třetí, upravené. Praha: Sociologické nakladatelství, 2002. ISBN 80-86429-08-3.
- [33] MAŠEK, František. Greenspan se recese v USA nebojí. *Ekonom*. 2007, č.16, str.80.
- [34] NĚMEC, Jan. Ameriku trápí nezaměstnanost. *Ekonom*. 2010, č. 44, s. 70-71.
- [35] NĚMEC, Jan. Čas dluhů už vypršel. *Ekonom*. 2011, č. 47, s. 9-13.
- [36] NĚMEC, Jan. Léčba dluhové rakoviny. *Ekonom*. 2011, č. 21, s. 34-37.
- [37] NĚMEC, Jan. Průmysl překvapil, děkujeme Německu. *Ekonom*. 2011, č. 2, s. 59.
- [38] NĚMEC, Jan. USA bankrotu zatím uniknou. *Ekonom*. 2011, č. 21, s. 72.
- [39] NĚMEC, Petr. Bilionový Obamův tanec. *Ekonom*. 2009, č. 7, s. 48-49.

- [40] NĚMEC, Petr a Ivana PEČINKOVÁ. Peníze už nejsou ani v Evropě. *Ekonom*. 2008, č. 4, s. 38-40.
- [41] PEČINKOVÁ, Ivana a Petr NĚMEC. Zadlužen štěstí. *Ekonom*. 2008, č. 5, s. 24-27.
- [42] PLHOŇ, Tomáš. Američtí obři znovu v zisku. *Ekonom*. 2009, č. 16, s. 66-67.
- [43] PLHOŇ, Tomáš. Hyperrychlý krach. *Ekonom*. 2009, č. 21, s. 69.
- [44] PLHOŇ, Tomáš. Konec toxické lovestory. *Ekonom*. 2010, č. 38, s. 16-17.
- [45] PLHOŇ, Tomáš. Nejistý růst české ekonomiky. *Ekonom*. 2010, č. 20, s. 77.
- [46] PLHOŇ, Tomáš. Oklikou na cestě z krize. *Ekonom*. 2010, č. 7, s. 42.
- [47] PLHOŇ, Tomáš. Ukažme si na viníky. *Ekonom*. 2010, č. 11, s. 60.
- [48] ROBINSON, Edward a Lukáš VOJÁČEK. V americkém Řecku. *Ekonom*. 2010, č. 30, s. 58-59.
- [49] SCHIFF, Peter D a John DOWNES. *Důkaz pádu: jak vydělat na hospodářském kolapsu*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2009, 264 s. ISBN 978-80-251-2365-2 (Váz.).
- [50] SEKERKA, Bohuslav a Josef BRČÁK. *Mikroekonomie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2010. ISBN 978-80-7380-280-6.
- [51] ŠILHÁNKOVÁ, Vladimíra. *Teoretické přístupy k regionálnímu rozvoji*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2007. ISBN 978-80-7395-019-4.
- [52] ŠITNER, Roman. Česko je nejslabší v regionu, řada odvětví má vážné problémy. *Hospodářské noviny*. 12. března 2012, s. 13.
- [53] ŠPLÍCHAL, Václav. *Historie a současnost podnikání na Ústeckoorlicku*. 1. vyd. Žehušice: Městské knihy, 2005, 223 s. ISBN 80-866-9924-2.
- [54] THE ECONOMIST. USA narozdíl od Evropy vstávají z popela. *Ekonom*. 2012, č. 4, s. 36-37.
- [55] VAINERT, Luděk. První rok USA uspoří jen šest miliard. *Hospodářské noviny*. 2. srpna 2011.
- [56] Výroční zprávy společnosti AVX Czech Republic, a.s. za roky 2006-2010
- [57] Výroční zprávy společnosti Iveco Czech Republic, a.s. za roky 2006-2010
- [58] Výroční zprávy společnosti KORADO, a.s. za roky 2006-2010
- [59] Výroční zprávy společnosti OEZ, s.r.o. za roky 2006-2010

[60] Výroční zprávy společnosti Rieter CZ, a.s. za roky 2006-2010

[61] Výroční zprávy společnosti SOR, s.r.o. za roky 2006-2010

[62] Výroční zprávy společnosti Vertex, s.r.o. za roky 2006-2010

Internetové zdroje:

[63] BUŘÍNSKÁ, Barbora. Pohled do historie: jak začala velká hospodářská krize v roce 1929. Finance.idnes [online]. 2008[cit. 2012-03-06]. Dostupné z: http://finance.idnes.cz/pohled-do-historie-jak-zacala-velka-hospodarska-krize-v-roce-1929-p7g-/bank.aspx?c=A081022_135219_bank_bab

[64] CENTRAL BANK OF ICELAND. Iceland Interest Rate. Trading economics.com [online].[cit. 2012-02-28]. Dostupné z: <http://www.tradingeconomics.com/iceland/interest-rate>

[65] Český statistický úřad: Statistiky. Czso.cz [online]. © Český statistický úřad, 2012, 23.1.2012 [cit. 2012-04-24]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/statistiky>

[66] ČTK. Ekonomická krize: Nejdříve špatné hypotéky, poté krach bank. Ceskatelevize.cz [online]. 7.9.2009 [cit. 2012-03-21]. Dostupné z: <http://www.ceska-televize.cz/ct24/ekonomika/65850-ekonomicka-krize-nejdrive-spatne-hypoteky-pote-krach-bank/>

[67] ČTK. Finanční krize zametla s Islandem. Zemi hrozí bankrot. IDNES.cz [online]. 2008[cit. 2012-03-06]. Dostupné z: http://ekonomika.idnes.cz/financni-krize-zametla-s-islandem-zemi-hrozi-bankrot-pcq-/eko-zahranicni.aspx?c=A081007_142837_eko-zahranicni_vem

[68] HDP 2012: Vývoj HDP v ČR. Kurzy.cz [online]. Copyright © 2000 - 2012 [cit. 2012-04-02]. Dostupné z: <http://www.kurzy.cz/makroekonomika/hdp/>

[69] Island: Ekonomická charakteristika země. Bussinesinfo.cz [online]. [cit. 2012-03-06]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/sti/island-ekonomicka-charakteristika-zeme/4/1000956/>

[70] Iveco Česká republika: O společnosti IVECO. Iveco.com [online]. © Iveco, 2012 [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: http://web.iveco.com/czech/spolecnost/pages/iveco_ceska_republika.aspx

[71] LÍPA, Petr. Světová hospodářská krize. Dejiny.wz [online]. [cit. 2012-03-06]. Dostupné z: <http://dejiny.wz.cz/mezi/bitvy/krize/krize.html>

- [72] Nezaměstnanost v ČR: Vývoj, rok 2012. Kurzy.cz [online]. Copyright © 2000 - 2012 [cit. 2012-04-02]. ISSN 1801-8688. Dostupné z: <http://www.kurzy.cz/makroekonomika/nezamestnanost/?G=4&A=2&page=1>
- [73] Orlickoústecko: popis regionu. *Trasovnik.cz* [online]. © www.trasovnik.cz, 2010 [cit. 2012-04-13]. Dostupné z: http://www.trasovnik.cz/k_pard/ustino/ustino.asp
- [74] Osobní finance: kurzy měn. Kurzy.cz [online]. © 2000 - 2012 [cit. 2012-03-16]. Dostupné z: <http://www.kurzy.cz/kurzy-men/kurzy.asp?A=G&m1=CZK&m2=USD&T=0&V=2&od=4.1.1993&do=16.3.2012>
- [75] O společnosti. *Oez.cz* [online]. OEZ, 2011 [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: <http://www.oez.cz/o-spolecnosti>
- [76] Představení společnosti. *Sor.cz* [online]. Copyright © SOR Libchavy spol. s r. o, 2010 [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: <http://www.sor.cz/site/predstaveni-spolecnosti>
- [77] REDAKCE PENIZE.CZ. Gründerský boom a Vídeňský krach v roce 1873. *Penize.cz* [online]. [cit. 2012-03-06]. Dostupné z: <http://www.penize.cz/15891-grundersky-boom-a-vidensky-krach-v-roce-1873>
- [78] REDAKCE PENIZE.CZ. Index Nikkei 225. *Peníze.cz* [online]. 2012 [cit. 2012-03-06]. Dostupné z: <http://www.penize.cz/44775-nikkei-225?month=1&year=2011#historyTable>
- [79] SARKYSIAN, Inna. Významné finanční krize 90.let - Jihovýchodní Asie. *Dumfinanci.cz* [online]. 2007 [cit. 2012-03-06]. Dostupné z: <http://dumfinanci.cz/clanky/246-vyznamne-financni-krize-90-let-jihovychodni-asie/>
- [80] Společnost. *Korado.cz* [online]. KORADO, a.s., © 2012 [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: <http://www.korado.cz/cs/spolecnost/index.shtml>
- [81] ZEMÁNEK, Josef. Hypoteční krize v USA. Příčiny, průběh, následky (1. díl). *Euroekonom.cz* [online]. 29.2.2008 [cit. 2012-03-20]. Dostupné z: <http://www.euroekonom.cz/analyzy-clanky.php?type=jz-usa-hypoteky>
- [82] ZEMÁNEK, Josef. Hypoteční krize v USA. Příčiny, průběh, následky (2. díl). *Euroekonom.cz* [online]. 10.3.2008 [cit. 2012-03-21]. Dostupné z: <http://www.euroekonom.cz/analyzy-clanky.php?type=jz-usa-hypoteky2>
- [83] ZEMÁNEK, Josef. Hypoteční krize v USA. Příčiny, průběh, následky (3. díl). *Euroekonom.cz* [online]. 20.3.2008 [cit. 2012-03-21]. Dostupné z: <http://www.euroekonom.cz/analyzy-clanky.php?type=jz-usa-hypoteky3>